

Jaarverslag 2023

Inhoudsopgave

	Inhoudsopgave	2
	BESTUURSVERSLAG	
1	Kerncijfers	5
2	Voorwoord	8
3	Profiel	11
4	Organisatie	15
5	Bestuursstructuur	19
6	Bestuursbureau en uitbestedingspartijen	30
7	Governance	34
8	Algemene ontwikkelingen op pensioengebied	39
9	De pensioenregeling	42
10	Communicatie	44
11	Beleggingen	46
12	Risicomanagement	57
13	Statistische gegevens	67
14	Uitvoeringskosten	71
15	Financiële ontwikkelingen	78
16	Ontwikkelingen na afloop verslagjaar	88
17	Rapport raad van toezicht	90
18	Oordeel van het verantwoordingsorgaan	102
	JAARREKENING	
19	Jaarrekening	109
	OVERIGE GEGEVENS	
	OVERIGE GEGEVENS	157
20	Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	158
21	Actuariële verklaring	160
22	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	163
	BIJLAGEN	

BIJLAGEN	177
I Aanvullende informatie bestuursorganen	178
II SFDR Annex IV	184
III Begrippenlijst	196
IV Colofon	207

BESTUURSVERSLAG

1 Kerncijfers

Bedragen x € 1.000.000	2023	2022	2021	2020	2019
Aantallen (per eind van het jaar)					
Werkgevers	8.747	9.076	8.825	8.346	8.455
Deelnemers, actief en voortgezet	188.190	188.081	185.969	179.595	180.325
Gewezen deelnemers	318.559	311.731	397.383	391.746	387.147
Pensioengerechtigden	112.486	108.400	104.432	99.289	94.471
Totaal aantal deelnemers	619.235	608.212	687.784	670.630	661.943
Pensioenpremies, uitkeringen en kosten					
Premiebijdragen	1.413	1.334	1.129	1.179	1.054
(Zuivere) kostendekkende premie	1.273	1.832	1.804	1.547	1.274
Gedempte kostendekkende premie 'Toetspremie'	1.144	1.254	1.073	1.037	968
Pensioenuitvoeringskosten	22	22	22	21	21
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (in euro's)	75	75	76	75	77
Uitkeringen	603	538	481	440	425
Vermogen en solvabiliteit					
Aanwezig vrij beschikbaar eigen vermogen	2.273	2.671	3.975	1.262	936
Min. vereist eigen vermogen (art. 131 PW)	1.220	1.135	1.535	1.559	1.348
Min. vereist eigen vermogen in % van voorziening pensioenverplichtingen	4,3%	4,4%	4,3%	4,3%	4,3%
Vereist eigen vermogen (strategische mix, art. 132 PW)	5.559	4.718	5.758	5.833	5.146
Vereist eigen vermogen in % van voorziening pensioenverplichtingen	18,5%	18,2%	16,2%	16,1%	16,6%
Balanswaarde voor bep. dekkingsgraad (a)	32.379	28.605	39.520	37.391	31.979
Voorzieningen pensioenverplichtingen (b)	30.106	25.934	35.544	36.129	31.009
Actuele dekkingsgraad volgens FTK in % (a / b)	107,6%	110,3%	111,2%	103,5%	103,0%
Verwachte actuele dekkingsgraad in % ultimo boekjaar volgens het in dat jaar van toepassing zijnde herstelplan	112,7%	113,2%	105,2%	104,7%	101,8%
Beleidsdekkingsgraad in %	114,5%	111,1%	107,3%	97,5%	101,4%
Reële dekkingsgraad	83,2%	83,1%	86,3%	79,2%	81,0%
Beleggingen omvang, resultaten en kosten					
Balanswaarde (jaareinde, incl. derivaten passiva)	30.054	25.522	39.110	38.052	31.840
Beleggingsresultaten	2.961	-11.451	242	4.572	6.037
Beleggingsrendement	10,1%	-28,9%	0,6%	14,3%	23,6%
Kosten vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,31%	0,28%	0,26%	0,27%	0,31%
Z-score in jaar	-0,30	-0,22	0,09	0,32	0,41
Performancetoets over vijfjaarsperiode	0,14	0,16	0,53	0,59	0,64
Overig					
Saldo van baten en lasten boekjaar	-398	-1.305	2.714	326	982
Gemiddelde rentetermijnstructuur (DNB)	2,3%	2,5%	0,6%	0,3%	0,8%

Toelichting bij de kerncijfers

Gewezen deelnemers:

Van een groot aantal gewezen deelnemers zijn in 2022 de pensioenaanspraken overgedragen naar andere pensioenuitvoerders. Het betrof hier zogenaamde 'kleine pensioenaanspraken'. Dit verklaart de sterke afname van het aantal gewezen deelnemers.

Aanwezig vrij beschikbaar eigen vermogen:

Balanswaarde voor bepaling dekkingsgraad minus voorziening pensioenverplichtingen.

Balanswaarde voor bepaling dekkingsgraad:

Balanstotaal minus negatieve waarde derivaten en overige schulden.

Performancetoets:

De toetswaarden zijn ten opzichte van een norm van -1,28 weergegeven.

2 Voorwoord

Voor u ligt het verslag over het boekjaar 2023 van Pensioenfonds Vervoer. Het bestuur legt in dit verslag verantwoording af over het boekjaar.

Een wereld vol onzekerheden

Het jaar 2023 werd opnieuw gekenmerkt door zorgwekkende geopolitieke ontwikkelingen. Voor 2024 zijn de zorgen eveneens groot. De oorlog in Oekraïne woekert voort. Daar is de inval van Hamas in Israël op 7 oktober 2023 bij gekomen. Ook op tal van andere plekken in de wereld is het onrustig.

Dat is allereerst een persoonlijk drama voor eenieder die slachtoffer is van deze conflicten. Maar het leidt ook tot grotere economische onzekerheden. We hebben dit onder meer gezien in de sterke fluctuaties van inflatie en rente. Het bestuur volgt deze ontwikkelingen op de voet. Stabiliteit en een evenwichtige belangenafweging staan daarbij voorop.

Het beleid en de uitvoering worden frequent tegen het licht gehouden en aangepast, als nieuwe ontwikkelingen daartoe aanleiding geven.

Financiële positie

De dekkingsgraad per jaareinde is in 2023 gedaald van 110,3% naar 107,6%. Toch was de ontwikkeling van de financiële positie gunstig. In de dekkingsgraad van eind 2023 is namelijk al rekening gehouden met de genoemde toeslagverlening van 7,55% die Pensioenfonds Vervoer op 1 januari 2024 heeft verstrekt. Het beleggingsrendement was in 2023 met 10,1% positief.

De beleidsdekkingsgraad is in 2023 toegenomen van 111,1% naar 114,5%. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden van de afgelopen twaalf maanden. De uitkomst ligt boven de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,3%. Maar onder de dekkingsgraad waarin aan alle buffervereisten wordt voldaan. Die vereiste dekkingsgraad bedraagt per jaareinde 118,5%.

Pensioenfonds Vervoer heeft altijd voldoende geld vrij kunnen maken om alle uitkeringen te doen. Ook heeft het pensioenfonds op 1 juli 2022 (3,24%), 1 januari 2023 (3,09%) en 1 januari 2024 (7,55%) de pensioenaanspraken en uitkeringen kunnen verhogen. Tot op heden heeft Pensioenfonds Vervoer nooit hoeven 'korten'. Maar bij een verslechtering van de financiële positie kunnen toekomstige kortingen niet worden uitgesloten. De economische ontwikkelingen blijven erg onzeker.

Nieuw pensioenstelsel

Op 1 juli 2023 is de Wet toekomst pensioenen (Wtp) in werking getreden. Cao-partijen en de pensioenfonds hebben tot 1 januari 2028 de tijd om de wet in te voeren. Pensioenfonds Vervoer streeft naar een overstap naar het nieuwe stelsel op 1 juli 2025.

In 2023 is voortgang geboekt in het ontwerpen van de concept nieuwe pensioenregeling. In juli is het transitieplan door cao-partijen vastgesteld. Dit transitieplan is te vinden op de website van het fonds.

Vanaf september 2023 is gewerkt aan onder meer het implementatieplan en het communicatieplan. Verder zal de evenwichtigheid van de totale transitie in beeld worden gebracht.

Op de website van het Pensioenfonds Vervoer zijn de actualiteiten over de transitie naar de nieuwe pensioenregeling terug te vinden.

Strategie

Het bestuur heeft in januari 2022 de nieuwe strategie voor de jaren 2022-2024 vastgesteld. In de strategie zijn de missie en visie vertaald naar beleid op de korte en langere termijn. Het bestuur luistert en kijkt goed naar wat er speelt bij de werkgevers en de werknemers in het vervoer. Ook de maatschappelijke ontwikkelingen in de wereld worden door het bestuur nauwlettend gevolgd.

Pensioenfonds Vervoer heeft de strategische doelstellingen voor 2023 vrijwel geheel en volgens planning gerealiseerd. In het hoofdstuk 'Profiel' wordt de realisatie van de strategie in 2023 toegelicht.

Verantwoord beleggen

In 2023 heeft Pensioenfonds Vervoer verdere stappen gezet in het ontwikkelen en implementeren van het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) beleid. Daarnaast is in 2023 het MVB-beleid geëvalueerd en geactualiseerd. Graag verwijzen we naar het volledige MVB-beleid op onze website en het hoofdstuk Beleggingen in dit jaarverslag.

Tot slot

Het bestuur dankt graag iedereen die in 2023 een bijdrage heeft geleverd aan het goed functioneren van het fonds.

Den Haag, 18 april 2024

Namens het bestuur,

Jeroen Spaans (voorzitter)

Eddy Veltink (plaatsvervangend voorzitter)

3 Profil

Pensioenfonds Vervoer is een stichting die in 1964 is opgericht als een bedrijfstakpensioenfonds waarbij alle werkgevers in de sector Beroepsgoederenvervoer en het Kraanverhuurbedrijf, de sector Besloten busvervoer en de sector Zorgvervoer en Taxi bij aangesloten zijn. Naast de verplichtgestelde werkgevers kunnen werkgevers zich ook vrijwillig aansluiten.

Statutaire doelstelling

Het fonds heeft in de statuten als doel vastgelegd dat het, aan de deelnemers, de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden van het fonds pensioenaanspraken en rechten op uitkeringen toekent bij ouderdom, arbeidsongeschiktheid of overlijden. Dit doet Pensioenfonds Vervoer binnen de kring van de aangesloten werkgevers en volgens bepalingen van zijn statuten en de reglementen. De statuten zijn voor het laatst gewijzigd op 22 januari 2024.

Missie

Pensioenfonds Vervoer biedt een complete regeling, die voor een zo goed mogelijke uitkering zorgt in goede en slechte tijden. We richten ons volledig op de werknemers, werkgevers en pensioengerechtigden in de sector vervoer en logistiek. We houden altijd het belang van de mensen voor wie we werken in het oog. We hebben geen winstoogmerk. Alles voor een goed pensioen.

Visie

Werken en pensioen in de vervoerssector

Cao-partijen zorgen ervoor dat iedereen die in de vervoerssector werkt, recht heeft op een compleet pensioenpakket. Dat betekent dat je niet alleen een pensioen opbouwt voor jezelf, maar er ook een uitkering is geregeld voor je nabestaanden mocht je komen te overlijden. Word je arbeidsongeschikt, dan zorgen we ervoor dat je toch pensioen blijft opbouwen.

Werkgevers zien de pensioenregeling bij Pensioenfonds Vervoer als een waardevolle arbeidsvoorwaarde en een middel om hun werknemers van een inkomen te voorzien na hun werkzame leven.

Pensioen beweegt mee met de veranderende wereld

Pensioenfonds Vervoer zorgt ervoor dat je in staat bent een goed beeld te vormen van het pensioen dat je later ontvangt. Dat zal in het begin nog een ruwe inschatting zijn, maar naarmate je ouder wordt kun je steeds preciezer zien wat je inkomen is als je met pensioen bent.

We helpen bij het maken van keuzes

Belangrijke keuzes maak je niet van de ene op de andere dag. Daarom reiken we je de helpende hand. We attenderen je tijdig op de mogelijkheden die je hebt binnen onze regeling. En we laten helder zien wat de gevolgen zijn van iedere keuze. We doen dat op een manier die jij prettig vindt: bijvoorbeeld online of via één van onze pensioenconsulenten. Door de keuzes die we je bieden, ontvang jij je pensioen wanneer het jou het beste uitkomt.

We maken het persoonlijk

We doen ons best om goed te begrijpen wat er speelt bij jou en je werkgever. Daar passen we onze dienstverlening zoveel mogelijk op aan. We willen graag dat je ervaart dat we er zijn voor jou, vanaf het moment dat je begint met de opbouw van je pensioen tot het moment dat je met pensioen gaat, en daarna. Ook al werken we veel met getallen, we geloven niet in nummers, maar in mensen.

We bewaken jouw belangen

We hebben te maken met veel invloeden van buitenaf. We voldoen natuurlijk aan alle regels, maar laten ons niet afleiden door de waan van de dag. We hebben een heel duidelijk doel voor ogen en stoppen er veel energie in om dat doel te bereiken. Iedere dag opnieuw. Wij zijn eerlijk, betrouwbaar en kostenbewust. We streven naar een goed rendement op de premie die we voor jou beleggen en nemen daarbij geen onnodige risico's.

Strategie

De missie en visie van Pensioenfonds Vervoer vormen de voedingsbodem voor de strategie van het pensioenfonds. Het bestuur heeft in januari 2022 de nieuwe strategie voor de jaren 2022-2024 vastgesteld. In de strategie hebben we de missie en visie vertaald naar beleid op de korte en langere termijn. We luisteren en kijken goed naar wat er speelt bij de werkgevers en de werknemers in het vervoer. Daarnaast houden we de wereld om ons heen in de gaten. Op basis daarvan hebben we de volgende speerpunten in onze strategie voor de komende tijd:

1. Het gaat om jou!

We geloven in persoonlijk contact. Je kunt ons dus altijd iets vragen of iets met ons bespreken. Maar ook online proberen we je zo goed mogelijk te helpen. We blijven daarom werken aan een steeds betere website en een MijnOmgeving waar je veel zelf kunt bekijken en regelen. En we proberen je zo persoonlijk mogelijk aan te spreken, in duidelijke taal.

2. Meegroeien met de diverse vervoerssectoren

We geloven dat het goed is dat iedereen die in het vervoer werkt via dezelfde regeling een pensioen opbouwt. Zo zorgen we voor een gelijk speelveld. We zien ook dat 'het vervoer' verandert. We zorgen ervoor dat onze (verplichte) pensioenregeling bij de vervoerssector van de toekomst aansluit.

3. We bereiden ons voor op de nieuwe regels voor pensioen

Werkgevers en werknemers denken na over een nieuwe pensioenregeling. De belangrijkste uitgangspunten die nu ook al gelden, blijven overeind. Daarbij houden we rekening met alle verschillende groepen waarvoor we werken. En natuurlijk zorgen we ervoor dat iedereen - zodra het kan - goed geïnformeerd wordt.

4. We houden rekening met mens en milieu als we de inleg voor je pensioen beleggen

Voorop staat een goed pensioen. Dat betekent dat we beleggen om rendement te behalen. Tegelijkertijd zijn we ervan overtuigd dat het streven naar een goed rendement prima samengaat met 'duurzaam beleggen'. Zo krijg je je inleg dubbel en dwars terug en dragen we een steentje bij aan een groenere wereld.

5. De digitale samenleving

We regelen en doen steeds meer online. We zien kansen, maar ook risico's. Bijvoorbeeld door aanvallen op onze systemen van buitenaf. Daarom besteden we veel aandacht aan de beveiliging van onze systemen en jouw persoonlijke gegevens.

Realisatie strategie in 2023

Ook in 2023 heeft het bestuur weer kunnen besluiten om de pensioenen te verhogen. En wel met 7,55% per 1 januari 2024. Dit was de maximale verhoging die dit jaar op basis van de regeling mogelijk was.

Pensioenfonds Vervoer heeft verder de strategische doelstellingen voor 2023 vrijwel geheel en volgens planning gerealiseerd.

Als onderdeel van het speerpunt 'Het gaat om jou!' is het nog niet gelukt om de procesbrieven aan te passen aan de huisstijl van het fonds en voldoende begrijpelijk te maken. Dat komt doordat onze pensioenuitvoeringsorganisatie TKP slechts beperkt IT-capaciteit beschikbaar heeft om aan alle wensen te kunnen voldoen. Daar staat tegenover dat de MijnOmgeving in 2023 verder is vervolmaakt. Zo kunnen deelnemers in de MijnOmgeving één van de door hen vastgelegde pensioenplannen aanmerken als 'voorkeursscenario' dat standaard in beeld komt. Ook is het aan- en afmelden van samenwonende partners (inclusief het aanvragen Tijdelijk Extra Partnerpensioen) gerealiseerd.

De doelstellingen voor 2023 die horen bij het speerpunt 'Meegroeien met de diverse vervoerssectoren' zijn bereikt. De verplichtstelling van het fonds is uitgebreid met de ruimere werkingssfeer (verlaging toetredingsleeftijd van 21 naar 18 jaar). De uitspraak van de Hoge Raad eind november 2023 over de vraag of Deliveroo aangesloten diende te worden bij Pensioenfonds Vervoer beperkt het risico van 'geen premie, wel recht' dat Pensioenfonds Vervoer liep. Hierdoor is onomstotelijk duidelijk geworden dat betreffende werknemers als deelnemers aan de pensioenregeling van Pensioenfonds Vervoer moeten worden aangemeld.

In het kader van het speerpunt 'We houden rekening met mens en milieu als we de inleg voor je pensioen beleggen' heeft Pensioenfonds Vervoer in 2023 de gewenste en geplande voortgang geboekt op het MVB-beleid. Zo is er een ESG-risicobeheercyclus ontwikkeld en heeft het bestuur een nieuwe klimaatbenchmark en een beleid voor biodiversiteit vastgesteld. Ook is uit de evaluatie van het MVB-beleid gebleken dat het MVB-beleid goed gewerkt heeft en dat de operationele uitvoering hiervan op orde is.

Datakwaliteit is een belangrijk onderdeel van het speerpunt 'De digitale samenleving'. Het fonds heeft fase 2 van het Kader Datakwaliteit in 2023 afgerond. Dit is de fase waarin de risico-inventarisatie en risicobeoordeling heeft plaatsgevonden. Ook zijn de IT-architectuur en infrastructuur en onderliggende IT- en informatiebeveiligings-processen van het fonds en de uitvoeringsorganisaties verder ingericht.

Tot slot heeft Pensioenfonds Vervoer ook in 2023 de projectfasen voor het ontwerp en de implementatie van een nieuwe pensioenregeling volledig volgens de planning kunnen uitvoeren.

Voor de transitie naar de nieuwe pensioenregeling waarbij in de uitvoering gebruikt wordt gemaakt van authentieke bronnen (de Loonaangifteketen) is het wenselijk dat sociale partners overeenstemming bereiken over een nieuwe, op het SV-loon gebaseerde definitie van 'pensioengevend loon'. Dit is 2023 nog niet gelukt. Sociale partners zetten hun gesprekken hierover voort in 2024, waarbij Pensioenfonds Vervoer hen zoveel als mogelijk ondersteunt met informatie en onderzoek.

Het bestuur is verheugd dat het fonds in 2023 forse stappen heeft gezet op de strategische speerpunten. Voor een nadere toelichting verwijzen wij graag naar hoofdstuk 8 tot en met 12 van dit jaarverslag.

Het bestuur kijkt er naar uit om in 2024 de realisatie van de strategie voort te kunnen zetten. Ook zal het bestuur in 2024 een nieuw strategisch plan voor de jaren 2025 t/m 2027 uitwerken en vaststellen.

4 Organisatie

Het bestuur van Pensioenfonds Vervoer is paritair samengesteld. De samenstelling van de fondsorganen en commissies was **in 2023** zoals hierna weergegeven.

Het cijfer dat achter de naam staat verwijst naar de belanghebbende partij die het betreffende bestuurslid voor benoeming heeft voorgedragen. De belanghebbende partijen zijn:

1. Transport en Logistiek Nederland
2. Koninklijk Nederlands Vervoer
3. Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV)
4. CNV Vakmensen
5. Pensioengerechtigden

Bestuur

Leden werkgevers:		Leden werknemers en pensioengerechtigden:	
Dhr. E. van Aggele (vanaf 21-12-2023)	(1)	Dhr. F. Veltink (voorzitter 2023)	(3)
Mw. I.V. Hermans	(2)	Mevrouw J.G.E. van Leeuwen (vanaf 01-02-2023)	(3)
Dhr. J. Spaans (secretaris tot 16-03-2023, plv. voorzitter vanaf 01-10-2023)	(1)	Mw. M. Kisoen (plv. secretaris)	(4)
Dhr L.C.A. Scheepens (secretaris vanaf 16-03-2023)	(1)	Mw. A.J. Stevens	(5)
Dhr. L.J.H. Ceelen (tot 21-12-2023, plv. voorzitter tot 27-02-2023)	(1)		

Technisch voorzitter	Onafhankelijke bestuursleden:	
Mw. C.P.M. Teunissen	Mw. W. Westerborg	
	Dhr. P.A. Stork	

Klachtencommissie

Leden werkgevers:		Leden werknemers en pensioengerechtigden:	
Mw. I.V. Hermans	(2)	Mevrouw J.G.E. van Leeuwen (vanaf 01-02-2023)	(3)
		Mw. M. Kisoen (tot 01-02-2023)	(4)
Secretaris (geen lid van Klachtencommissie):		Plv. Secretaris (geen lid van Klachtencommissie):	
Dhr. E. Witkamp (TKP Pensioen B.V.)		Dhr. F. van Veen (TKP Pensioen B.V.)	

Pensioencommissie individuele zaken

Leden werkgevers:		Leden werknemers en pensioengerechtigden:	
De heer J. Spaans (tot 31-01-2023)	(1)	Mw. A.J. Stevens (voorzitter)	(5)
De heer L.C.A. Scheepens (van 31-01-2023 tot 21-12-2023)	(1)		
De heer E. van Aggele (vanaf 21-12-2023)	(1)		

Verantwoordingsorgaan

Leden werkgevers:		Leden werknemers en pensioengerechtigden:	
Dhr. W.H. van Neuren (voorzitter)	(1)	Dhr. P.J.M. Benner (secretaris)	(3)
Mevr. G.A.K. Richardson (vanaf 01-05-2023)	(1)	Dhr. G. den Hertog	(4)
		Dhr. W. Verhaar	(5)

Raad van toezicht

Leden:

Dhr. M.G. Jekel (voorzitter)
 Dhr. R.J. Schreur (secretaris)
 Mw. G. van Vollenhoven (plv. voorzitter tot 01-07-2023)
 Mw. E.E.H.C. van den Bosch (plv. voorzitter vanaf 01-07-2023)

Sleutelfunctiehouders

Actuariële functie: Dhr. W. Hoekert
 Risicobeheerfunctie: Dhr. T. Pistorius
 Interne auditfunctie: Dhr. A. van der Veer

Adviserend actuaris

Mercer Nederland B.V.
 Dhr. M. Heemsker

Certificerend actuaris

WTW
 Dhr. W. Hoekert

Onafhankelijke accountant

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
 Dhr. H.C. van der Rijst

Compliance officer

Nederlands Compliance Instituut (NCI)
 De heer P. Westdijk

Functionaris voor de gegevensbescherming

ICTRecht B.V.
 Dhr. P. Kager

Pensioenuitvoeringsorganisatie

TKP Pensioen B.V.

Postadres:

Postbus 501
9700 AM Groningen

Telefoonnummer:

088 33 22 999
(voor werkgevers: 088 33 22 900)

E-mail:

pensioen@pfvervoer.nl
(voor werkgevers: werkgever@pfvervoer.nl)

Website:

www.pfvervoer.nl

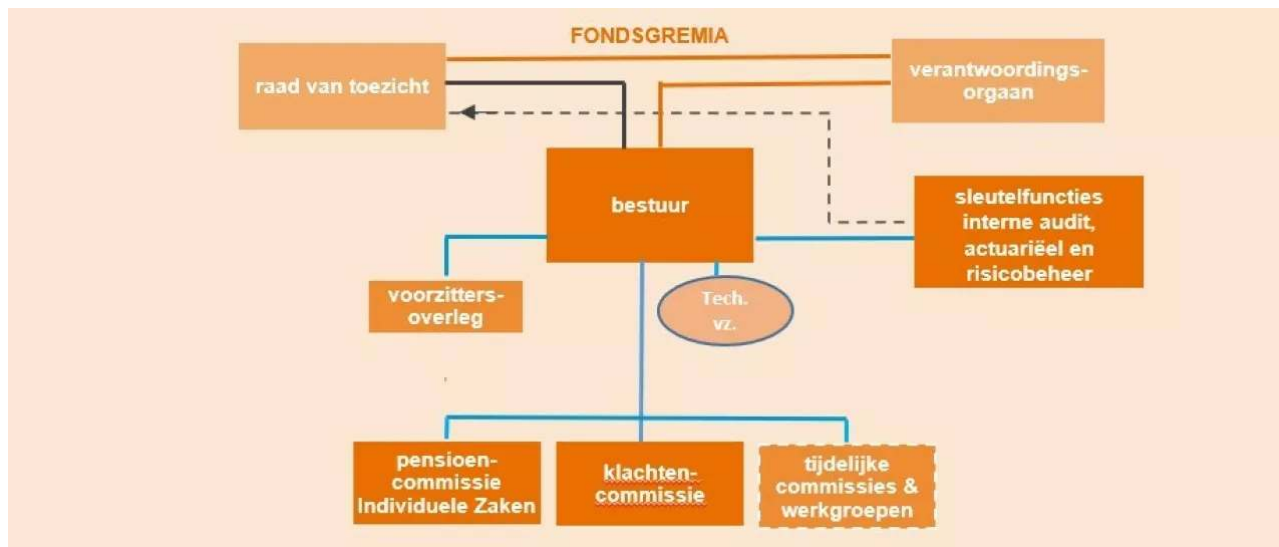
Directie bestuursbureau

Dhr. W. Brugman, algemeen directeur

Dhr. M.A.S. Ariaans, directeur vermogensbeheer

5 Bestuursstructuur

De organisatie van Pensioenfonds Vervoer was op 31 december 2023 als volgt:

escalatie - - - -

ondersteuning, uitvoering en advies ————

verantwoording en advies ————

intern toezicht ————

Bestuur

Het bestuur bepaalt de strategie, het beleid, de kaders en de richtlijnen van Pensioenfonds Vervoer. Daarnaast zorgt het bestuur ervoor dat de bedrijfsprocessen conform de statuten, het uitvoeringsreglement en de pensioenreglementen en overige fondsreglementen uitgevoerd worden. Het bestuur vertegenwoordigt het fonds en is bevoegd tot alle daden van beheer en beschikking binnen de doelstelling van het fonds.

Het bestuur van Pensioenfonds Vervoer bestaat uit tien bestuursleden en is paritair samengesteld. Drie bestuursleden vertegenwoordigen de werknemers, één heeft zitting namens de pensioengerechtigden en vier vertegenwoordigen de werkgevers. Daarnaast heeft het bestuur twee onafhankelijke bestuursleden.

Bestuursleden worden benoemd door het bestuur op voordracht van sociale partners en, waar het de onafhankelijke bestuursleden betreft, na het doorlopen van een werving- en selectieprocedure. Het bestuurslid namens pensioengerechtigden wordt benoemd na de organisatie van verkiezingen. De wijze van benoeming van bestuursleden is in de statuten vastgelegd. Bestuursleden hebben zitting voor een periode van vier jaar en kunnen na afloop van deze periode in beginsel ten hoogste twee keer opnieuw voor eenzelfde periode worden benoemd.

Het bestuur heeft onderling de volgende aandachtsgebieden afgesproken:

- Governance
- Vermogensbeheer & risicomanagement
- Administratieve organisatie/interne controle (AO/IC) & finance
- Uitbesteding
- Pensioenen
- Communicatie

- ESG
- IT

Elk bestuurslid heeft een functieprofiel met één of meer van deze aandachtsgebieden. Dit houdt onder meer in dat een bestuurslid binnen het bestuur zorg draagt voor de verdiepende deskundigheid die hoort bij het aandachtsgebied. De bestuursleden treden gezamenlijk als bestuur beleidsbepalend en controlerend op.

Twee permanente bestuurscommissies ondersteunen het bestuur: de Pensioencommissie Individuele Zaken en de Klachtencommissie. De commissies bestaan uit bestuursleden en hebben een paritaire samenstelling. In de volgende paragrafen wordt beschreven wat de taken en werkzaamheden zijn van deze commissies.

Indien nodig stelt het bestuur een *tijdelijke werkgroep* in voor specifieke vraagstukken, als voorbereiding van de behandeling van dit vraagstuk buiten de bestuursvergadering naar verwachting effectief is. Binnen het proces van gefaseerde besluitvorming (BOB-model) bevinden de taken van een werkgroep zich steeds in de beeldvormingsfase. De fases van oordeelsvorming en besluitvorming worden steeds met het voltallige bestuur doorlopen. Zodra de opdracht afgerond is, heft het bestuur de werkgroep op.

Ook kan het bestuur een *tijdelijke commissie* instellen, bijvoorbeeld voor de organisatie van verkiezingen voor een bestuurslid namens pensioengerechtigden.

Om de (plaatsvervangend) voorzitter te ontlasten en het effectief vergaderen te bevorderen werkt Pensioenfonds Vervoer met een technisch voorzitter van de bestuursvergaderingen. De technisch voorzitter zorgt ervoor dat op een effectieve wijze en in een goede sfeer wordt vergaderd, waardoor het bestuur zorgvuldig en slagvaardig kan opereren. De technisch voorzitter maakt geen deel uit van het bestuur en heeft geen stemrecht.

De technisch voorzitter speelt een belangrijke ondersteunende rol in het besluitvormingsproces van het bestuur, onder meer door de fases van beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming te onderscheiden en te bewaken. Daarnaast zoekt de technisch voorzitter naar mogelijke verbinding tussen tegenstrijdige standpunten en richt zich op voortvarende besluitvorming, die - gelet op de aard van Pensioenfonds Vervoer - in de regel alleen door consensus kan worden bereikt.

Het *voorzittersoverleg* wordt gevormd door de voorzitter en plaatsvervangend voorzitter van het bestuur. Het voorzittersoverleg vervult de werkgeversrol voor de medewerkers die in dienst zijn bij het fonds en werkzaam zijn op het bestuursbureau.

Het bestuur heeft in de regel twee keer per maand een reguliere vergadering. In de ene bestuursvergadering ligt de focus op pensioenen en communicatie, in de andere op vermogensbeheer. Daarnaast heeft het bestuur vergaderingen gezamenlijk met (vertegenwoordigers van) andere bestuursgremia, en studiedagen.

Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur, de werkgroepen en de commissies bij de uitvoering van hun taken. Het bestuursbureau zorgt voor het plannen en coördineren van de activiteiten op bestuurlijk niveau en heeft een beleidsvoorbereidende en adviserende rol.

Samenstelling van het bestuur

In 2023 vonden enkele wijzigingen in de samenstelling van het bestuur plaats.

Op 1 februari 2023 is mevrouw J. (Jacqueline) van Leeuwen benoemd als bestuurslid namens werknemers (op voordacht van FNV). Zij volgde daarmee de heer S. (Sujan) Lahiri op die per 1 september 2022 zijn functie neerlegde.

Op 21 december 2023 legde de heer L.J.H. (Leon) Ceelen zijn functie neer als bestuurslid namens werkgevers. Op 27 februari 2023 trad hij al terug als plaatsvervangend voorzitter namens werkgevers en wijzigde zijn functie in lid van het bestuur. In de daarop volgende maanden heeft hij de heer J. (Jeroen) Spaans begeleid als aantredend plaatsvervangend voorzitter namens werkgevers, tot diens formele functiewijziging van bestuurslid naar plaatsvervangend voorzitter namens werkgevers op 1 oktober 2023.

Het bestuur is de heer Ceelen zeer dankbaar voor zijn jarenlange inzet en voor alles wat hij voor Pensioenfonds Vervoer heeft betekend.

Op 21 december 2023 heeft het bestuur de heer E. (Rico) van Aggele benoemd als opvolgend bestuurslid namens werkgevers (op voordacht Transport en Logistiek Nederland).

Het bestuur in 2023

In 2023 heeft het bestuur achttien keer vergaderd. In april 2023 vond daarnaast de gezamenlijke jaarvergadering plaats van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. In deze vergadering zijn de jaarstukken van 2022 besproken en vastgesteld.

Het bestuur kwam in 2023 tien keer bij elkaar voor een collectieve studiedag of studiesessie en de collectieve zelfevaluatie. Over de Wtp vonden aanvullend zes korte kennissessies plaats. Daarnaast bracht het bestuur in oktober een tweedaags werkbezoek aan TKP. Ook vond in september de jaarlijkse benen-op-tafelsessie van het bestuur en de raad van toezicht plaats. Deze bijeenkomst stond in het teken van de evenwichtigheid.

Ook waren er in 2023 verschillende overleggen van bestuursdelegaties, al dan niet in de vorm van een werkgroep, over specifieke thema's, waaronder de verplichtstelling, de evaluatie van de sleutelfuncties en de terugwerkende krachtaansluitingen zonder premie.

Wet toekomst pensioenen: op weg naar een nieuw pensioenstelsel

Op 1 juli 2023 is de Wet toekomst pensioenen (Wtp) in werking getreden. Cao-partijen en de pensioenfonds hebben tot 1 januari 2028 de tijd om de wet in te voeren. Pensioenfonds Vervoer streeft naar een overstap naar het nieuwe stelsel op 1 juli 2025.

Sinds eind 2020 bereidt Pensioenfonds Vervoer zich in acht deelfases voor op de nieuwe pensioenregeling. In de eerste, arbeidsvoorwaardelijke fases, is er veelvuldig overleg geweest van het fonds met sociale partners van de aangesloten sectoren over de conceptwetgeving en hoe een mogelijke nieuwe pensioenregeling van Pensioenfonds Vervoer eruit zou kunnen komen te zien.

Eind 2021 gaven sociale partners aan Pensioenfonds Vervoer de opdracht om een nieuwe pensioenregeling te ontwerpen die voldoet aan de nieuwe wet. Cao-partijen gaven het fonds hiervoor 18 uitgangspunten mee en maakten de voorlopige keuze voor de solidaire premieregeling. In 2022 is de projectgroep Nieuw Pensioen Contract (NPC) van het bestuursbureau in de deelprojectfases 2 en 3 gestart met het praktisch ontwerpen van de concept nieuwe regeling aan de hand van deze 18 uitgangspunten.

Het eerste halfjaar van 2023 stond in het teken van deelprojectfase 4, die diende te resulteren in de vaststelling van een transitieplan door cao-partijen. In de eerste maanden van 2023 zijn verdere stappen gezet in het ontwerpen van de concept nieuwe pensioenregeling. Er vond maandelijks overleg plaats met en tussen sociale partners over het ontwerp van de regeling en de te maken keuzes. Vervolgens toetsten sociale partners het ontwerp aan de geformuleerde 18 uitgangspunten voor de nieuwe pensioenregeling. Tijdens de bijeenkomst op 17 mei 2023 hebben cao-partijen een 'onderhandelingsresultaat' bereikt, waarna de achterbanraadpleging en besluitvorming van sociale partners kon plaatsvinden.

Uit deze achterbanraadpleging is gebleken dat een meerderheid van de leden van de vakbonden en de werkgeversorganisaties van de sector Beroepsgoederenvervoer en het Kraanverhuurbedrijf, de sector Besloten busvervoer en de sector Zorgvervoer en Taxi achter het ontwerp van de regeling staan.

Cao-partijen hebben vervolgens op 17 juli 2023 het transitieplan definitief vastgesteld en ondertekend. Het transitieplan is gepubliceerd op de website van Pensioenfonds Vervoer.

Een dag later ontvingen cao-partijen beroepsgoederenvervoer een brief van de ANBO (mede namens KBO-PCOB en NOOM), waarin deze partijen zich beriepen op het wettelijk hoorrecht. Op 23 augustus 2023 heeft het gesprek in het kader van het hoorrecht plaatsgevonden. In september en oktober 2023 heeft er nog nadere correspondentie plaatsgevonden tussen cao-partijen beroepsgoederenvervoer en de ANBO. Dit heeft niet geleid tot de noodzaak van aanpassing van het transitieplan. Cao-partijen beroepsgoederenvervoer hebben de ouderenorganisaties evenwel laten weten het overleg zeer op prijs te hebben gesteld.

Onderdeel van het transitieplan is dat sociale partners Pensioenfonds Vervoer verzoeken de bestaande pensioenrechten en aanspraken in te varen in het nieuwe pensioencontract onder het nieuwe stelsel. Ook hebben ze het fonds verzocht om een compensatieregeling te bieden en deze te financieren vanuit het fondsvermogen. Voor de verdere beschrijving van de inhoud van het transitieplan wordt op deze plek volstaan met verwijzing naar het vastgestelde transitieplan dat te vinden is op de website van het fonds.

Fase 4 was hiermee conform de planning uit het plan van aanpak succesvol afgerond.

Vanaf september 2023 is gestart met deelprojectfases 5 t/m 7a, waarin de opdrachtaanvaarding door het fonds en de voorbereiding op de implementatie van de nieuwe pensioenregeling dient plaats te vinden. In deze vervolgfases stelt Pensioenfonds Vervoer onder meer het implementatieplan en het communicatieplan op. Verder zal de evenwichtigheid van de totale transitie in beeld worden gebracht.

Ook zijn in deze deelprojectfases het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht aan zet. Het VO en de RvT worden op verschillende momenten om advies respectievelijk goedkeuring gevraagd door het bestuur ten aanzien van enkele bestuursbesluiten met het oog op de transitie.

Op de website van Pensioenfonds Vervoer zijn de actualiteiten over de transitie naar de nieuwe pensioenregeling terug te vinden.

Pensioencommissie individuele zaken

De pensioencommissie individuele zaken behandelt specifieke dossiers van individuele (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en individuele werkgevers. De commissie neemt besluiten over individuele zaken die buiten de bevoegdheid van de pensioenuitvoeringsorganisatie vallen. De pensioencommissie adviseert in voorkomende gevallen het bestuur. De commissie behandelt vooral verzoeken met betrekking tot coulance bij premievrije deelneming wegens arbeidsongeschiktheid en aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen, vrijstelling van de verplichtstelling, vrijwillige aansluitingen, langlopende betalingsregelingen en faillissementsaanvragen. De pensioencommissie individuele zaken heeft in 2023 zeven keer vergaderd.

Klachtencommissie

Iedereen die bij het fonds pensioen opbouwt, heeft opgebouwd of pensioen van het fonds ontvangt kan een klacht indienen. Ook een werkgever die is aangesloten bij het fonds kan een klacht indienen. De klacht kan gaan over de dienstverlening of bejegening van of behandeling door het fonds. Een klacht kan ook gaan over een verschil van mening over een pensioenreglement of de statuten van het fonds, met gevolgen voor de rechtspositie van de belanghebbende.

De klachtencommissie van het fonds behandelt de klacht als een 'interne beroepsinstantie'. De klachtencommissie adviseert vervolgens het bestuur over de afhandeling van de klacht. Het bestuur besluit over de afhandeling van de klacht.

Behandeling van klachten in 2023

In 2023 zijn er 64 schriftelijke klachten van deelnemers ontvangen en 37 schriftelijke klachten van werkgevers. In totaal 101. Bij de behandeling van klachten gaat het fonds zorgvuldig te werk en behandelt de klacht in lijn met de uitgangspunten en doelstellingen van het fonds. Als gevolg hiervan worden nagenoeg alle klachten naar tevredenheid van de belanghebbende afgehandeld.

Opvallend is dat veel klachten van deelnemers over wet- en regelgeving gaan. Hoewel het fonds geen invloed heeft op wet- en regelgeving stelt de beantwoording van deze klachten deelnemers over het algemeen gerust. De klachten van werkgevers gaan het meest over het in rekening brengen van incassokosten. Hoewel dit bij Pensioenfonds Vervoer pas na enkele maanden gebeurt, zijn incassokosten nodig om de kosten te dekken van de geleverde inspanning om pensioenpremies betaald te krijgen. Met het in rekening brengen van incassokosten wordt voorkomen dat de rekening bij het collectief komt te liggen.

In navolging van de Gedragslijn 'Goed omgaan met klachten' registreert Pensioenfonds Vervoer ook alle telefonische uitingen van ongenoegen: 'klantsignalen' genoemd. In de periode 1 december 2022 tot 1 december 2023 zijn er 975 klantsignalen ontvangen. Deze zijn direct afgehandeld. De uitvraag na de afhandeling laat zien dat de behandeling naar tevredenheid is gedaan.

In tabelvorm:

Klachten deelnemers en werkgevers	Aantallen	
Op 1 januari 2023 bij Ombudsman Pensioenen in behandeling:		0
Ingediende klachten 2023:		101
- Waarvan geëscaleerd naar de interne klachtencommissie	3	
- Waarvan ingediend bij de Ombudsman Pensioenen	1	
Afgehandeld in 2023:		101
Ingediende en afgehandelde klantsignalen 2023		975
Op 31 december 2023 bij de Ombudsman Pensioenen in behandeling:		0

Onderwerpen klachten deelnemers	Aantallen	
Financiële situatie		9
Pensioenberekening en -betaling		15
Informatieverstrekking		7
Toepassing wet- en regelgeving		18
Service en klantgerichtheid		8
Deelnemersportaal		3
Behandelingsduur		2
Overig		2

Onderwerp klachten werkgevers	Aantallen
Incasso	12
Portaal / gegevensaanlevering	8
Aansluiting	5
Nota	10
Pensioenregeling	2

Als de belanghebbende niet tevreden is over de afhandeling van de klacht, kan hij of zij terecht bij de klachtencommissie van het fonds. Op deze mogelijkheid wordt iedere belanghebbende uitdrukkelijk gewezen. In 2023 hebben drie belanghebbenden hun klacht doorgezet naar de klachtencommissie. Deze klachten zijn ook in 2023 afgehandeld. Het bestuur heeft in alle zaken het advies van de klachtencommissie overgenomen.

Indien een belanghebbende het niet eens is met het besluit van het bestuur dan kan de belanghebbende zich vervolgens wenden tot de Ombudsman Pensioenen. De Ombudsman Pensioenen neemt een klacht alleen in behandeling als de interne klachtenprocedure bij het fonds is afgerond. In 2023 is één klacht ingediend bij de Ombudsman Pensioenen. In deze procedure heeft de Ombudsman Pensioenen aangegeven het eens te zijn met de wijze van afhandelen van de klacht door Pensioenfonds Vervoer.

Eén klacht heeft geleid tot een nadere verduidelijking van het reglement klachtenregeling. Verduidelijkt is dat een belanghebbende alleen in beroep kan gaan bij de klachtencommissie als de klacht gaat over de dienstverlening of bejegening van of behandeling door het fonds of over een klacht over de uitvoering van een pensioenreglement of de statuten van het fonds met gevolgen voor de rechtspositie van de belanghebbende. Het reglement klachtenregeling is gepubliceerd op de website van Pensioenfonds Vervoer. De klachten hebben niet geleid tot aanpassing van de pensioenregeling of administratieve procedures.

Naast deze 'reguliere' klachten hebben 178 personen bij het fonds bezwaar gemaakt tegen het invaren. Deze groep bestond uit actieven, gewezen deelnemers, gepensioneerden, jong en oud. Deze 178 bezwaarmakers zijn allen individueel aangeschreven en uitgenodigd voor een persoonlijk gesprek om hun bezwaren te bespreken. Er hebben 19 bezwaarmakers gereageerd op de uitnodiging en 12 hebben aangegeven een gesprek te willen. De pensioenconsulenten van Pensioenfonds Vervoer hebben de gesprekken gevoerd. De pensioenconsulenten hebben uitgelegd hoe het huidige en het nieuwe stelsel werkt. Dat lijkt veelal positief te hebben bijgedragen aan de beeldvorming.

Gedraglijn Goed omgaan met klachten

Pensioenfonds Vervoer heeft op 24 oktober 2023 de vragenlijsten bij de Gedraglijn Goed omgaan met klachten ingevuld en ingediend bij de Pensioenfederatie (de 1-meting van het assessment). De score van Pensioenfonds Vervoer was 87% (goed). Naar aanleiding van de 1-meting is Pensioenfonds Vervoer uitgenodigd voor een assessmentgesprek hierover met Stichting Gouden Oor. Op 20 november 2023 heeft dit gesprek plaatsgevonden. De conclusie is dat Pensioenfonds Vervoer de implementatie van de Gedraglijn Goed omgaan met klachten succesvol heeft afgerond en het fonds voldoet aan de Gedraglijn. Pensioenfonds Vervoer blijft evenwel verbeteringen in het klachtenproces nastreven.

Wtp en een nieuw reglement Klachtenprocedure

In 2023 zijn de klachtenprocedure en het reglement klachtenregeling van Pensioenfonds Vervoer getoetst aan de nieuwe eisen van de Wtp. Het reglement is op een aantal punten aangepast. Nieuw is dat de definitie van klacht is aangepast: iedere uiting van ontevredenheid wordt als klacht behandeld. Ook zijn de termijnen in de procedure explicieter in het reglement vermeld zodat de behandeltermijn van 12 weken uit de Wtp gerealiseerd kan worden.

Het verantwoordingsorgaan heeft op 6 december 2023 in positieve zin geadviseerd over het aangepaste reglement en op 14 december 2023 heeft het bestuur het reglement klachtenregeling geaccordeerd.

Het nieuwe reglement staat sinds eind december 2023 op de website.

Aansluiting bij de nieuwe Geschilleninstantie Pensioenfondsen (GIP)

Op 14 december 2023 heeft het bestuur de aansluitingsovereenkomst bij de nieuwe Geschillen Instantie Pensioenfondsen (GIP) getekend en ingediend. Daarmee is de aansluiting van Pensioenfonds Vervoer bij de GIP voltooid.

Verantwoordingsorgaan

De verantwoordings- en medezeggenschapsfuncties zijn ondergebracht bij het verantwoordingsorgaan. Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid om een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van de raad van toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, en over beleidskeuzes voor de toekomst. Het bestuur stelt het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid om zijn wettelijke bevoegdheid uit te oefenen om advies uit te brengen over specifiek benoemde onderwerpen, bijvoorbeeld het beloningsbeleid, de interne klachtenprocedure en het communicatiebeleid.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit vijf leden: twee vertegenwoordigers van de werknemers, twee namens de werkgevers en één namens de pensioengerechtigden. De leden worden benoemd door het bestuur op voordracht van de werkgeversverenigingen en de werknemersorganisaties die betrokken zijn bij het pensioenfonds. De leden namens werknemers en pensioengerechtigden kunnen ook worden benoemd na verkiezing indien dit wordt verzocht door ten minste 500 deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Pensioenfonds Vervoer kan ook op eigen initiatief verkiezingen organiseren.

Het verantwoordingsorgaan hanteert een rooster van aan- en aftreden. VO-leden hebben maximaal twaalf jaar zitting in het verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2023 vijf keer vergaderd. In steeds wisselende samenstellingen woonden bestuursleden deze vergaderingen bij. Daarnaast vergaderde het verantwoordingsorgaan één keer met de raad van toezicht over de jaarstukken en namen de VO-leden deel aan de jaarwerkvergadering.

Samen met de raad van toezicht volgde het verantwoordingsorgaan daarnaast in 2023 twee collectieve kennissessies over de uitwerking van het pensioenakkoord.

Het VO bereidde voorts zijn adviezen uit hoofde van de Wtp voor in zes werksessies.

Tot slot is eind 2023 gestart met de voorbereiding op de collectieve zelfevaluatie van het verantwoordingsorgaan. De afrondende plenaire bijeenkomst vond om agendatechnische redenen plaats op 30 januari 2024.

Het verantwoordingsorgaan heeft zijn oordeel gegeven over het beleid dat het bestuur in 2023 gevoerd heeft. In hoofdstuk 18 staat het oordeel van het verantwoordingsorgaan, inclusief een reactie van het bestuur daarop.

Raad van toezicht

Het intern toezicht wordt uitgeoefend door de raad van toezicht. De raad van toezicht heeft als taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Dit toezicht betreft in elk geval het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging

door het bestuur. De raad staat het bestuur met raad ter zijde en stelt zich op als gesprekspartner van het bestuur.

De raad van toezicht heeft een goedkeuringsrecht voor een aantal specifiek benoemde onderwerpen en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan, aan de werkgevers door middel van de website en in het jaarverslag.

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke leden. Leden van de raad worden voor een periode van vier jaar benoemd door het bestuur na een bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan. Een lid van de raad van toezicht kan één keer worden herbenoemd. De raad van toezicht benoemt uit zijn midden een voorzitter, een plaatsvervangend voorzitter en secretaris. De raad van toezicht hanteert een rooster van aan- en aftreden.

De raad van toezicht heeft in 2023 zes keer vergaderd, waarvan vijfmaal in aanwezigheid van of met (een delegatie van) het bestuur. In september 2023 vond een benen-op-tafelsessie plaats van de raad van toezicht en het voltallig bestuur.

De raad voerde daarnaast enkele overleggen in eigen kring, onder meer over het toezicht rapport over 2022. In 2023 vonden regelmatig gesprekken plaats tussen (een delegatie van) de raad met (kandidaat) bestuurdersleden voor beoogde (her-)benoeming.

Ook vergaderde de raad van toezicht één keer met het verantwoordingsorgaan en nam de raad van toezicht deel aan de jaarwerkvergadering. De raad volgde samen met het verantwoordingsorgaan daarnaast in 2023 twee collectieve kennissessies over de uitwerking van het pensioenakkoord. De goedkeuringen van de bestuursbesluiten in het kader van de Wtp bereidde de raad van toezicht voor in drie werksessies.

In november 2023 heeft de jaarlijkse collectieve zelfevaluatie plaatsgevonden.

Naast zijn toezichthoudende rol heeft de raad het bestuur in 2023 over verschillende onderwerpen met raad bijgestaan. Het rapport van de raad van toezicht staat in hoofdstuk 17 in dit jaarverslag, inclusief de reactie van het bestuur daarop.

Sleutelfuncties

Pensioenfonds Vervoer heeft de volgende drie objectieve en onafhankelijke sleutelfuncties ingericht:

- De risicobeheerfunctie
- De actuariële functie
- De interne auditfunctie

De *risicobeheerfunctie* is verantwoordelijk voor een risicomanagementsysteem dat bestaat uit strategieën, methodes, processen en rapportageprocedures. Met dit systeem worden de risico's waaraan het pensioenfonds blootgesteld kan worden, onderkend, op individueel en geaggregeerd niveau. De houder van de risicobeheersleutelfunctie bij Pensioenfonds Vervoer is de manager van de afdeling risicomangement van het bestuursbureau. De houder van de risicobeheerfunctie rapporteert per kwartaal aan het bestuur op basis van vijf pijlers uit het integraal risicomangementbeleid. De vijf rapportagepijlers zijn:

1. De strategische risicomangementcyclus met daarin de risicohouding, risicobereidheidsprincipes, risicotoleranties en de strategische risico's
2. De operationele risicomangement cyclus met daar bijbehorende risicoanalyses
3. Het risk control framework op pensioenfonds niveau
4. De risicoanalyses bij projecten en bijzondere situaties
5. Gerelateerde functionarissen en activiteiten afdeling risicomangement

De activiteiten van de risicobeheerfunctie zijn nader beschreven in hoofdstuk 12 van dit bestuursverslag.

De risicobeheerfunctie heeft naast andere activiteiten voor het WTP een specifieke beoordeling gemaakt voor:

- Voorwaardelijk besluit tot invaren en compensatie
- Datakwaliteit fase 1 en 2

De *actuariële functie* heeft een beoordelende en controlerende taak met betrekking tot de actuariële activiteiten van het pensioenfonds. De functie maakt deel uit van het interne beheersingssysteem van het pensioenfonds. De houder van de actuariële sleutelfunctie bij Pensioenfonds Vervoer is ook de certificerend actuaris van het fonds.

In 2023 heeft de actuariële functiehouders naast de reguliere aandachtsgebieden onder meer (extra) aandacht besteed aan:

- Voorwaardelijk besluit tot invaren en compensatie
- Besluit tot onvoorwaardelijke toeslagverlening per 1 januari 2024
- Premiebeleid en andere voor de technische voorzieningen relevante ontwikkelingen en bestuursbesluiten
- Nieuwe pensioenstelsel
- Renteontwikkeling
- Datakwaliteit

De *interne auditfunctie* evalueert onder meer of de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van de integere en beheerste bedrijfsvoering, inclusief de uitbestede werkzaamheden, adequaat en doeltreffend zijn. De interne auditfunctie vormt het sluitstuk van alle waarborgen binnen het pensioenfonds wat betreft de beheerste en integere bedrijfsvoering. Pensioenfonds Vervoer heeft de rol van sleutelfunctiehouder interne audit belegd bij een externe deskundige, die wordt 'geïnsourced' door het fonds. De interne audit sleutelfunctiehouder wordt ondersteund door een interne audit vervuller.

De interne audit werkzaamheden zijn gebaseerd op een jaarlijks opgesteld interne audit plan dat rekening houdt met actuele ontwikkelingen en risico's. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van auditwerkzaamheden bij onze grootste uitbestedingspartijen. Tenslotte vinden ook 'multi-client audits' plaats. Klanten van een uitbestedingspartij geven dan gezamenlijk opdracht tot het uitvoeren van een audit op een specifiek onderwerp dat speelt bij of ten aanzien van de betreffende uitbestedingspartij. De interne auditfunctie rapporteert zijn bevindingen periodiek aan het bestuur.

In 2023 zijn de onder meer de volgende, in het Internal Auditplan 2023 opgenomen audits uitgevoerd of aangevangen:

- Cloud - beoordelen assurance van de pensioenuitvoeringsorganisatie
- Wtp - evenwichtige besluitvorming invaren
- Wtp - communicatieplan
- Wtp - datakwaliteit
- Follow-up audit naar IT en informatiebeveiliging
- DORA – voorbereidingen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie
- Juistheid aanspraken – in-control statement binnen de pensioenuitvoeringsorganisatie
- IT-voortbrengingsproces pensioenuitvoeringsorganisatie (multi-client audit)
- Horizontale assessment programma management binnen de pensioenuitvoeringsorganisatie
- Datakwaliteit control programma pensioenuitvoeringsorganisatie

Bevindingen en aanbevelingen

De sleutelfunctiehouders rapporteren hun bevindingen en aanbevelingen schriftelijk aan het bestuur. De raad van toezicht ontvangt afschriften van de rapportages.

Voor alle door de sleutelfunctiehouders gedane onderzoeken geldt dat er vooralsnog geen bevindingen of aanbevelingen met een hoog risico-classificatie zijn afgegeven. Vanzelfsprekend krijgen ook bevindingen met een laag of midden-classificatie alle aandacht en vindt na afstemming met alle betrokken partijen de gewenste opvolging plaats.

In het theoretische geval dat het bestuur volgens een sleutelfunctiehouder geen passende corrigerende maatregelen zou treffen naar aanleiding van zijn rapportages en bevindingen, moet de sleutelfunctiehouder dit melden. In eerste instantie moet de functiehouder dit melden bij de voorzitter van het bestuur en de voorzitter van de raad van toezicht. Leiden de meldingen volgens de functiehouder nog steeds niet tot de benodigde maatregelen? Dan meldt de functiehouder dit bij DNB. Ook in 2023 is daarvan geen sprake geweest.

6 Bestuursbureau en uitbestedingspartijen

Uitbesteding

Het bestuur heeft een groot deel van de activiteiten van het pensioenfonds uitbesteed. Door middel van uitbesteding wordt beoogd bij te dragen aan een effectieve, efficiënte (kostenbewuste) en professionele bedrijfsvoering van het pensioenfonds. Vanuit strategisch oogpunt geeft uitbesteding het pensioenfonds toegang tot specialistische kennis en technieken die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de activiteiten van het pensioenfonds.

Door middel van uitbesteding wordt deze verantwoordelijkheid primair overgedragen aan een uitbestedingspartij. De eindverantwoordelijkheid blijft altijd bij het bestuur liggen. Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur en is als 'spin in het web' betrokken bij alle processen van het pensioenfonds.

Pensioenfonds Vervoer beschikt over een 'Beleid Uitbesteding en Advisering'. Dit beleid beschrijft hoe het pensioenfonds (toekomstige) activiteiten uitbesteedt. Denk hierbij aan het proces voor het selecteren en aanstellen van een uitbestedingspartij, de inrichting van de governance met de uitbestedingspartij, de monitoring en de evaluatie van een uitbestedingspartij. Uitbestedingspartijen worden geselecteerd op basis van ten minste kwaliteit, prijs, culturele fit, integriteit en continuïteit.

In onderstaande tabel worden de in het beleid onderkende hoofdsoorten van uitbesteding met voorbeelden weergegeven.

Hoofdsoort	Toelichting	Voorbeelden (niet uitputtend)
Kern uitbesteding	Dit zijn partijen die de hoofdactiviteiten van het pensioenfonds uitvoeren.	- Pensioenuitvoerder - Integraal manager vermogensbeheer
Niet-kern uitbesteding	Deze partijen ondersteunen de Kern uitbestedingspartijen of het monitoren daarvan, of ze voeren andere ondersteunende activiteiten uit.	Kantoorautomatisering bestuursbureau
Hybride uitbesteding	Deze vorm van uitbesteding lijkt sterk op 'Niet-kern uitbesteding'. Echter, de selectie, monitoring en algehele regievoering vindt bij hybride uitbesteding niet plaats door het bestuursbureau maar door de integraal manager vermogensbeheer.	Beheerders van liquide en/of illiquide vermogen
Overige uitbesteding	Dit zijn partijen die niet vallen onder de DNB definitie 'kritiek of belangrijk'. Er zijn geen zwaarwegende eisen ten aanzien van beschikbaarheid, integriteit, vertrouwelijkheid.	Diverse organisaties die voor het pensioenfonds activiteiten met een geringe impact uitvoeren

Het inhuren van adviseurs en het inkopen van adviesdiensten worden niet aangemerkt als uitbesteding. Het 'Beleid Uitbesteding en Advisering' stelt echter wel eisen aan de selectie, monitoring en evaluatie van de adviseurs.

Uitbestedingspartijen kunnen zelf een deel van de activiteiten ook weer uitbesteden. Dit heet: onderuitbesteding. Aan onderuitbesteding worden in beginsel dezelfde eisen gesteld als aan de primaire uitbesteding.

Organisaties waaraan activiteiten zijn uitbesteed, dienen voldoende waarborgen te bieden voor een beheerste en integere bedrijfsvoering. Het Beleid Uitbesteding en Advisering beschrijft welke eisen van toepassing zijn per vorm van uitbesteding.

Enkele hoofdlijnen (niet uitputtend):

- Voor de monitoring moeten (kern)uitbestedingspartijen adequate rapportages aanleveren uit hoofde van de uitvoering van de aan hun uitbestede activiteiten.
- (Kern)uitbestedingspartijen moeten aan kunnen tonen dat zij hun eigen integriteitbeleid en hieraan gerelateerde compliance richtlijnen van zowel de organisatie als de medewerkers van de uitbestedingspartij naleven.
- (Kern)uitbestedingspartijen moeten inzicht geven in de waarborging van IT- en informatiebeveiligingsmaatregelen in hun organisatie. Minimaal wordt inzage gegeven in (beleids)documenten, richtlijnen en procedures ten aanzien van IT, informatiebeveiliging en Business Continuity Management.
- (Kern)uitbestedingspartijen leveren assurance rapporten (zoals een ISAE3402 of SOC1 rapportage) op. De uitbestedingspartij geeft hierin aan welke beheersingsmaatregelen ze hebben ingericht. Ook wordt vermeld welke afwijkingen er ten aanzien van de werking van die beheersingsmaatregelen zijn geconstateerd door de onafhankelijke accountants. Opzet en bestaan ('type I') alsmede de werking (alleen bij een 'type II'-rapport) worden door de accountants vastgesteld aan de hand van steekproeven. Pensioenfonds Vervoer gaat met de (kern)uitbestedingspartijen in gesprek over de bevindingen. Dit onder meer om te beoordelen in hoeverre het pensioenfonds door de bevindingen geraakt kan zijn en welke opvolging er aan de bevindingen wordt gegeven.
- Indien dat vanuit de aard van de activiteiten nodig is sluit Pensioenfonds Vervoer een verwerkersovereenkomst met de uitbestedingspartij en toetst het fonds of/hoe partijen voldoen aan de AVG-privacywetgeving.

De verantwoordelijke lijnmanagers van het bestuursbureau monitoren de uitbestedingspartijen. Onder meer wordt beoordeeld of rapportages van uitbestedingspartijen juist, volledig en tijdig zijn. Het bestuursbureau rapporteert aan het bestuur over de uitkomst van de beoordeling en de afwikkeling van (openstaande) bevindingen.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)

Pensioenfonds Vervoer beschikt over beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Dit staat los van het beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Een toelichting op MVB vindt u in hoofdstuk 11 Beleggingen.

Het MVO beleid beoogt om:

- Zichtbaar te maken hoe het pensioenfonds de pensioenregelingen op een maatschappelijk verantwoorde wijze uitvoert.
- Handvatten te geven bij het maken van keuzes ten aanzien van MVO vraagstukken en keuzes met MVO-elementen.

Het MVO beleid heeft betrekking op:

- de bestuursgremia
- het bestuursbureau
- de kernuitbestedingspartijen van het pensioenfonds.

Binnen de bestuursgremia en het bestuursbureau wordt volop aandacht besteed aan:

- People: Pensioenfonds Vervoer vindt het belangrijk dat medewerkers voldoening halen uit hun werk en zich optimaal kunnen ontplooiën in hun werk. Er wordt gezorgd voor veiligheid voor de medewerkers, maar ook voor richtlijnen om in voorkomende gevallen de juiste wegen te kunnen bewandelen.
- Planet: Er is aandacht voor het zo min mogelijk belasten van het milieu.

- Profit:

Het pensioenfonds heeft geen winstoogmerk, maar streeft evenwichtige belangenbehartiging na voor de actieve en gewezen deelnemers en uitkeringsgerechtigden. De belangen van alle belanghebbenden zijn bepalend voor het handelen van het fonds.

Het financieel resultaat van het pensioenfonds wordt, al naar gelang wat van toepassing is, toegevoegd of onttrokken aan de solvabiliteitsreserve. Daarmee komt het resultaat altijd volledig toe aan de deelnemers.

Pensioenfonds Vervoer stelt aan zijn kernuitbestedingspartijen als eis dat deze beschikken over een adequaat eigen MVO-beleid. Voor de wijze waarop de kernuitbestedingspartijen daar invulling aan geven verwijzen wij naar de websites van de betreffende organisaties.

7 Governance

7.1 CODE PENSIOENFONDSEN

Pensioenfonds Vervoer onderschrijft het belang van goed pensioenfondsbestuur. Sinds het verschijnen van de Code Pensioenfonds (‘de Code’) streeft het fonds ernaar om de daarin opgenomen normen toe te passen. De naleving van de Code vormt voor Pensioenfonds Vervoer een continu proces. Minimaal één keer per jaar, aan het einde of vlak na afloop van elk kalenderjaar, bespreekt elk fondsorgaan de status van de naleving van de Code. Met dit jaarverslag leggen we verantwoording af over de naleving van de Code 2018, die gold in 2023. Waar het fonds afwijkt van de Code Pensioenfonds leggen we dat volgens het ‘pas-toe-of-leg-uit’-principe expliciet uit in dit hoofdstuk.

Per 1 januari 2024 is een herziene versie van de Code van kracht, waarbij 2024 geldt als een overgangsjaar. Pensioenfonds Vervoer zal 2024 benutten om de nieuwe normen te implementeren, voor zover deze niet al door het fonds worden toegepast.

Op 31 december 2023 week Pensioenfonds Vervoer op één onderdeel af van de Code: ten aanzien van diversiteit binnen het verantwoordingsorgaan (leeftijd)(norm 33). Dit lichten we hierna toe.

Daarnaast hebben de Monitoringcommissie en de Pensioenfederatie enkele normen uit de Code Pensioenfonds aangewezen waarover pensioenfonds in elk geval over de naleving moeten rapporteren. In deze paragraaf gaan we ook nader op deze rapportagenormen in.

Verantwoording afleggen

Het bestuur weegt bij de beleidskeuzes steeds de verschillende belangen af van de groepen die bij Pensioenfonds Vervoer betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau. Het bestuur is transparant over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten daarvan en de beleidskeuzes voor de toekomst. Het bestuur legt hierover verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag. Ook geeft het fonds inzicht in de genoemde risico's in dit jaarverslag. Daarnaast communiceert het bestuur over deze onderwerpen met sociale partners en andere belanghebbenden.

Interne gedragscode

Pensioenfonds Vervoer beschikt over een interne gedragscode. Het bestuur heeft daarin de gewenste cultuur vastgelegd. Alle verbonden personen dienen deze gedragscode te ondertekenen. Daarmee verklaren zij dat ze integer handelen.

De gedragscode bevat onder meer regels over het omgaan met vertrouwelijke gegevens, het omgaan met relatiegeschenken en nevenfuncties en het omgaan met financiële belangen in zakelijke relaties van het fonds. Verbonden personen vermijden elke vorm en elke schijn van persoonlijke bevoordeling of belangenverstremming met een partij waarmee het fonds een band heeft, op welke manier dan ook.

De compliance officer van het fonds toetst jaarlijks de naleving van de gedragscode aan de hand van een door alle verbonden personen in te vullen vragenlijst (nalevingsverklaring). Het bestuur bespreekt de rapportage over de naleving van de gedragscode. In de gedragscode zijn ook sancties opgenomen voor de niet naleving. De statuten bevatten ook adequate maatregelen die het bestuur kan treffen wanneer mogelijk sprake is van (schijn van) belangenverstremming.

Eind 2023 heeft het bestuur een geactualiseerde versie van de gedragscode met bijbehorende ‘restricted list & overzicht zakelijke relaties’ vastgesteld.

Evaluatie functioneren van de fondsorganen

Bestuur

Het eigen functioneren is voor het bestuur van Pensioenfonds Vervoer een belangrijk aandachtspunt. Een reflectie op het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden is een belangrijk middel om de bestuurlijke effectiviteit te vergroten. Jaarlijks vindt een zelfevaluatie plaats, waarbij zowel het functioneren van het bestuur als geheel (collectieve zelfevaluatie) als dat van de individuele bestuursleden (individuele zelfevaluatie) wordt geëvalueerd. De collectieve zelfevaluatie wordt minimaal eens in de twee jaar begeleid door een externe partij.

De collectieve zelfevaluatie van het bestuur vond plaats op 18 april 2023, onder begeleiding van een onafhankelijke externe moderator. Het bestuur deelde de conclusie van de collectieve zelfevaluatie met de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan.

In december 2023 zijn de individuele gesprekken gestart ter voorbereiding op de collectieve zelfevaluatie die in 2024 zal plaatsvinden.

Raad van toezicht

In november 2023 evalueerde de raad van toezicht zelf het eigen functioneren, dit jaar zonder externe begeleider. De zelfevaluatie vond plaats aan de hand van een vragenlijst. De raad heeft het verslag van de collectieve zelfevaluatie en de conclusies daaruit gedeeld met het bestuur en het verantwoordingsorgaan.

Verantwoordingsorgaan

Ook het verantwoordingsorgaan besteedt doorlopend aandacht aan het eigen functioneren. Jaarlijks vindt een collectieve zelfevaluatie plaats. Eind 2023 is gestart met de voorbereiding op de collectieve zelfevaluatie van het verantwoordingsorgaan met behulp van een externe begeleider. De afrondende plenaire bijeenkomst vond (om agendatechnische redenen) plaats op 30 januari 2024. Het VO heeft het verslag van de collectieve zelfevaluatie en de conclusies daaruit gedeeld met het bestuur en de raad van toezicht.

Zorgvuldig benoemen en ontslaan

De procedures van benoeming en ontslag van leden van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan van Pensioenfonds Vervoer voldoen aan de normen uit de Code Pensioenfonds en zijn opgenomen in de statuten.

Diversiteit

Pensioenfonds Vervoer kijkt op één onderdeel af van de diversiteitsnorm 33 van de Code Pensioenfonds: ten aanzien van de leeftijdsdiversiteitsnorm binnen het verantwoordingsorgaan.

Diversiteitsbeleid Pensioenfonds Vervoer

Pensioenfonds Vervoer heeft een diversiteitsbeleid, waarin is vastgelegd dat het bestuur voor diversiteit binnen de fondsorganen zorgt voor wat betreft geschiktheid, complementariteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit. Elk fondsorgaan bespreekt bij iedere zelfevaluatie en bij aanvang van elke termijn de eigen samenstelling voor wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit.

De werving en selectie van leden voor fondsorganen die én beneden de 40 jaar zijn, én kennis hebben van de aangesloten sectoren en affiniteit met pensioen(fonds)en is het streven van Pensioenfonds Vervoer. Dit is ook vastgelegd in het diversiteitsbeleid van het fonds.

Het diversiteitsbeleid van Pensioenfonds Vervoer wordt periodiek besproken. Zo nodig wordt het beleid aangepast. Het bestuur zorgt bij elke aankomende vacature tijdig voor een opvolgingsplan. In dit plan beschrijft het fonds de gewenste samenstelling naar leeftijd en geslacht van het orgaan waarin de vacature zal ontstaan. Het diversiteitsbeleid beschrijft welke maatregelen in elk geval getroffen worden om bij de vacature behorende diversiteitswens te realiseren. Bij elke vacature bepaalt het bestuur concrete doelen die binnen haalbare termijnen bereikt kunnen worden, binnen de kaders van de statuten en reglementen van het fonds.

Omdat vrijwel alle leden van het bestuur en VO worden benoemd op voordracht van de bij het fonds betrokken cao-partijen is de invloed van het fonds evenwel beperkt. Het fonds spreekt tijdig de diversiteitswens uit aan de voordragende partijen. Daarnaast zorgt het fonds ervoor dat vacatures zo vroeg mogelijk bij voordragende organisaties kenbaar zijn zodat meer tijd is een geschikte kandidaat (vanuit het perspectief van diversiteit) te werven.

Leden van boven én van onder de veertig jaar in het VO

In het verantwoordingsorgaan zijn alle leden boven de veertig jaar. Dit is een afwijking van norm 33 van de Code Pensioenfonds.

Bij de vacature namens werkgevers die per 1 januari 2023 was ontstaan heeft het bestuur aan de desbetreffende voordragende werkgeversorganisatie verzocht een kandidaat te selecteren die jonger is dan 40 jaar. Het is de desbetreffende voordragende werkgeversorganisatie, ondanks grote inspanningen, evenwel niet gelukt om voor deze vacature in het VO een kandidaat te werven die jonger is dan 40 jaar. Het fonds acht dit evenwel acceptabel en laat daarbij het belang van kennis van de sector en affiniteit met pensioenen zwaarder wegen dan de leeftijdsnorm.

Bij een volgende vacature in het VO zal het bestuur de desbetreffende voordragende instantie verzoeken te trachten een kandidaat, jonger dan 40 jaar, te werven en selecteren.

Raad van toezicht en de Code Pensioenfonds

De raad van toezicht van Pensioenfonds Vervoer betreft de normen van de Code Pensioenfonds bij de uitoefening van zijn taak. Dit is ook vastgelegd in het reglement van de raad van toezicht. De raad van toezicht rapporteert jaarlijks aan de hand van de acht thema's van de Code, op welke wijze de Code binnen het pensioenfonds wordt nageleefd en toegepast. Het bestuur en de raad van toezicht bespreken jaarlijks de statusrapportage van de naleving van de Code Pensioenfonds.

Missie, visie en strategie

Voor de beschrijving van de huidige missie, visie en strategie verwijzen wij naar het onderdeel 'Profiel' in dit bestuursverslag.

Verantwoord beleggen

Pensioenfonds Vervoer heeft een beleid voor verantwoord beleggen met de bijbehorende implementatierichtlijnen. In het hoofdstuk 11 'beleggingen' van het jaarverslag is beschreven op welke wijze Pensioenfonds Vervoer verantwoord belegt. De 'Verklaring inzake Beleggingsbeginselen' is te raadplegen op de website van het fonds.

Klachtenprocedure

Pensioenfonds Vervoer beschikt over een adequate klachtenprocedure die eenvoudig toegankelijk is. Voor de beschrijving van de klachtenprocedure en de wijze van afhandeling van de klachten in 2023 verwijzen wij naar de paragraaf 'Klachtencommissie' in het hoofdstuk 5 'Bestuursstructuur' van dit bestuursverslag.

7.2 NALEVING WET- EN REGELGEVING

Pensioenfonds Vervoer heeft ook in 2023 onverminderd aandacht besteed aan het onderwerp 'compliance', ofwel het voldoen aan wet- en regelgeving. Dit is een continu proces.

In de hoofdstukken 8 tot en met 12 van dit bestuursverslag vindt u informatie over de wijze waarop Pensioenfonds Vervoer invulling geeft aan de wet- en regelgeving op het gebied van pensioenbeheer, vermogensbeheer, risicomanagement en communicatie.

Ook in 2023 zijn aan Pensioenfonds Vervoer geen dwangsommen of boetes opgelegd. De toezichthouders De Nederlandsche Bank nv ('DNB') en/of de Stichting Autoriteit Financiële Markten ('AFM') hebben geen aanwijzingen aan het fonds gegeven en hebben geen bewindvoerder aangesteld of de bevoegdheidsuitoefening van fondsorganen gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Normoverdracht ingetrokken door AFM

Op 20 maart 2023 ontving Pensioenfonds Vervoer een brief van de AFM waarin de AFM een informele maatregel (normoverdracht) oplegde in verband met een vermeende onvolledige onderbouwing van het besluit om op 1 juli 2022 een toeslag te verlenen. De AFM acht dit een overtreding van artikel 15c lid 6 Bftk. Pensioenfonds Vervoer is echter van mening geen wet- of regelgeving te hebben overtreden. Pensioenfonds Vervoer heeft de AFM in reactie hierop uitgenodigd voor een gesprek over deze brief en (ter zekerstelling van alle rechten) een bezwaarschrift ingediend.

Correspondentie en een gesprek met de AFM hebben voor de zomer van 2023 niet geleid tot intrekking van de normoverdracht. Pensioenfonds Vervoer heeft daarom een bezwaarprocedure voortgezet. Op 3 november 2023 ontving Pensioenfonds Vervoer een nieuwe terugkoppelingsbrief van de AFM waarin de AFM bevestigt dat de nieuwe terugkoppelingsbrief de eerder verzonden normoverdragende brief (d.d. 20 maart 2023) vervangt en niet meer kwalificeert als normoverdracht (informele maatregel). Daarmee vervalt ook het toezichtsantecedent voor de (mede-)beleidsbepalers.

Omdat de AFM wel haar standpunt handhaaft dat Pensioenfonds Vervoer de wet heeft overtreden wordt op verzoek van Pensioenfonds Vervoer de bestuursrechtelijke procedure voortgezet.

8 Algemene ontwikkelingen op pensioengebied

Toeslagverlening

Alle pensioenen zijn per 1 januari 2024 weer verhoogd. Dit keer met 7,55%. Dit is de maximale verhoging die op basis van de pensioenregeling gegeven kon worden. De verhoging van 7,55% is gebaseerd op de loonontwikkeling in de cao's van de verschillende vervoerssectoren van 2 juli 2022 tot en met 1 juli 2023. Iedereen met een pensioen bij Pensioenfonds Vervoer heeft hier bericht van ontvangen.

De verhoging van 7,55% was nog mogelijk door een Algemene Maatregel van Bestuur vooruitlopend op de nieuwe pensioenregeling. In een zorgvuldig besluitvormingstraject heeft het bestuur alle belangen evenwichtig afgewogen. Van jong en oud en van gewezen deelnemers tot pensioengerechtigden. Ook is bekeken of bij het eventueel invaren in een nieuwe pensioenregeling in het nieuwe pensioenstelsel er nog geld genoeg is om een reserve aan te leggen om grote schommelingen in het verwachte pensioen op te vangen en/of om bepaalde groepen te kunnen compenseren als dat nodig is.

Naast bovengenoemde voorwaardelijke toeslagverlening was er voor bepaalde groepen deelnemers (exedentregeling en TNT Express) een onvoorwaardelijke toeslagverlening. Voor meer informatie daarover verwijzen we naar hoofdstuk 15 Financiële ontwikkelingen.

Deliveroo

De Hoge Raad heeft bevestigd dat Deliveroo een vervoersbedrijf is en tevens dat de bezorgers werknemers zijn en recht hebben op pensioen van Pensioenfonds Vervoer. Deliveroo heeft de gegevens van de bezorgers inmiddels aangeleverd.

Verlaging pensioenleeftijd naar 18 jaar

Per 1 januari 2024 is de wettelijke toetredingsleeftijd in de Pensioenwet verlaagd van 21 naar 18 jaar. Deze wijziging is inmiddels ook verwerkt in de verplichtstelling en reglementen van Pensioenfonds Vervoer.

Werkgevers zijn via verschillende nieuwsbrieven gevraagd hun werknemers onder de 21 aan te melden. Ook de voormalig aspirant deelnemers onder de 21 en boven de 18 zijn geïnformeerd dat ze vanaf 1 januari 2024 pensioen opbouwen.

Kwaliteit pensioenadministratie

De pensioensector is verplicht het Kader Datakwaliteit te volgen ten behoeve van het kunnen invaren in de nieuwe pensioenregeling. Het Kader Datakwaliteit is een set van richtlijnen die pensioenuitvoerders moeten volgen om de datakwaliteit van hun pensioenadministratie aantoonbaar te maken. Het kader is ontwikkeld door de Pensioenfederatie in samenwerking met de NBA, DNB en andere belanghebbenden. Pensioenfonds Vervoer heeft het Kader Datakwaliteit omarmd en toegevoegd aan het eigen risicocontroleraamwerk.

De resultaten uit de diverse analyses en onderzoeken bevestigen dat de data van Pensioenfonds Vervoer op orde is. Bij de onderzoeken zijn slechts beperkte afwijkingen geconstateerd die geen invloed van betekenis hebben op de aanspraken van de deelnemers.

Uitwisseling persoonsgegevens

Pensioenfonds Vervoer wisselt momenteel periodiek gegevens uit met diverse andere pensioenfondsen. Tevens is dit gedaan met de SVB. Dit alles om te kunnen blijven communiceren met alle groepen deelnemers. Helaas gebeurt het nog weleens dat adreswijzigingen in het buitenland niet doorgegeven worden. Door gegevens uit te wisselen is de kans groter op een recent woonadres of e-mailadres. Het

hebben van voldoende gegevens voorkomt tevens dat bijna pensioengerechtigden hun pensioenen niet opvragen. Pensioenfonds Vervoer blijft hen benaderen om het opgebouwde pensioen uiteindelijk ook daadwerkelijk uit te kunnen keren.

Keuzebegeleiding

De Wet Toekomst Pensioenen (Wtp) is 1 juli 2023 van kracht geworden. Een belangrijk onderdeel van deze wet betreft de (kwaliteit van de) keuzebegeleiding. Zo valt er bijvoorbeeld bij pensioneren te variëren in hoogte van de pensioenen, de ingangsdatum, eventueel een deeltijdpensioen en kunnen bepaalde pensioenvormen tegen elkaar uitgeruild worden. Veel keuzes. En vaak is het ook afhankelijk van de persoonlijke situatie wat een goede keuze is. Pensioenfonds Vervoer roept iedere deelnemer op contact op te nemen voor een persoonlijk gesprek. Voor diegene die dit niet willen, is er een uitgebreide pensioenplanner binnen de MijnOmgeving.

Belangrijkste graadmeter voor de keuzebegeleiding is dat deelnemers tevreden zijn en blijven over gemaakte keuzes. Dit wordt jaarlijks geëvalueerd. Deelnemers zijn zeer tevreden over de keuzes die gemaakt zijn.

9 De pensioenregeling

De pensioenregeling van Pensioenfonds Vervoer is een uitkeringsovereenkomst in de zin van artikel 1 van de Pensioenwet. Een uitkeringsovereenkomst is een pensioenregeling waarbij afspraken zijn gemaakt over de hoogte van de pensioenuitkering.

De pensioenregeling van Pensioenfonds Vervoer is een middelloonregeling. Het pensioen hangt af van het aantal jaren dat de deelnemer in dienst is bij een aangesloten werkgever en de hoogte van het gemiddelde salaris gedurende deze periode.

De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar. Deelnemers bepalen zelf wanneer zij hun pensioen daadwerkelijk laten ingaan. Op zijn vroegst kan een deelnemer het pensioen laten ingaan op zijn of haar 55^e. Het opbouwpercentage is 1,788%. De franchise is voor alle sectoren (Goederenvervoer, Besloten Busvervoer, Taxivervoer en Orsima) op 1 januari 2024 vastgesteld op € 15.816 (2023: € 14.714).

Het maximaal pensioengevend salaris in de basisregeling voor alle sectoren bedraagt per 1 januari 2024 € 71.628 (2023: € 66.956). De componenten van het pensioengevend loon verschillen per sector.

De verdeling van de premies is in 2023 en 2024 niet veranderd ten opzichte van 2022. De premieverdeling staat in de volgende tabel.

Premieverdeling pensioenregeling in 2023

	Premie	Werkgeversdeel	Werknemersdeel
Goederenvervoer	30,00%	19,84%	10,16%
Besloten Busvervoer	30,00%	17,81%	12,19%
Taxivervoer	30,00%	17,75%	12,25%
Orsima	30,00%	18,00%	12,00%

Deelnemers in de sectoren Goederenvervoer en Besloten Busvervoer betalen daarnaast in 2024 0,8% (2023: 1,0%) van de pensioengrondslag voor een WIA-aanvulling bij arbeidsongeschiktheid. In beide sectoren geldt dat de premie voor deze WIA-aanvulling volledig voor rekening komt van de werknemer.

Wet Toekomst Pensioenen

De Wet toekomst pensioenen is op 1 juli 2023 inwerking getreden. Cao-partijen en de pensioenfonds hebben dan nog maximaal tot 1 januari 2028 de tijd om de wet in te voeren. Dit zal leiden tot een nieuwe pensioenregeling. Verwezen wordt naar hetgeen hierover onder hoofdstuk vijf is opgenomen onder de paragraaf 'Wet toekomst pensioenen: op weg naar een nieuw pensioenstelsel'.

In 2023 is parallel gewerkt aan een concept implementatieplan en communicatieplan. In het communicatieplan staan stappen hoe de actieve deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden, andere pensioengerechtigden en werkgevers geïnformeerd gaan worden. Hierbij zullen uiteindelijk ook de individuele gevolgen kenbaar gemaakt worden.

Nieuws en de voortgang van de implementatie van de nieuwe pensioenregeling is nu al te volgen op de website van Pensioenfonds Vervoer.

10 Communicatie

Website en MijnOmgeving

Meer en meer mensen weten de weg te vinden naar de website van Pensioenfonds Vervoer. Ook de MijnOmgeving wordt steeds vaker bezocht. Of dit nu is voor het aanmelden van iemand waarmee samen wordt gewoond, het doorgeven van communicatievoorkeuren, het inzien van een historisch overzicht van de pensioenopbouw of het aanvragen van pensioen. Inmiddels wordt gemiddeld iedere dag al 20 keer het pensioen via de MijnOmgeving aangevraagd.

Voor anderstaligen biedt de website ondersteuning om documenten en webteksten eenvoudig te kunnen vertalen. We bieden deze uitleg in 6 talen (Engels, Duits, Frans, Pools, Turks en Spaans). De vertaling zelf kan in alle talen.

Onderzoek deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers

Ook in 2023 heeft Pensioenfonds Vervoer weer onderzoek gedaan onder actieve deelnemers, onlangs gepensioneerd en werkgevers. Dit jaar voor het eerst ook onder gewezen deelnemers. Bij dit reguliere onderzoek kijken we naar kennis, houding en gedrag ten aanzien van pensioen en Pensioenfonds Vervoer. Conclusie is dat het vertrouwen in het pensioenfonds groot is. Er is wel enige twijfel over en onbekendheid met het nieuwe pensioenstelsel. Het geleerde uit het onderzoek wordt standaard jaarlijks gebruikt in de communicatiestrategie en jaarplan. De verkregen inzichten worden ook gebruikt voor het communicatieplan voor de transitie naar de nieuwe pensioenregeling.

Evenementen en chauffeurscafédagen

Pensioenfonds Vervoer was ook in 2023 aanwezig op de Taxi Expo en het Truckstar festival. Daarnaast zijn er door het hele jaar heen chauffeurscafédagen bij verschillende truckstops. Voor werkgevers worden er pensioenworkshops gehouden.

Pensioenconsulenten

De consulenten worden onverminderd hoog gewaardeerd en zijn een belangrijk kanaal voor het informeren van deelnemers en het begeleiden van deelnemers bij het maken van passende keuzes. Dit kan met een videogesprek, telefonisch of fysiek op zes verschillende locaties door het land heen.

11 Beleggingen

Beleggingen

11.1 ALGEMEEN

Financiële markten

Inleiding

In deze paragraaf worden de algemene marktontwikkelingen in kalenderjaar 2023 geschetst. De in deze paragraaf vermelde cijfers hebben niet specifiek betrekking op Pensioenfonds Vervoer. De in de volgende paragrafen van hoofdstuk 11 'Beleggingen' opgenomen cijfers geven de rendementen van de beleggingsportefeuille van Pensioenfonds Vervoer weer.

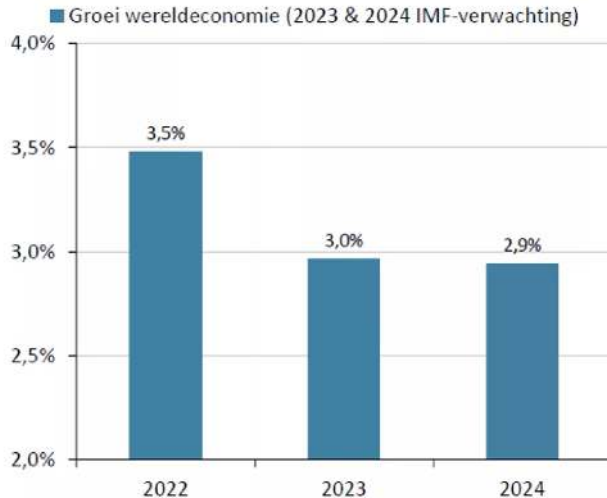
Terugblik 2023

Conflict in Gaza laait op terwijl oorlog in Oekraïne voortduurt

Aan het begin van 2024 woekert de oorlog in Oekraïne al bijna twee jaar. Waar er aanvankelijk optimisme was over de kansen van Oekraïne om terug te slaan met behulp van nieuw, Westers materiaal, lijkt de oorlog nu in een patstelling terecht te zijn gekomen. In de laatste maanden van 2023 wist het Russische leger beperkte terreinwinst te boeken in het oosten van Oekraïne. Begin oktober laaide daarnaast het conflict in de Gazastrook op. Na een aanval van terreurorganisatie Hamas, viel het Israëlische leger de Gazastrook binnen. De economische impact van het conflict leek lange tijd beperkt totdat de Houthi's in Jemen uit solidariteit met de Gazanen besloten schepen in de Rode Zee aan te vallen. Schepen die deze aanvallen willen vermijden kunnen geen gebruik maken van het Suezkanaal met grote vertragingen in het wereldwijde scheepsverkeer als gevolg.

Diffuus beeld economische groei

De economische groei in de Verenigde Staten was in 2023 opvallend robuust. Ondanks de snelle en forse monetaire verkrapping groeide de Amerikaanse economie in een gestaag tempo door. De economische groei in de Verenigde Staten komt waarschijnlijk uit op 2,4% in 2023 (raming OECD). In de eurozone stond de economische groei wel onder druk. De eurozone-economie schurkt tegen een recessie aan en vooral de situatie in de maakindustrie is slecht. De economische groei in 2023 zal volgens de OECD waarschijnlijk 0,6% bedragen. Ook de Chinese economie heeft het lastig. De Chinese economie stevent af op een historisch lage economische groei (raming circa 5%). De tweede economie van de wereld heeft last van een aantal structurele problemen, waaronder een kwakkelende vastgoedsector. Doordat de (historisch lage) economische groei van China en van een aantal andere landen toch nog flink hoger is dan de economische groei in de VS en de Eurozone komt de schatting voor de wereldwijde economische groei over 2023 uit op 3,0%.

PLAAT: BBP GROEI WERELDECONOMIE

Bron: Bloomberg, Achmea IM

Centrale banken zetten strijd tegen inflatie voort

Centrale banken gingen gedurende 2023 verder met hun strijd tegen de te hoge inflatie. Deze lag op jaarbasis aan het einde van 2022 nog op 9% in de eurozone en op 7% in de Verenigde Staten. Maar de inflatie daalde in de loop van 2023 naar respectievelijk 2,4% en 3,1%. Dit was met name toe te schrijven aan een sterke daling van de energieprijzen ten opzichte van 2022. De ECB verhoogde de beleidsrente zes keer waardoor de depositorente uitkwam op 4%. De Fed verhoogde de beleidsrente vier keer tot een bandbreedte van 5,25% - 5,50%. Tegelijkertijd werden ook de centralebankbalansen afgebouwd. De piek in de beleidsrentes is bereikt. De centrale banken verwachten in 2024 de beleidsrentes te gaan verlagen nu de inflatie onder controle is gebracht.

Financiële markten herstellen in 2023

Financiële markten wisten in 2023 weer de weg omhoog te vinden nadat in 2022 grote verliezen werden geboekt mede als gevolg van de sterke stijging van de rente. De laatste maanden van 2023 waren daarbij bepalend. Centrale banken hintten in het laatste kwartaal van 2023 op monetaire verruiming in 2024 waardoor de eerdere stijging van de kapitaalmarktrentes gedurende het jaar teniet werd gedaan en aandelenmarkten een boost kregen.

Wereldwijde aandelenmarkten gedreven door techgiganten

Wereldwijde aandelenmarkten bleken met een rendement van circa 21% (hedged naar euro) de absolute winnaars van 2023. Dit resultaat werd vooral gedreven door de magnificent seven, een zevental Amerikaanse megacap aandelen (Apple, Microsoft, Alphabet, Amazon, Nvidia, Meta en Tesla). Deze aandelen profiteerden veelal van het optimisme rondom de ontwikkeling van artificial intelligence en waren samen goed voor circa de helft van het rendement van wereldwijde aandelen. Vanuit regionaal perspectief noteerden Japanse aandelen met een rendement van circa 29% in lokale valuta de grootste stijging. Noord-Amerikaanse aandelen stegen met circa 27% (lokale valuta). Europese aandelen en aandelen uit de regio Asia Pacific ex. Japan volgden met rendementen van respectievelijk circa 16% en 8% in lokale valuta op gepaste afstand.

Chinese aandelen noteren wederom een slecht resultaat en drukken het rendement van aandelen opkomende markten

Aandelen van opkomende markten stelden met een rendement van iets boven de 6% (in euro's gemeten) teleur, zeker ten opzichte van de sterke stijging van aandelen van ontwikkelde markten. Een belangrijke factor hierin was de tegenvallende performance van Chinese aandelen die in euro's gemeten met circa 14% daalden door onder andere de kwakkelende Chinese vastgoedmarkt. Een van de grote winnaars onder de aandelen van opkomende landen waren Mexicaanse aandelen die bijna 30% hoger noteerden (in euro's gemeten). De Mexicaanse economie groeide hard en profiteert van de near-shoring trend waarmee de Verenigde Staten de productie die nu veelal in China plaatsvindt dichterbij huis proberen te halen.

GRAFIEK: AANDELENMARKTEN

Bron: Bloomberg, Achmea IM

Niet-beursgenoteerd vastgoed daalt in 2023

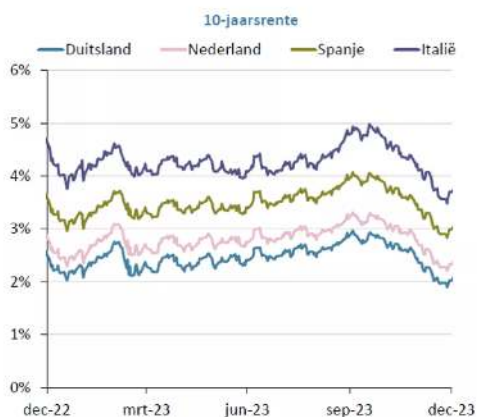
De beleggingscategorie vastgoed was een van de weinige categorieën die het jaar 2022 met een positief rendement afsloten. Vanwege de vertraging in de waardering van niet-beursgenoteerd vastgoed, lag een minder gunstig rendement voor 2023 in het verschiet. Deze verwachting kwam uit. Onder meer vanwege de doorwerking van de gestegen rente werd niet-beursgenoteerd vastgoed in 2023 geraakt door scherpe afwaarderingen. Dit was een wereldwijd fenomeen en ook de Nederlandse vastgoedmarkten hadden het moeilijk. In Nederland werden vooral kantoren en woningen afgewaardeerd. Zo blijkt uit de Quarterly MSCI Netherlands index dat Nederlandse huurwoningen gedurende het jaar circa 9% minder waard werden. Het totaalrendement kwam daardoor uit op circa -6%. Naast de sterk gestegen rente werden Nederlandse huurwoningen ook geraakt door een reeks aan overheidsmaatregelen. Zo werd onder meer de overdrachtsbelasting verhoogd. De hoge inflatie zorgde voor stevige huurstijgingen, vooral voor niet-woningvastgoed. Zonder deze huurstijging waren de afwaarderingen nog sterker geweest.

In 2023 heeft een rechtszaak plaatsgevonden waarin de kantonrechter in Amsterdam heeft gevonnis dat een verhuurder deels onterecht huurverhogingen had opgelegd aan een woninghuurder. In februari 2024 is deze uitspraak door de Rechtbank Amsterdam bekrachtigd. Andere huurders kunnen géén rechten ontlenen aan de uitspraken. Diverse verhuurders bereiden een beroepsprocedure tegen de Amsterdamse uitspraken voor. Het zal echter nog jaren duren voordat de beroepszaken behandeld, laat staan afgerond worden. Verhuurders hebben de bestaande contracten (nog) niet aangepast. Wel gaan verhuurders deels voorzichtigheidshalve bij nieuwe huurcontracten een ander huurverhogingsbeding opnemen, bijvoorbeeld indexering met uitsluitend de CPI-ontwikkeling, zonder verdere opslagen. Voor 2023 heeft deze kwestie nog geen impact op de vastgoedtaxaties gehad. In hoeverre deze kwestie een drukkend effect zal hebben op waarderingen in de toekomst moet worden afgewacht.

Europese staatsobligaties hoger door renteverlagingen

De kapitaalmarktrentes daalden in 2023 per saldo, ondanks dat centrale banken de beleidsrentes in 2023 meermaals hebben verhoogd. De belangrijkste reden voor de daling van de kapitaalmarktrentes was dat in het laatste kwartaal duidelijk werd dat de inflatie onder controle was en er in 2024 wellicht renteverlagingen in het verschiet liggen. Dit had per saldo een positief effect op het rendement van staatsobligaties. De Duitse 10-jaarsrente daalde van 2,57% aan het begin van het jaar naar 2,02%. Hierdoor noteerden Duitse staatsobligaties eind 2023 circa 6% hoger. De Amerikaanse 10-jaarsrente bleef daarentegen vrijwel onveranderd op 3,88%. Het rendement op Amerikaanse staatsobligaties bedroeg hierdoor circa 4% (in dollars gemeten). De staatsobligaties van de zuidelijke Europese landen profiteerden het meest van de rentedaling doordat in het kielzog van de rentedaling ook de risico-opslag daalde. Italiaanse obligaties noteerden hierdoor circa 9% hoger en Griekse staatsobligaties stegen zelfs ruim 13%.

GRAFIEK: 10 JAARS RENTE STAATSOBLIGATIES EUROPESE LANDEN

Bron: Bloomberg, Achmea IM

Kredietobligaties hoger door daling risicovrije rente en kredietrisico-opslagen

Kredietwaardige niet-staatsobligaties (investment grade credits) en highyieldobligaties profiteerden in 2023 van de dalende rente en de daling van de risico-opslagen. Zo noteerde de euro non-sovereign investment grade credit index een winst van 7%. De risico-opslag van highyieldobligaties daalde met ruim 100 basispunten waardoor het totaalrendement op deze categorie 11% bedroeg (hedged naar euro's). De verschillen tussen Europese (12%) en Amerikaanse (11%) highyieldobligaties waren beperkt.

Obligaties opkomende landen in de plus

Obligaties uit de opkomende markten (EMD) profiteerden ook van de dalende rentes en risico-opslagen. EMD in harde valuta (EMD HC) noteerde ruim 8% hoger (hedged in euro's). De gemiddelde risico-opslag op EMD-obligaties genoteerd in Amerikaanse dollars daalde evenwel minder hard dan die van highyieldobligaties waardoor deze risico-opslag – ondanks de hogere credit rating - nu hoger ligt dan die van highyieldobligaties. Een signaal dat het geopolitiek risico boven de EMD markt hangt en sommige landen in financiële moeilijkheden verkeren. EMD obligaties in lokale valuta (EMD LC) noteerden bijna 9% hoger in euro's.

Japanse yen onder druk

Op de valutamarkten sprong met name de depreciatie van de Japanse yen eruit. Lange tijd gold de Japanse munt als sterk en stabiel, maar het onverminderd ultra lage Japanse rentebeleid doet hier steeds meer afbreuk aan. Het verschil tussen het Japanse monetaire beleid en dat van de Europese en Amerikaanse tegenhangers zorgt voor een sterke afwaardering van de Japanse yen. In een jaar tijd verloor de Japanse yen

bijna 10% aan waarde ten opzichte van de euro. Ook won de euro iets terrein terug ten opzichte van de Amerikaanse dollar. Na de forse daling in 2021 en 2022, noteerde de eurodollarkoers eind 2023 \$1,10, circa 3% hoger dan een jaar eerder.

11.2 PENSIOENFONDS VERVOER

Beleggingsbeleid

In 2023 is verder invulling gegeven aan het Meerjaren Strategisch Beleggingsbeleid 2021-2025 (MSB 2025). Dat vertaalde zich in een hogere allocatie naar niet-beursgenoteerd vastgoed en naar impact investing (ofwel: doelinvesteren) ten koste van euro staatsleningen en wereldwijde bedrijfsleningen.

De vastgoed-allocatie is gedurende het jaar uitgebreid met een drietal Europese vastgoedfondsen. Daarmee is een belangrijke stap gezet in de internationalisering van de vastgoedstrategie van het fonds. De impact portefeuille is gedurende het jaar verder ingevuld met reeds geselecteerde strategieën.

Daarnaast is een deel van de aandelenstrategie aangepast naar een voortschrijdende klimaatstrategie waarin ook het uitsluitingsbeleid van het pensioenfonds doorgaand wordt verwerkt.

Ook in 2023 is er veel aandacht besteed aan de wet toekomst pensioenen. Het transitieplan is ingediend, er zijn verschillende studiedagen georganiseerd en de delen van het beleggingsbeleid zijn onderzocht. Daarbij is er onderzoek gedaan naar de voor- en nadelen van het beschermen van de dekkingsgraad in aanloop naar de pensioentransitie. Geconcludeerd is dat het staande afdekkingsbeleid wordt gehandhaafd.

Rendement in 2023

Onderstaande tabel geeft per beleggingscategorie een overzicht van de behaalde bruto rendementen, de bijbehorende normrendementen en de (bijdrage aan de) performance. Omdat de rendementen gedurende het gehele jaar ontstaan, zijn deze afgezet tegen de gemiddelde allocatie van het vermogen.

Bruto rendementen per beleggingscategorie

	Gemiddelde allocatie x € 1 miljoen	Gemiddelde allocatie in %	Portefeuille rendement in %	Benchmark rendement in %	Out- performance in %	Bijdrage aan rendement in %
Aandelen	10.367	35,1	14,6	14,8	-0,2	4,7
Vastrentende beleggingen	11.782	39,9	7,5	8,0	-0,5	2,9
Vastgoed	1.504	5,1	-5,7	-4,9	-0,8	-0,3
Totaal exclusief afdekking	23.653	80,1	9,6	10,0	-0,4	7,3
Valuta afdekking	66	0,2	-	-	-	0,7
Rente afdekking	5.811	19,7	-	-	-	2,4
Totaal portefeuille	29.530	100	10,4	10,7	-0,3	10,4

In 2023 heeft de beleggingsportefeuille een bruto rendement van 10,4% opgeleverd. Na het slechte beursjaar 2022 hebben in 2023 alle beleggingen behalve het vastgoed mooi gepresteerd. Het bruto portefeuillerendement is wel 0,3% lager dan het rendement van de benchmark. De netto underperformance (zie de volgende tabel) bedraagt afgerond 0,6%.

De bijdrage van illiquide beleggingen aan het relatieve rendement is dominant en moet hiervan gecorrigeerd worden om een zuiver beeld te geven. Hypotheken hebben een negatieve bijdrage geleverd van circa 0,4%. Dit leidt tot de conclusie dat de liquide portefeuille over 2023 zijn doelstelling om een netto outperformance ten opzichte van de benchmarks te behalen niet heeft gerealiseerd. De netto underperformance bedraagt circa 0,2%. De oorzaak hiervan ligt onder meer in een underperformance bij zowel wereldwijde mandaten voor credits als aandelenmandaten in volwassen markten. De performance voor opkomende markten was juist relatief goed.

De bijdrage van de afdekking van het valutarisico aan het totaalrendement bedraagt 0,7%-punten. De bijdrage van het rendement van het portefeuille onderdeel dat de renteafdekking verzorgt is 2,4%.

Gelet op de sterk schommelende waarde van de instrumenten die worden aangehouden voor het gedeeltelijk afdekken van het rente- en valutarisico is het niet zinvol om de rendementen van de afdekkingscategorieën op zichzelf te berekenen. Daarom wordt volstaan met het vermelden van de bijdragen van de afdekkingscategorieën aan het totaalrendement.

Conform het beleggingsbeleid van Pensioenfonds Vervoer staan in deze tabel onder vastrentende waarden alleen de obligaties die géén deel uitmaken van de rente overlay- en onderpand portefeuille (ROOP). Deze ROOP wordt gevormd door staatsobligaties en financiële derivaten. De in de ROOP opgenomen staatsobligaties staan in deze tabel gerubriceerd onder de rente afdekking. Dit in tegenstelling tot verderop in de Jaarrekening. Daar staan alle obligaties gerubriceerd onder de vastrentende waarden.

De cijfers in bovenstaande tabel zijn *bruto*, dat wil zeggen: voor aftrek van expliciete vermogensbeheerkosten. Kosten die versleuteld zitten in de transactiekoersen zijn wel al in het bruto rendement verwerkt. Het bruto rendement bedraagt 10,4% op totaalniveau.

Het *netto* rendement, na aftrek van vermogensbeheerkosten, bedraagt 10,1% op totaalniveau. Onderstaande tabel toont de rendementen na aftrek van de vermogensbeheerkosten.

Netto rendementen per beleggingscategorie

	Gemiddelde allocatie x € 1 miljoen	Gemiddelde allocatie in %	Portefeuille rendement in %	Benchmark rendement in %	Out-performance in %	Bijdrage aan rendement in %
Aandelen	10.367	35,1	14,3	14,8	-0,5	4,6
Vastrentende beleggingen	11.782	39,9	7,2	8,0	-0,8	2,8
Vastgoed	1.504	5,1	-6,1	-4,9	-1,2	-0,3
Totaal exclusief afdekking	23.653	80,1	9,3	10,0	-0,7	7,1
Valuta afdekking	66	0,2	-	-	-	0,7
Rente afdekking	5.811	19,7	-	-	-	2,3
Totaal portefeuille	29.530	100,0	10,1	10,7	-0,6	10,1

Verantwoord beleggen

In 2023 heeft Pensioenfonds Vervoer verdere stappen gezet in het ontwikkelen en implementeren van het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) beleid. Daarnaast is in 2023 het MVB-beleid geëvalueerd en geactualiseerd. Graag verwijzen we u naar het volledige MVB-beleid op onze website². U treft daar ook de MVB-halfjaarverslagen aan.

²www.pfvervoer.nl

Themabepaling

In het MVB-beleid richt Pensioenfonds Vervoer zich op een aantal specifieke thema's. Deze zijn mede gebaseerd op de uitkomsten van een deelnemersonderzoek. Naast de bestaande thema's werknemersrechten en CO₂/klimaatverandering is in 2023 het thema milieu toegevoegd. Het thema milieu omvat biodiversiteit, water en afval.

Draagvlak voor MVB-beleid

Het draagvlak voor MVB is over 2023 flink hoger dan over 2022. Vooral de stijging bij gepensioneerden is opvallend. Zo wordt nu een duidelijk positievere waardering gegeven aan de stelling 'Pensioenfonds Vervoer moet rekening houden met mens en milieu' dan voorheen. Bij de gepensioneerden kunnen de verhogingen er ook aan bijdragen dat men minder huiverig is voor MVB. De gepensioneerden merken dat MVB en indexeren samen kan gaan.

Uitsluitingen

Uitsluitingenlijst

Pensioenfonds Vervoer publiceert elk half jaar de uitsluitingslijst op zijn website. In 2023 heeft Pensioenfonds Vervoer besloten om de uitsluitingsgrond controversiële wapens verder uit te breiden. Naast nucleaire, biologische en chemische wapens, landmijnen en clustermunitie wordt per 1 maart 2024 ook witte fosfor toegevoegd aan de uitsluitingslijst.

Aanscherpen van het uitsluitingsbeleid ten aanzien van normschenders

Pensioenfonds Vervoer heeft het beleid ten aanzien van ondernemingen die de internationale normen schenden aangescherpt. Het betreft ondernemingen die op structurele basis de internationale normen schenden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en corruptie. We noemen deze ondernemingen ook wel normschenders. Voorbeelden van deze internationale normen zijn: UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. De aanleiding was de wens om:

1. eerder tot uitsluiting over te gaan dan pas twee jaar na schending en om
2. de mogelijkheid te creëren om uit te sluiten als vanuit het normatief engagement programma onvoldoende voortgang wordt geboekt op vermeende schendingen.

ESG-integratie

Met ESG-integratie wordt bedoeld het meenemen van environmental, social & governance (ESG) aspecten in het beleggingsproces. Pensioenfonds Vervoer bevraagt al zijn vermogensbeheerders over de wijze waarop zij ESG integratie beoefenen en spoort hen, waar nodig, aan om hierin verdere stappen te zetten. Een van de onderwerpen die wordt meegenomen bij ESG integratie betreft CO₂-reductie van de beleggingsportefeuilles. Pensioenfonds Vervoer spoort de vermogensbeheerders aan werk te maken van CO₂ reductie en legt de afspraken hieromtrent vast in de contracten met de vermogensbeheerders.

Screening van de beleggingsportefeuilles

Pensioenfonds Vervoer laat zijn beleggingsportefeuilles periodiek screenen. Uit de screening volgt of de ondernemingen waarin wordt belegd niet in overtreding zijn met internationale normen en standaarden, zoals verwoord in de UN Global Compact en/of de OESO-richtlijnen. Hierbij wordt gekeken naar impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending. Naar aanleiding van de bevindingen neemt Pensioenfonds Vervoer actie wanneer nodig. Bijvoorbeeld door het uitsluiten van een onderneming of het starten van een dialoog met een onderneming.

Dialoog met het management van ondernemingen (engagement)

Pensioenfonds Vervoer heeft twee engagement programma's. Het pensioenfonds wordt daarbij ondersteund door gespecialiseerde externe organisaties. De engagement programma's zijn complementair: het normatieve engagement programma en het thematische engagement programma. Binnen het normatieve engagement programma wordt gesproken met ondernemingen die normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu of anticorruptie schenden, dan wel dreigen te schenden. Het doel van de dialoog is dat de onderneming de schending opheft en maatregelen treft, zodat een schending in de toekomst niet meer plaatsvindt. Bijvoorbeeld door het wijzigen van beleid en procedures bij de ondernemingen. Per eind 2023 zijn er binnen het normatieve engagement programma 156 (in 2022: 172) lopende dialogen met ondernemingen. Met deze ondernemingen wordt gesproken over één of meerdere normschendingen (met een aantal ondernemingen worden meerdere dialogen gevoerd over verschillende thema's). Zo worden 41 dialogen gevoerd op het gebied van mensenrechten, 52 over schendingen van arbeidsnormen, 48 over milieuschendingen en 15 over corruptie. In 2023 zijn 13 dialogen afgerond.

Naast het normatieve engagement programma neemt Pensioenfonds Vervoer deel aan het thematisch engagementprogramma, waarin tien sociale en milieuthema's zijn opgenomen. De volgende thema's zijn opgenomen: Toegang tot voeding, Goede en beschikbare medicijnen, Biodiversiteit in de landbouwketen, Klimaatadaptatie en water, Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen, Reductie CO₂ uitstoot, Klimaat en transport, Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen, Mensenrechten en governance en Kleding & circulariteit.

In 2023 heeft Pensioenfonds Vervoer het engagementprogramma uitgebreid rondom het thema klimaat. In dit klimaatthema staat de reductie van CO₂ uitstoot bij de meest vervuilende bedrijven centraal. De selectie van ondernemingen vindt primair plaats aan de hand van scores op de indicatoren van de Transition Pathway Initiative. Dit is een beoordelingsraamwerk hoe goed bedrijven zich inzetten om de doelstellingen van Parijs te behalen en hoe deze doelstellingen zijn verankerd in de organisatie. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de CO₂-uitstootcijfers die per onderneming beschikbaar zijn. In totaal wordt de dialoog gevoerd met 89 (2022: 71) ondernemingen. In 2023 zijn 14 dialogen afgerond.

Uitbreiding van het engagement programma

Pensioenfonds Vervoer heeft onderzocht waar engagement rondom klimaat uitgebreid kan worden. Dit heeft geresulteerd in een extra engagement thema waarbij de reductie van de CO₂-uitstoot bij de meest vervuilende bedrijven centraal staat. De selectie van ondernemingen vindt primair plaats aan de hand van scores op de indicatoren van de *Transition Pathway Initiative*.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

In 2023 heeft Pensioenfonds Vervoer op 2139 aandeelhoudersvergaderingen gestemd. De aandeelhoudersvergaderingen vonden wereldwijd plaats. Pensioenfonds Vervoer stemde op circa 17,5% van de agendapunten tegen het management. Dit betrof veelal de thema's: benoeming van bestuurders van ondernemingen (niet onafhankelijk waar dit wel geëist of gewenst is) en beloningsbeleid (excessief, ontbrekende link met prestatiecriteria, of niet transparant genoeg). Pensioenfonds Vervoer voert een eigen

stembeleid. Het pensioenfonds maakt bij het uitoefenen van de stemrechten mede gebruik van stemanalyses en stemadviezen van Institutional Shareholder Services. Op de website van Pensioenfonds Vervoer treft u van elk kwartaal een stemrapportage aan.

Doelinvesterings

Doelinvesterings zijn investeringen die een aannemelijk positieve bijdrage kunnen leveren aan het verwezenlijken van bepaalde doelen, zoals bijvoorbeeld de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties.

Pensioenfonds Vervoer heeft verschillende doelinvesterings opgenomen in de beleggingsportefeuille. Pensioenfonds Vervoer belegt onder andere in green bonds, een klimaatfonds en een fonds dat leningen verschaft aan financiële instellingen in opkomende- en ontwikkelingslanden. Door middel van de beleggingen wordt naast een aantrekkelijk risico-rendementsprofiel ook een positieve SDG-impact nagestreefd. De focus ligt op schone energie, duurzame industrie, betaalbare woningen en duurzame voedselvoorziening.

Externe beoordelingen

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) beoordeelt elk jaar de 49 grootste pensioenfondsen van Nederland op het gebied van duurzaamheid. Pensioenfonds Vervoer steeg met 7 plaatsen naar plek nummer 10 in de jaarlijkse benchmark.

Pensioenfonds Vervoer is ondertekenaar van de Principles for Responsible Investment (PRI). Ondertekenaars van de PRI worden jaarlijks getoetst op de kwaliteit, reikwijdte en toepassing van deze principes. Eind december 2023 heeft de PRI de beoordelingsrapporten over het jaar 2023 kenbaar gemaakt. Op de 6 getoetste deelgebieden werd Pensioenfonds beoordeeld met vier van de vijf sterren. Daarmee presteert Pensioenfonds Vervoer ruim boven de PRI-mediaan.

Europese duurzaamheidswetgeving

Omdat Pensioenfonds Vervoer rekening houdt met duurzaamheidsaspecten in het beleggingsbeleid betekent dit dat het pensioenfonds onder artikel 8 van de SFDR valt. De verplichte rapportage treft u aan als bijlage bij dit jaarverslag.

Z-score

De performancetoets geeft een indicatie van de mate waarin het beleggingsrendement van het pensioenfonds overeen komt met het rendement van referenties uit de markt (benchmarks). Als de performancetoets onder minus 1,28 uitkomt, staat het aangesloten bedrijven vrij om, met inachtneming van een aantal andere randvoorwaarden, een alternatief te zoeken voor de uitvoering van de verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfondsenregeling.

De performancetoets wordt berekend op basis van de z-scores van vijf opeenvolgende jaren. De toetswaarde is de som van de z-scores gedeeld door de wortel van 5. De z-score geeft per jaar de afwijking aan van het door het pensioenfonds behaalde rendement ten opzichte van dat van de vooraf bepaalde normportefeuille, waarbij gecorrigeerd wordt voor kosten en risico.

In onderstaande tabel treft u een overzicht van de z-scores en toetswaarden aan over de afgelopen 5 jaar / 5 jaarsperioden.

Ontwikkeling van de z-scores en de performancetoets

Jaar	Z-score	Periode	Toetswaarde
2019	0,41	2015-2019	0,64
2020	0,32	2016-2020	0,59
2021	0,09	2017-2021	0,53
2022	-0,22	2018-2022	0,16
2023	-0,30	2019-2023	0,14

De z-score voor het jaar 2023 is minus 0,30. Pensioenfonds Vervoer behaalde over de periode 2019-2023 een toetswaarde van plus 0,14 voor de uitvoering van de beleggingen. Dit is groter dan het vereiste minimum van minus 1,28. Pensioenfonds Vervoer is daarmee geslaagd voor de performancetoets.

Overigens wordt veelal een 'presentatiecorrectie' gehanteerd, waarbij 1,28 bij de uitkomst en de norm van de performancetoets wordt opgeteld. De vereiste ondergrens van de performancetoets bedraagt dan nul. Op die wijze gemeten bedraagt de uitkomst van de performancetoets over 2019–2023: plus 1,42.

12 Risicomanagement

Beleid integraal risicomanagement

Risicomanagement maakt integraal onderdeel uit van de beheerste en integere bedrijfsvoering van Pensioenfonds Vervoer. Het pensioenfonds baseert het integraal risicomanagementbeleid op de eerste plaats op het COSO-ERM¹ raamwerk. Het COSO-ERM raamwerk helpt het pensioenfonds bij het beoordelen en verbeteren van het interne beheersingssysteem. Daarnaast baseert het pensioenfonds zich op het RAVC²-model, Three Lines Model³, toezichthouder uitingen⁴ en IORP II.

In het integraal risicomanagement beleid zijn uitgangspunten voor het risicomanagement van het pensioenfonds beschreven. Het dient bij te dragen aan de doelstellingen en de strategie van het pensioenfonds. Omdat risico's (en kansen) zich overal in de organisatie voordoen, heeft risicomanagement een brede kijk op zaken. Vanwege deze brede kijk, dient het risicomanagement weloverwogen te worden ingezet.

¹ ERM is de afkorting van Enterprise Risk Management.

² RAVC is de afkorting van Risk Appetite Value Chain

³ Three Lines Model (IIA, 2020)

⁴ Bijv: "Wat is integraal risicomanagement en waar kijkt DNB hierbij naar?" en "Volwassenheidsniveaus risicomanagement volgens DNB".

Uitgangspunten van het risicomanagement zijn:

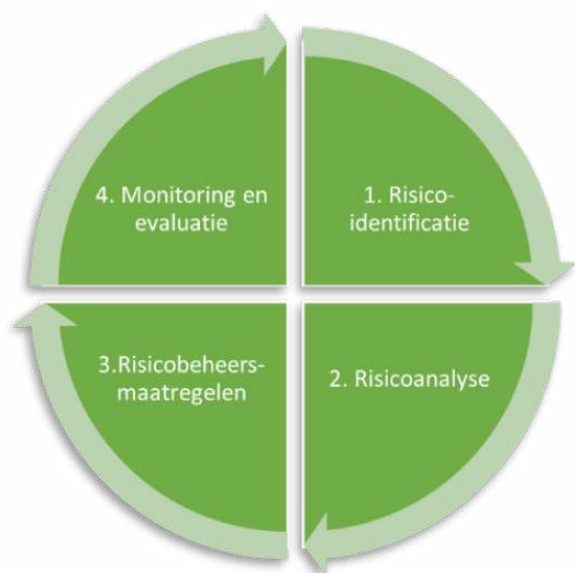
- Inzicht verschaffen in de risico's en de mate van werking van de beheersmaatregelen.
- Risico en rendement aan elkaar te koppelen: zowel voor het vermogensbeheer, als de inzet van middelen voor beheersmaatregelen en hun effectiviteit.
- Toetsen van de risicobereidheid aan de strategie en de strategische doelen.
- Bewaken van de activa, de bezittingen, en de reputatie van het pensioenfonds.
- Bijdragen aan het vergroten van de operationele efficiency en effectiviteit.
- De waarschijnlijkheid vergroten dat de strategische en operationele doelen worden gehaald.
- Voldoen aan wettelijke en toezichtseisen.
- Het verbeteren van het lerend vermogen en de veerkracht van de organisatie.
- Het verhogen c.q. op pijl houden van het risicobewustzijn en de risicovolwassenheid van de organisatie.
- Het verhogen van het zelfinzicht van de organisatie om betere besluitvorming en organisatie-inrichting mogelijk te maken.
- Het voorkomen of verminderen van risico's bij activiteiten die geen voordeel halen uit het dragen van risico's.

Risicomanagementproces

De bronnen en uitgangspunten van voor het risicomanagement vormen de basis voor het cyclisch proces van de uitvoering van het risicomanagement. Het cyclisch proces is in de afbeelding hieronder weergegeven.

De cyclus kent de volgende vier stappen:

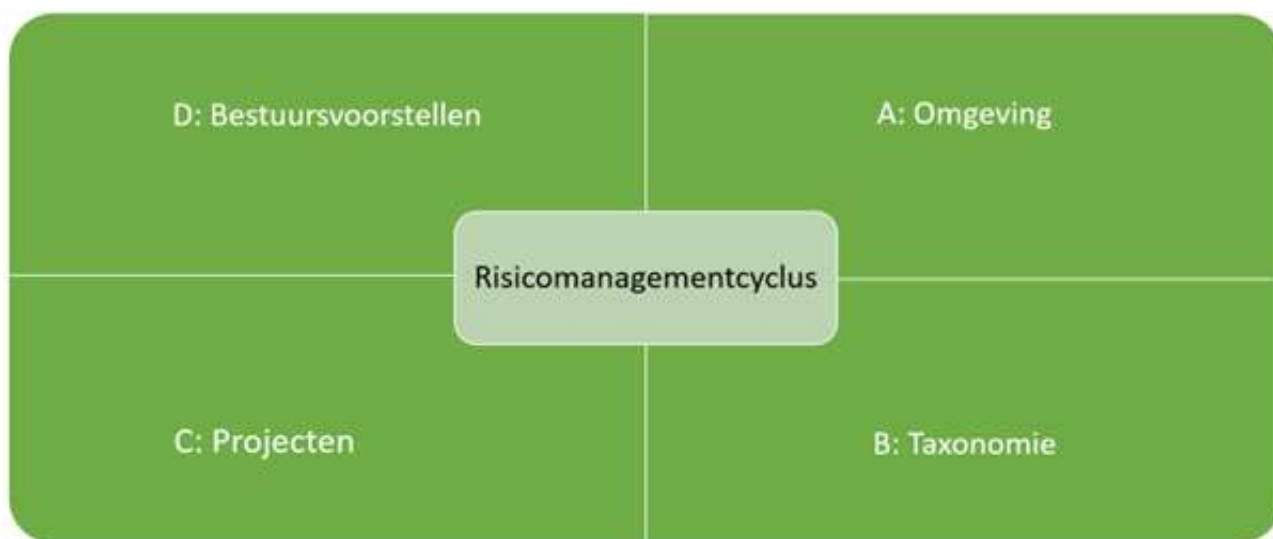
1. In de eerste stap staat het identificeren van de risico's die de organisatie in haar strategische of operationele doelen belemmeren centraal.
2. De volgende stap in de cyclus is de analyse van de risico's. De manier van analyseren moet aansluiten bij het type risico. Een risico kan meer 'standaard' zijn, nieuw of uniek, of concreet of onduidelijk.

3. Na de analysestap komt de reactie op de risico's. Dit houdt in het bepalen van de maatregelen die nodig zijn om met het risico om te gaan. De opties daarvoor zijn: risicovermijding (stoppen met de activiteit), risicoacceptatie (geen maatregelen instellen), risicobeheersing (wel maatregelen nemen) of risico's overdragen (verzekeren van risico's).
4. De laatste stap is die van monitoring van de risico's (kans, impact, omvang) en de werking van de genomen beheersmaatregelen en de evaluatie daarvan.

De cyclus is voor alle soorten risico's te gebruiken en zorgt voor een gestructureerd proces. Pensioenfonds Vervoer onderscheidt de onderstaande vier toepassingen (zie afbeelding hieronder) waarvoor de cyclus wordt gebruikt.

- A. Omgevingsrisico's ofwel externe ontwikkelingen die de strategie van het pensioenfonds bedreigen of beïnvloeden.
- B. De risicogebieden uit de risicotaxonomie van het pensioenfonds.
- C. De projectmatige risico's van verandertrajecten.
- D. De risico's die zijn verbonden aan beleids- of uitvoeringsvoorstellen voor het bestuur.

Risicodomeinen en risicobereidheid

Pensioenfonds Vervoer heeft zijn risicoprofiel samengevat in vijf risicodomeinen. De domeinen zijn gebaseerd op het RAVC-model. Het vijfde domein "Strategische verandertrajecten" heeft het pensioenfonds zelf toegevoegd. De kernvraag hierbij was hoe we strategische verandertrajecten onderscheiden van 'gewone' verandertrajecten of activiteiten die een strategisch element in zich hebben. Pensioenfonds Vervoer ziet als strategische verandertrajecten de eigen activiteiten, de trajecten, die zijn gericht op majeure

veranderingen om de strategie van het pensioenfonds te realiseren. Het zijn grootschalige verandertrajecten van het pensioenfonds zelf (eigenaarschap). Per definitie is sprake van een hoger risico dan bij lopende activiteiten.

De risicobereidheid van de domeinen brengt in kaart hoeveel risico mag worden genomen ten opzichte van extra opbrengsten of kosten (namelijk die van de extra beheersingsmaatregelen). De risicobereidheid kent vijf niveaus van 'nul (zeer risicomijdend)', 'kritisch (risicomijdend)', 'gebalanceerd (risiconeutraal)', 'opportuun (risicozoekend)' tot 'maximaal (zeer risicozoekend)'. De uitkomsten van de risicohouding van het bestuur voor de verschillende risicodomeinen zijn:

1. Besturingsfilosofie (gedrag, leiderschap en cultuur)	: gebalanceerd
2. Kapitaalmanagement (solvabiliteit, liquiditeit en rentabiliteit)	: gebalanceerd
3. Reputatiemanagement (imago, identiteit en integriteit)	: gebalanceerd
4. Product & regeling (uitbesteding, processen en IT)	: kritisch
5. Strategische verandertrajecten (o.b.v. de strategie)	: gebalanceerd

Behalve voor het domein 'Product & regeling' kenmerkt het bestuur zich door een gebalanceerde risicohouding. De risicohouding van het bestuur voor het gehele pensioenfonds is dan ook 'gebalanceerd'.

Risicotaxonomie en risicogebieden

De risicodomeinen zorgen ervoor dat het brede spectrum aan risico's in beeld is. De risicodomeinen zijn nader uitgewerkt in een risicotaxonomie. Het pensioenfonds onderkent tweeëndertig risicogebieden in zijn risicotaxonomie. In principe hoort ieder risicogebied uit de taxonomie onder één van de vijf risicodomeinen.

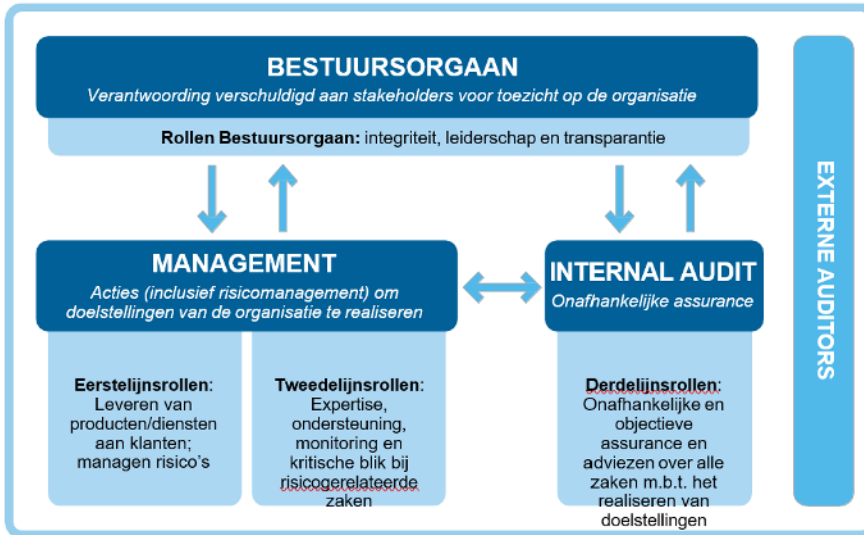
Risk Control Framework

Pensioenfonds Vervoer zorgt ook voor een adequate interne beheersing op het niveau van het pensioenfonds zelf. Hiervoor is in 2020 een Risk Control Framework in gebruik genomen. Een passende interne beheersing geeft op transparante wijze inzicht in de opzet, het bestaan en de werking van beheersmaatregelen voor het in-control zijn over de diverse sleutelprocessen. De sleutelprocessen van het bestuur en het bestuursbureau hebben betrekking op het beleid, de regie en monitoring van de uitbesteding, de bestuursondersteuning en overige zaken die vanuit wet- en regelgeving specifiek moeten worden geborgd. De interne audit functie van het pensioenfonds toetst de opzet, bestaan en werking van het Risk Control Framework en rapporteert hierover aan het bestuur.

Governance van het risicomanagement

Het Three Lines Model van het de IIA (zie de volgende afbeelding) is toegepast voor de inrichting van het risicomanagement bij het pensioenfonds. Dit model is geëvolueerd uit het Three Lines of Defense Model. In de afbeelding zijn de rollen en verantwoordelijkheden en hun wisselwerking (de pijlen inclusief hun betekenis) in het Three Lines Model inzichtelijk gemaakt.

Het Three Lines Model van het IIA

LEGENDA: ↑ Verantwoording, rapporteren   ↓ Delegeren, richting, middelen, toezicht   ↔ Afstemming, communicatie, coördinatie, samenwerking

Bron: *Het Three Lines Model van het IIA: Een update van de 'Three Lines of Defense' (IIA, 2020)*

Het bestuur is als opdrachtgever aan de lijnorganisatie eindverantwoordelijk voor het beleid en de uitvoering van de bedrijfsprocessen van Pensioenfonds Vervoer. De bestuursleden treden gezamenlijk beleidsbepalend en controlerend op. Dit betekent dat het bestuur eindverantwoordelijk is voor de risicobeheersing tot op het niveau van de operationele uitvoering. Het bestuur vervult hierbij ook een monitorende rol op de risicobeheersing.

Bij het pensioenfonds zijn de meeste operationele processen uitbesteed. De eerste lijn van het bestuursbureau is verantwoordelijk voor het risicomanagement van de uitbesteede (operationele) processen en haar eigen processen. Periodiek wordt gecontroleerd of de wijze waarop de uitbestedingspartij de uitbesteede werkzaamheden uitvoert nog overeenkomt met de gemaakte afspraken, zoals vastgelegd in de uitbestedingsovereenkomst en in meer detail in de SLA. De monitoring en controle van de uitbesteede werkzaamheden is onderdeel van de interne controlecyclus van het pensioenfonds. Het uitbestedingsbeleid van het pensioenfonds gaat verder in op taken en verantwoordelijkheden rond uitbesteding. Daarnaast is de eerste lijn van het bestuursbureau verantwoordelijk voor het risicomanagement van de eigen activiteiten op het bestuursbureau.

De afdeling risicomanagement van het bestuursbureau heeft een onafhankelijke tweedelijnsrol. De Chief Risk Officer is houder van de risicobeheersleutelfunctie en heeft een onafhankelijke escalatielijn naar de voorzitters van het bestuur en de voorzitter van de RvT.

Voornaamste risico's

Voorafgaand aan de toelichting per risicodomein lichten we de voornaamste risico's van Pensioenfonds Vervoer toe. In de volgende tabel vermelden we ook hoe we reageren op het risico en of de risico's zich hebben gemanifesteerd in 2023. De benoemde risico's kunnen van toepassing zijn op meerdere van de daarna toegelichte risicodomeinen.

Voornaamste risico's van het pensioenfonds:

Risico's	Wat is de risicoreactie?	Heeft het risico zich voorgedaan?
Nieuw pensioenstelsel: grote stelselwijziging waarin veel soorten risico's (zoals governance, ontwerp, IT en communicatie) samenkomen.	Gemitigeerd met een projectmatige en gefaseerde aanpak met risicoanalyses en ondersteuning door externe deskundigen.	Ja, 2023 stond in eerste instantie in het teken van de vaststelling van het transitieplan Wtp. Dit is volgens plan verlopen. De beoogde transitiedatum is vanwege risico-overweging verschoven naar 1 juli 2025.
Strategisch veranderrisico: dit gaat over belangrijke verandertrajecten voor de strategie van het pensioenfonds.	Gemitigeerd via nauwe betrokkenheid bij het WTP-programma van de pensioenuitvoeringsorganisatie.	Ja, de pensioenuitvoeringsorganisatie heeft de programmatuur voor de pensioen-administratie ingekocht. Dit vormt een onderdeel van de realisatie van het Wtp-programma.
Dekkingsgraadrisico: een gedaalde dekkinggraad kan leiden tot korten.	Geaccepteerd binnen risicohouding.	Nee, er is eind 2023 geen sprake van een dekkingstekort.
Klimaatrisico: consequenties voor de waarde van de beleggingen en de reputatie.	Gemitigeerd via een klimaatbeleid als onderdeel van het MVB-beleid en risicometing.	Geen significante invloed op de beleggingsportefeuille waargenomen.
IT / informatiebeveiliging / cybercrime.	Gemitigeerd met onder andere een informatiebeveiligingshalfjaar-rapportage aan het bestuur.	De beheersmaatregelen voor de informatiebeveiligingsrisico's hebben toereikend gewerkt.

Ontwikkelingen per risicodomein

Besturingsfilosofie

Besturingsfilosofie behandelt onderwerpen zoals gedrag, leiderschap, houding, cultuur en governance. Niet alleen het hebben van beleid en een goed ingericht bestuursbureau zijn van belang. Ook dient de uitvoering van dat beleid aantoonbaar door het bestuursbureau te worden gewaarborgd. In 2020 is het hiervoor ingerichte risico control framework voor het bestuursbureau geïmplementeerd. In 2023 zijn de aanbevelingen en bevindingen van de interne auditor uit het rapport over 2022 opgevolgd. Daarnaast zijn in 2023 een aantal nieuwe beheersmaatregelen toegevoegd aan het Risk Control Framework gericht op onder meer informatiebeveiliging, datakwaliteit en uitbesteding.

Uit de monitoring van de besturingsrisico's kwamen in 2023 geen belangrijke bevindingen naar voren.

Kapitaalmanagement

De financiële risicohouding volgens het wettelijk kader (het FTK) is in 2015 vastgesteld in afstemming met de sociale partners. De risicohouding zoals hier bedoeld is de mate waarin een fonds, na overleg met sociale partners en na overleg met de organen van het fonds, bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het fonds te realiseren, en de mate waarin het fonds (beleggings-)risico's kan lopen, gegeven de kenmerken van het fonds. De risicohouding vormt de basis voor het vaststellen van het strategisch (beleggings-)beleid. De financiële risicobereidheid van het pensioenfonds laat zich in dit kader kortweg formuleren als: het voorkomen van korten is belangrijker dan het niet (volledig) kunnen indexeren.

In hoofdstuk 15 Financiële ontwikkeling wordt de zogenoemde korte en lange termijn risicohouding kwantitatief toegelicht. De korte termijn risicohouding komt tot uiting in het zogenoemde Vereist Eigen Vermogen, dat wordt bepaald op basis van het risicomodel van DNB. Dit model bevat de belangrijkste financiële risico's van het pensioenfonds en wordt, evenals de betreffende risico's zelf, toegelicht in de jaarrekening hierna. De lange termijn risicohouding betreft de zogenoemde haalbaarheidstoets.

De twee grootste financiële risico's voor de dekkinggraad van het pensioenfonds zijn het niet afgedekte deel van het renterisico van de pensioenverplichtingen en het risico van zakelijke waarden zoals aandelen.

De volgende financiële schokmatrix geeft inzicht in de gevoeligheid van de dekkinggraad voor renteveranderingen en waardeveranderingen van zakelijke waarden.

Het renterisico staat op de verticale as, en wordt weergegeven in basispunten renteverandering. Een basispunt is een meeteenheid die gelijk is aan 1/100ste van 1 procent. Het zakelijke waarden-risico staat op de horizontale as, weergegeven in procentuele waardeverandering.

		Zakelijke waarden						
		-50%	-30%	-10%	0%	10%	30%	50%
Rente	150	88	102	116	123	130	143	157
	100	86	99	111	117	124	136	149
	50	84	95	108	112	118	129	141
	0	81	92	102	108	112	123	133
	-50	79	88	98	102	108	116	126
	-100	77	85	93	98	102	110	118
	-150	74	82	89	93	97	104	112

De risico's in de externe financiële verslaggeving en de financiële risico's van het fonds worden in detail beschreven in de jaarrekening. In het zogenoemde Limietenkader legt het fonds onder andere de grenzen voor de risico's op balansniveau vast. Het bestuur monitort de financiële risico's onder andere via het maandelijks dashboard financiële risico's.

ESG-risico's (ESG = environment, social en governance) houden verband met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Pensioenfonds Vervoer heeft als langetermijnbelegger te maken met de consequenties van ecologische, economische of maatschappelijke ontwikkelingen op de toekomstige waarde van de beleggingen. ESG-risico gaat daarnaast over reputatierisico. Dit hangt ook samen met de diverse (EU-)wet- en regelgeving waaraan Pensioenfonds Vervoer moet voldoen en codes waaraan het fonds zich vrijwillig committeert. Het fonds heeft een breed scala aan beheersmaatregelen (MVB-beleid voor onder meer engagement, screening, stembeleid en uitsluitingen en diverse rapportages hierover) om het ESG-risico te mitigeren. Pensioenfonds Vervoer heeft in 2023 zijn Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) beleid geactualiseerd. In dit beleid is ook het Klimaatarisicobeleid opgenomen. Daarnaast heeft de ontwikkeling van het ESG-beleid en monitoring daarvan (zoals voor klimatarisico's) de aandacht van het bestuur. Ook is vastgelegd hoe het pensioenfonds invulling heeft gegeven aan de Good Practice ESG risicobeheer van DNB.

Reputatiemanagement

Voor het pensioenfonds is het reputatierisico één van de belangrijkste risico's. Het beheersen van reputatierisico's vormt dan ook een centraal element in de totale risicohouding. Reputatiemanagement omvat naast het imago van het pensioenfonds de onderwerpen compliance en integriteit. Zowel het voldoen aan wet- en regelgeving (compliance in brede zin), als het zo goed mogelijk waarborgen van integriteit (compliance in enge zin) vormen twee belangrijke pijlers om mogelijke reputatierisico's voor het pensioenfonds te beheersen.

Het pensioenfonds heeft 2023 opnieuw bekeken of het voldoet aan de huidige wet- en regelgeving. Een belangrijk thema hierbij is het voldoen aan de EU-wetgeving over duurzaamheid. Dit betreft de zogenoemde Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR).

De monitoring van reputatierisico's via de incidentenprocedure, de rapportage van de tweedelijns externe compliance officer, de rapportage van de afdeling risicomanagement, of anderszins bracht geen significante risico's aan het licht.

Frauderisico's

Fraude kan een gevaar vormen voor de integere en beheerste bedrijfsvoering. Daarom heeft het Pensioenfonds beheersmaatregelen getroffen om de kans op en de impact van fraude te beperken. Voor de beheersing van integriteitsrisico's in brede zin maakt het Pensioenfonds onderscheid tussen 'zachte'

maatregelen zoals aandacht voor gedrag, cultuur en het bevorderen van gewenst gedrag en 'harde' maatregelen en normen (zoals vastgelegd in beleid, procedures en codes). Uitgangspunt is het vertonen van gewenst gedrag door het Pensioenfonds en alle personen die hieraan verbonden zijn, inclusief de uitvoerders.

Het bestuur van Pensioenfonds Vervoer voert iedere twee jaar een systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) uit om te bepalen of er (nieuwe) integriteitsrisico's zijn die een mogelijke bedreiging vormen voor het pensioenfonds. Naast integriteitsrisico's zoals cultuur & gedrag, corruptie (omkoping) en witwassen, maken fiscale fraude, interne fraude en externe fraude expliciet onderdeel uit van de SIRA. Daarnaast kan fraude zich voordoen als gevolg van andere integriteitsrisico's, zoals: cybercrime en privacyrisico. Dit komt tot uitdrukking door bijvoorbeeld: identiteitsfraude, CEO-fraude, Whatsapp-fraude en phishing. De uitkomst van de SIRA 2022 is dat het pensioenfonds een breed scala aan maatregelen heeft getroffen om het integriteitsrisico te beheersen. Geen van de netto risico's uit de SIRA 2022 is als 'hoog' of 'zeer hoog' beoordeeld. De opvolging van de actiepunten uit de SIRA 2022 is gevolgd via de integrale risicomangement rapportage. In 2023 zijn de actiepunten uit de SIRA 2022 afgerond. Daarnaast heeft het bestuur een studiemiddag aan frauderisico's geweid.

Voor de beheersing van de frauderisico's heeft het pensioenfonds beheersmaatregelen geformuleerd. Voorbeelden van beleid van het pensioenfonds zijn: gedragscode, regeling vermoeden misstanden, integriteitsbeleid, integraal risicomangementbeleid, screeningsbeleid (nieuwe) functionarissen, screeningsbeleid overige relaties, governance handboek (incl. mandatering, volmachten en ondervolmachten), incidentenprocedure, beleid uitbesteding en advisering, informatiebeveiligingsbeleid, privacybeleid, fiscaalbeleid en klachtenregeling ongewenste omgangsvormen. In het separate fraudebeleid is het geheel aan beleid en maatregelen geïntegreerd vastgelegd. Dit fraudebeleid is in 2023 geactualiseerd. In het Risk Control Framework van Pensioenfonds Vervoer zijn diverse sleutelbeheersmaatregelen voor de beheersing van frauderisico's opgenomen. De externe vertrouwenspersoon voor integriteit van het pensioenfonds draagt zorg voor de opvolging van eventuele meldingen door klokkenluiders. De incidentenprocedure van het fonds zorgt voor de opvolging van fraudesignalen. In 2023 zijn geen vermoedens van fraude gedetecteerd.

Privacyrisico's

Voor de beheersing van het privacyrisico heeft het fonds een tweedelijns externe functionaris gegevensbescherming (FG) aangesteld. In 2023 heeft een voortdurende toetsing plaatsgevonden om privacyrisico's te identificeren, te voorkomen en waar mogelijk te mitigeren. De FG rapporteert zijn bevindingen eens per halfjaar aan het bestuur. In 2023 waren geen grote incidenten op het privacy-vlak aanwezig.

De FG heeft zich meerdere keren positief uitgesproken, in woord en geschrift, over de naleving van toepasselijke privacywet- en regelgeving door het pensioenfonds. In 2023 is er zowel focus geweest op beleidsmatige compliance in de vorm van controle op aanwezige privacy documentatie, als op het herkennen en behandelen van ad-hoc privacyvraagstukken. Op beide vlakken wordt aantoonbaar goed nagedacht over welke gevolgen beslissingen kunnen hebben op de zorgvuldige omgang met persoonsgegevens.

Daarnaast is er aandacht geweest voor samenwerkingen met derde partijen en de daarbij horende identificatie van mogelijke risico's. De FG is van oordeel dat het pensioenfonds zorgvuldig handelt en juiste beslissingen neemt met voortdurend bescherming van persoonsgegevens als belangrijk aandachtspunt.

Product & regeling

De uitvoering van de pensioenregelingen en het vermogensbeheer bij de uitvoerders vereist goed ingerichte processen met behulp van passende IT-voorzieningen. Als de uitvoering van de pensioenregeling niet adequaat is, verhoogt dit het risico dat deelnemers en werkgevers ontevreden zijn, bijvoorbeeld vanwege

fouten in de uitkeringen of een gebrek aan klantgerichtheid. Het vermogen van Pensioenfonds Vervoer is ontstaan uit ingelegde premies, gedane uitkeringen, gemaakte kosten en gerealiseerd beleggingsrendement. Dit vermogen moet goed beheerd en bewaard worden.

Het pensioenfonds heeft diverse beheersingsmaatregelen ingesteld om de kwaliteit van de pensioen- en vermogensbeheeruitvoering te monitoren en zo mogelijk bij te sturen:

- Reguliere eerstelijns monitoring van het bestuursbureau van de uitvoering en de rapportages van de pensioenuitvoeringsorganisatie en vermogensbeheerder.
- Incidentenprocedure die wordt uitgevoerd op het bestuursbureau.
- Beoordeling van de assurance rapportages van kernuitbestedingspartijen en monitoring van opvolging van bevindingen.
- Beoordeling van de strategische risico's van de kernuitbestedingspartijen (zoals continuïteit, kwaliteit en verandervermogen).
- Overleg met het tweedelijns risicomanagement van de kernuitbestedingspartijen.
- Kwartaalrapportage integraal risicomanagement voor het bestuur.

Eén 'hoog'-impact incident heeft zich in 2023 voorgedaan bij uitbestedingspartij TKP. Dit had betrekking op een stroomstoring van circa 24 uur. Het incident heeft niet geleid tot onjuiste of onvolledige uitvoering van financiële processen, datacorruptie of -verlies. TKP heeft verschillende herstel- en preventieve maatregelen getroffen om de kans op herhaling te beperken.

In 2023 is het datakwaliteitsbeleid doorontwikkeld en zijn verschillende IT risk self assessments geactualiseerd, zoals de risk self assessments IT en cybercrime. Eind 2023 is een Chief Technology & Security Officer (CTSO) in de eerste lijn van het bestuursbureau aangesteld. De rol van Information Security & Technology Officer in de tweede lijn van het bestuursbureau is hiermee komen te vervallen. De CTSO gaat onder andere periodiek aan het bestuur rapporteren over de belangrijkste risico's en ontwikkelingen van IT, informatie- en cyberbeveiliging en bedrijfscontinuïteit.

Strategische verandertrajecten

Strategische verandertrajecten zijn de eigen activiteiten, de trajecten, die zijn gericht op majeure veranderingen om de strategie van Pensioenfonds Vervoer te realiseren. Kenmerkend is dat deze een verhoogd risico qua impact en complexiteit vormen. Daarom vereisen de strategische veranderingen een projectgovernance en/of specifieke expertise. Het bestuur is nauw betrokken bij strategische verandertrajecten.

Het nieuwe pensioenstelsel brengt nog onzekerheid op veel gebieden en vormt de grootste bron van dit risico. Het pensioenfonds heeft hiervoor een projectgroep ingesteld. Met behulp van een externe projectbegeleider voert deze projectgroep een gefaseerd projectplan uit, en risk self assessments, en monitort en rapporteert over de ontwikkelingen aan het bestuur.

Om te kunnen overgaan naar het nieuwe pensioenstelsel is onder meer essentieel dat:

- de meest betrokken uitbestedingspartijen van het pensioenfonds (de pensioenuitvoeringsorganisatie en de integraal manager vermogensbeheer) hun operationele systemen tijdig ingericht hebben voor de uitvoering onder het nieuwe stelsel;
- de governance rondom de uitvoering onder het nieuwe stelsel ingericht en operationeel is. Te denken valt onder meer aan een aangepast systeem van concrete, toetsbare risicobeheersingsmaatregelen;
- het pensioenfonds, de pensioenuitvoeringsorganisatie en de integraal manager vermogensbeheer overeenstemming hebben bereikt over welke rapportages onder het nieuwe stelsel zijn vereist, en welke partij welk onderdeel van de rapportagecyclus voor diens rekening neemt;
- een goede samenwerking tussen de pensioenuitvoeringsorganisatie en de integraal manager vermogensbeheer is geborgd. Dit is een nieuw element ten opzichte van het huidige stelsel.

Bestuur en bestuursbureau zijn intensief met betrokken partijen in gesprek over deze aandachtspunten.

Eindrapportage eigenrisicobeoordeling 2023

Naast de reguliere actualisatie was het belangrijkste inhoudelijke thema in de eigenrisicobeoordeling (ERB) 2023 het nieuwe pensioenstelsel. Hierbij hebben we onderscheid gemaakt tussen de korte- en langetermijn effecten van het nieuwe pensioenstelsel. Het nieuwe pensioenstelsel heeft enerzijds te maken met het transitierisico (korte termijn: transitieperiode) en anderzijds verandert het risicoprofiel van het pensioenfonds vanwege de fundamentele veranderingen in het beleid (lange termijn: na transitie).

Het risico rond de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel is in de ERB 2023 als zeer hoog ingeschat. Dit is niet verwonderlijk, omdat dit de grootste verandering is van het pensioenstelsel sinds decennia. De risico's van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel komen gedetailleerd en geactualiseerd tot uiting in het implementatieplan. Op grond daarvan zal in 2024 een deel-ERB worden gemaakt om de impact op het risicoprofiel van het pensioenfonds voor de transitie in kaart te brengen.

Belangrijkste onzekerheden

Pensioenfonds Vervoer vindt het van groot belang om gestructureerd na te blijven denken over de mogelijke veranderingen in de omgeving van het fonds, zoals op politiek vlak of in de vervoersector zelf. Hiervoor voeren we risicoanalyses uit en onderzoeken het effect daaruit op onze strategie.

Uit de jaarlijkse herijking van de omgevingsrisico's van 2023 kwamen als belangrijkste onzekerheden naar voren:

- Politieke ontwikkelingen (Wet Toekomst Pensioenen)
- Impact Europese regelgeving op de verplichtstelling en eis van dienstbetrekking
- Maatschappelijke ontwikkelingen en nieuwe inzichten op het gebied van ESG en duurzaam beleggen
- Economische scenario's
- Inzichten met betrekking tot zorgplicht, keuzearchitectuur, risicohouding
- Cybercrime
- Inflatie
- Oorlog in Oekraïne en crisis rond Israël/Gaza

Geplande ontwikkeling risicomanagement in 2024

Het risicomanagement wordt in 2024 verder ontwikkeld door onder meer:

- Risicobeheersing Wtp
- Herziening integraal risicomanagement rapportage
- Deel-ERB 2024 Wtp
- SIRA 2024
- Herziening Risk Control Framework bestuursbureau
- Verdere inrichting crisismanagement

13 Statistische gegevens

Aantal werkgevers verplicht tot premiebetaling en aantal deelnemers

	12-31-2023	12-31-2022
Werkgevers verplicht tot premiebetaling	8.497	8.810
Werkgevers vrijwillig aangesloten	250	266
Totaal aantal aangesloten werkgevers	8.747	9.076
Deelnemers, actief en voortgezet	188.190	188.081
Gewezen deelnemers	318.559	311.731
Pensioengerechtigden	112.486	108.400
Totaal aantal deelnemers	619.235	608.212

Werkgevers verplicht tot premiebetaling

In 2023 is het aantal werkgevers dat verplicht is tot premiebetaling afgenomen met 313. Ook was er een afname van het aantal vrijwillig aangesloten werkgevers met 16. Het totaal aantal aangesloten werkgevers is daarmee in 2023 gedaald met 329.

Aantal vrijgestelde ondernemingen en werknemers

Op 31 december 2023 zijn de volgende vrijstellingen verleend:

- vrijstelling voor het hele personeel:
22 ondernemingen (2022: 20 ondernemingen);
- vrijstelling voor een groep van het personeel of afwikkelings-/individuele vrijstelling voor één of meer werknemers:
10 ondernemingen (waarvan 3: Orsima. 2022: 12 ondernemingen).

Deelnemersaantallen

In 2023 is het aantal gewezen deelnemers en pensioengerechtigden beperkt toegenomen. Het aantal actieve deelnemers is nagenoeg gelijk gebleven.

Faillissementen

Het aantal werkgevers dat onder de verplichtstelling van het pensioenfonds valt en dat in staat van faillissement werd verklaard, is ten opzichte van 2022 met 104 gestegen tot 214 werkgevers. Volgens het CBS is de oorzaak onder andere een verminderde productie in de industrie, achterblijvende bouw en het teruglopen van internationale handel.

Faillissementen in de afgelopen vijf jaar

	2023	2022	2021	2020	2019
Aantal	214	110	41	192	144

Aantal vrijwillige individuele voortzettingen

In 2023 zijn 5 aanvragen (2022:16 aanvragen) voor vrijwillige voortzetting na afloop van de verplichte deelneming toegekend. Eind 2023 zijn er 27 deelnemers (2022: 26 deelnemers) die vrijwillige voortzetting hebben.

Aantallen werkgevers, deelnemers en gewezen deelnemers in de afgelopen 5 jaar

	Werkgevers	Deelnemers	Gewezen deelnemers met rechten
2019	8.455	180.325	387.147
2020	8.346	179.595	391.746
2021	8.825	185.969	397.383
2022	9.076	188.081	311.731
2023	8.747	188.190	318.559

Premie-inning

Ultimo 2023 was aan premiedebiteuren nog te ontvangen een bedrag van € 278 miljoen (ultimo 2022: € 264 miljoen). Dit is na aftrek van de voorziening dubieuze debiteuren groot € 17 miljoen (ultimo 2022 € 11 miljoen). Van de premiedebiteuren was ultimo 2023 voor een bedrag van € 219 miljoen de vervalt termijn nog niet verstreken (ultimo 2022: € 207 miljoen).

Specificatie van de vastgestelde en gefactureerde premie ten gunste van het boekjaar x € 1 miljoen		
	2023	2022
Pensioenregeling		
- Verplichte bijdrage	1.350	1.265
- Aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekering	40	30
Totaal	1.390	1.295

Onderstaande tabel geeft de premieontvangsten en premie (x € 1 miljoen) weer ten laste van het pensioenfonds voor arbeidsongeschikte deelnemers in de afgelopen 5 jaar.

	Premieontvangsten (excl. Ao-ers, Anw, prepensioen, VUT en VPL) (1)	Premie t.l.v. pensioenfonds voor arbeidsongeschikte deelnemers (2)	Totale premie (4) = (2) in (3) = (1) procenten van (3) + (2)	
2019	883	21	904	2,3
2020	869	27	896	3,0
2021	1.150	27	1.177	2,3
2022	1.265	30	1.295	2,3
2023	1.351	40	1.391	2,9

Pensioen en andere uitkeringen

In 2023 is aan pensioenen en overige (eenmalige) uitkeringen een bedrag van € 603 miljoen uitbetaald, tegen € 538 miljoen in het jaar daarvoor. De stijging wordt verklaard door de toename van het aantal pensioengerechtigden en de verhoging van de uitkeringen in verband met de indexatie per 1 juli 2022 en 1 januari 2023.

Pensioen en andere uitkeringen x € 1 miljoen

	2023	2022
Ouderdompensioen	464	407
Partnerpensioen	91	83
Wezenpensioen	3	3
Aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekering	25	23
Prepensioen-uitkeringen	5	7
Afkopen	15	15
Totaal	603	538

14 Uitvoeringskosten

Inleiding

De kosten van pensioenbeheer (PB) bestaan vooral uit de kosten van de werkzaamheden van TKP aan wie de uitvoering van de regeling is uitbesteed, de inhuur van pensioenbeheer gerelateerde externe adviseurs en een pro rata deel van de kosten van bestuursgremia, het bestuursbureau en de kosten van het toezicht.

De kosten van vermogensbeheer bestaan met name uit de kosten van de integraal vermogensbeheerder, de vermogensbeheerders die uitvoering geven aan de beleggingsmandaten, de kosten van beleggingsfondsen, de kosten van de depotbank (custodian), de inhuur van vermogensbeheer gerelateerde externe adviseurs en een pro rata deel van de kosten van bestuursgremia, het bestuursbureau en de kosten van toezicht.

De toerekening van kosten vindt als volgt plaats:

- De evident op PB betrekking hebbende kosten worden 100% aan PB toegerekend.
- De evident op VB betrekking hebbende kosten worden 100% aan VB toegerekend.
- De overige indirecte kosten worden aan PB en VB toe te rekenen op basis van kostenverdeelsleutels.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de wijze waarop de kostenverdeling plaatsvindt.

	% PB	% VB
Direct toewijsbaar aan pensioenbeheer	100	0
Direct toewijsbaar aan vermogensbeheer	0	100
Bestuursgremia	50	50
Bestuursbureau: algemeen directeur	50	50
Bestuursbureau: (fonds)secretariaat	50	50
Bestuursbureau: afdeling Risicomanagement	50	50
Bestuursbureau: afdeling Technology & Security	50	50
Bestuursbureau: afdeling Finance & Control	33,33	66,67
DNB, AFM en andere externe toezichthouders	50	50
Pensioenfederatie en andere niet direct aan PB of VB toewijsbare belangenorganen en adviseurs	50	50
Onafhankelijke accountant, IORP II Interne Auditor en Vervuller	50	50
Certificerend actuaris en IORP II Actuarieel sleutelhouder	75	25
Adviserend actuaris	75	25

Presentatie van de kosten

Bij de presentatie van de kosten is verder aansluiting gezocht bij de richtlijnen zoals beschreven in de Pensioenwet, waarbij de kosten als volgt worden vermeld:

- Administratieve uitvoeringskosten, opgenomen als totaalbedrag en als bedrag per actieve deelnemer of uitkeringsgerechtigde;
- Kosten van vermogensbeheer als totaalbedrag en als percentage van het gemiddeld belegde vermogen;
- Transactiekosten als totaalbedrag en als percentage van het gemiddeld belegde vermogen.

Kosten pensioenbeheer en vermogensbeheer (exclusief transactiekosten)

	Pensioen- uitvoering	Pensioen- uitvoering	Vermogens- beheer	Vermogens- beheer
	2023	2022	2023	2022
Kosten volgens aanbevelingen Pensioenfederatie x € 1 miljoen	22	22	90	91
Som aantal actieve deelnemers en uitkeringsgerechtigden	300.676	296.481		
Kosten in € per deelnemer	75	75		
Gemiddeld belegd vermogen x € 1 miljoen			29.530	32.387
Kosten in % van gemiddeld belegd vermogen			0,31%	0,28%

De pensioenuitvoeringskosten per deelnemer zijn (afgerond) in 2023 ten opzichte van 2022 ongewijzigd gebleven. Dit ondanks alle voorbereidingen in verband met de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. De kosten in verband met WTP bedroegen in 2023 0,4 (x € 1 miljoen). Verwacht wordt dat de kosten in verband met de overgang naar het nieuwe stelsel in de jaren 2024 en 2025 wat hoger kunnen uitvallen.

De kosten van het vermogensbeheer zijn in 2023 in absolute zin iets gedaald, maar in relatieve zin licht gestegen ten opzichte van 2022. Dat komt door de daling van het gemiddeld belegde vermogen. Het vermogen is lager doordat instrumenten die worden aangehouden om de dekkinggraad te beschermen tegen een lage rente minder waarde hebben. De rente is in de afgelopen periode juist relatief hoog geweest.

Pensioenfonds Vervoer betaalt zijn beheerders volgens een overeengekomen vast vergoedingenschema. Vanuit risico oogpunt worden geen variabele beloningen toegekend.

Kostenbenchmarking (boekjaar 2022)

Pensioenfonds Vervoer neemt deel aan het jaarlijkse kostenbenchmarking onderzoek van First Pensions. Daarbij worden de cijfers gebruikt van de 50 grootste Nederlandse pensioenfondsen. De resultaten uit deze onderzoeken worden onder meer gebruikt voor de beoordeling van het niveau van de kosten bij Pensioenfonds Vervoer in relatie tot andere pensioenfondsen.

De in dit jaarverslag opgenomen benchmarking-cijfers hebben betrekking op het jaar voorafgaande aan het jaarverslag-boekjaar. First Pensions kan hun rapportages over een boekjaar immers pas opleveren nadat van alle tot de Top 50 behorende pensioenfondsen de cijfers beschikbaar zijn. Het jaarverslag van Pensioenfonds Vervoer van dat boekjaar is dan al vastgesteld. We kunnen dus nog niet de benchmarkinguitkomsten over het boekjaar 2023 presenteren. U treft daarom hieronder de cijfers van 2022 aan, met die van 2021 ter vergelijking.

Allereerst geven we wat meer achtergrondinformatie over de samenstelling van de vergelijkende cijfers.

Totaal:

- De 50 qua belegd vermogen grootste Nederlandse pensioenfondsen

Benchmark:

- 18 pensioenfondsen die qua omvang enigszins met Pensioenfonds Vervoer vergelijkbaar zijn
- De samenstelling van de benchmark is identiek voor pensioenbeheer en vermogensbeheer

Pensioenbeheer uitvoeringskosten per deelnemer in euro's

	2022	2021
Pensioenfonds Vervoer	75	76
First Pensions Peergroep	177	192
First Pensions gemiddelde Top 50	215	205

De pensioenuitvoeringskosten van Pensioenfonds Vervoer zijn in 2022 (opnieuw) aanzienlijk lager geweest dan het First Pensions Top 50 gemiddelde en de peer groep.

Pensioenfonds Vervoer is in bovenstaande vergelijking in het voordeel vanwege het relatief grote aantal deelnemers. Verder is het bij het vergelijken van de uitkomsten van pensioenfonds belangrijk om essentiële verschillen in acht te nemen tussen bijvoorbeeld het aantal en de complexiteit van de regelingen die een pensioenfonds uitvoert, de samenstelling van de deelnemers en het geboden serviceniveau.

Vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen

	2022	2021
Pensioenfonds Vervoer	0,28	0,26
First Pensions Peergroep	0,37	0,43
First Pensions gemiddelde Top 50	0,41	0,49

De hier gepresenteerde vermogensbeheerkosten zijn exclusief de transactiekosten.

Ook de vermogensbeheerkosten (ten opzichte van het gemiddeld belegd vermogen) zijn voor Pensioenfonds Vervoer in 2022 (opnieuw) lager geweest dan het door First Pensions berekende gemiddelde en de peer groep.

De vermogensbeheerkosten worden ook afgezet tegen de gerealiseerde langere termijn rendementen en risico's. De uitkomsten over de afgelopen vijf jaar (2018-2022) zoals gemeten door First Pensions zijn samengevat als volgt.

Gemiddelde jaarlijkse (relatieve) rendementen over de periode 2018-2022

	Beleggingsrendement	Verplichtingenrendement	Relatief rendement	Duratie Verplichtingen (2022)
Pensioenfonds Vervoer	-0,1%	-2,5%	2,4%	21,6
Gemiddelde top 50	0,8%	-2,7%	3,5%	18,6
Peer groep	1,0%	-2,8%	3,8%	18,5

Performance ratio over de periode 2018-2022

berekend als: relatief rendement / (VEV / 1,96)

	Relatief rendement	Risico (VEV)	Performance ratio
Pensioenfonds Vervoer	2,4%	16,9%	28,4%
Gemiddelde top 50	3,5%	18,8%	36,3%
Peer groep	3,8%	19,3%	40,9%

De volgende conclusies kunnen worden getrokken:

- Het relatieve rendement (beleggingsrendement minus benodigd rendement op de verplichtingen) van Pensioenfonds Vervoer is over de periode 2018-2022 gelijk aan +2,4% per jaar. Over de afgelopen vijf jaar is er een hoger beleggingsrendement behaald dan benodigd en daarmee vanuit de beleggingen waarde toegevoegd ten opzichte van de verplichtingen. Het gemiddelde relatieve rendement van de 50 grootste pensioenfondsen was gelijk aan +3,5% per jaar. Het pensioenfonds loopt daarbij achter op het gemiddelde van de 50 pensioenfondsen. Voor de peer group was het gemiddelde relatieve rendement iets hoger met gemiddeld +3,8%.
- Pensioenfonds Vervoer heeft een lager vereist eigen vermogen (VEV) dan het gemiddelde van zowel de Top 50 als de peer group. Pensioenfonds Vervoer zet daarmee minder risico in dan veel andere pensioenfondsen. Wanneer specifiek wordt gekeken naar de S-factoren valt op dat Pensioenfonds Vervoer een lagere S2 (aandelen- en vastgoedrisico) heeft dan het gemiddelde uit de Top 50 en de peer group. Pensioenfonds Vervoer heeft daarnaast een lager overig risico (S10) (0,6% vs. 2,0% & 2,2%) door een lage allocatie naar actief beheerde mandaten. Ook het kredietrisico (S5) (3,1% vs. 4,4% & 4,3%) ligt lager wegens een hoog aantal beleggingen in staatsobligaties. Het valutarisico (S3) en het verzekeringstechnisch risico (S6) zijn nagenoeg gelijk aan het gemiddelde van de Top 50 en van de peer group. Ten slotte was het renterisico (S1) in 2022 hoger dan het gemiddelde van de Top 50. Pensioenfonds Vervoer dekt gemiddeld haar rente af. De hoogte van het renterisico komt met name door de berekeningsmethodiek van S1 die ervoor zorgt dat de impact van de mate van renteafdekking op de hoogte van S1 sterk is geminimaliseerd. De schok voor het bepalen van een rentedaling is namelijk een relatieve schok vanuit de huidige rentestand die door de gestegen rentes groter is geworden, waarbij voor alle looptijden positieve rentes gelden.
- De relatieve performance ratio (= relatief rendement gecorrigeerd voor het risico t.o.v. de verplichtingen) over de afgelopen vijf jaar is voor Pensioenfonds Vervoer (28,4%) lager dan het gemiddelde van de Top 50 (36,3%). Ook ten opzichte van de peer group (40,9%) is de relatieve performance ratio van Pensioenfonds Vervoer lager. Gecorrigeerd voor het risico heeft Pensioenfonds Vervoer daarmee over de 5-jaars periode een slechter rendement gerealiseerd (2,4%) dan het gemiddelde van de Top 50 (3,5%). Wanneer gekeken wordt naar de prestaties over alleen 2022 dan heeft Pensioenfonds Vervoer (63,7%) een lager dan gemiddelde performance ratio behaald t.o.v. zowel het gemiddelde van de Top 50 (97,8%) als het gemiddelde van de peer group (91,2%). Pensioenfonds Vervoer behaalde in 2022 een relatief rendement (5,9%) dat onder het gemiddelde van de Top 50 lag (9,8%). Pensioenfonds Vervoer heeft daarmee in 2022 haar risicobudget minder efficiënt ingezet dan het gemiddelde van de Top 50 en van de peer group.
- De pensioenbeheerkosten zijn in 2022 voor Pensioenfonds Vervoer gedaald en bedroegen € 75 per deelnemer, terwijl dit voor de Top 50 gemiddeld € 217 per deelnemer was. De peer group kwam in 2022 uit op gemiddeld € 177 per deelnemer. De vermogensbeheerkosten (ten opzichte van het gemiddeld belegd vermogen) zijn voor Pensioenfonds Vervoer in 2022 wederom ook lager, met voor Pensioenfonds Vervoer 0,28% versus 0,41% voor het gemiddelde van de Top 50 en 0,37% voor het gemiddelde van de peer group. De pensioenbeheerkosten per deelnemer zijn bij Pensioenfonds Vervoer nog steeds lager dan het gemiddelde van de Top 50 (0,07% vs. 0,10%). Ondanks de schaalgrootte van een groot pensioenfonds als Vervoer is het marginaal lager dan gemiddeld vergeleken met de peer group. Wanneer de pensioenbeheer- en de vermogensbeheerkosten opgeteld worden, daarbij transactiekosten buiten beschouwing latend, komen de kosten uit op 0,35% van het gemiddeld belegd vermogen. Dit is ruim lager dan het gemiddelde van de Top 50 (0,51%) en het gemiddelde van de peer group (0,45%).
- De renteafdekking van Pensioenfonds Vervoer is in 2022 gemiddeld vanwege de stijging in rentehedge bij andere fondsen. De renteafdekking was eind 2022 op marktwaarde basis feitelijk 57%, waarbij dit voor de Top 50 gemiddeld ook op 57% lag. Ondanks deze renteafdekking, behaalde Vervoer in 2022 een lager dan gemiddeld relatief rendement (in 2022 was er sprake van een rentestijging). Voor 2022 was het relatief rendement bij Pensioenfonds Vervoer 5,9% versus een gemiddelde voor de Top 50 van 9,8% en een gemiddelde voor de peer group van 9,1%. Over de afgelopen vijf jaar lag het relatieve rendement van Vervoer ook lager dan het gemiddelde van de Top 50 (2,4% versus gemiddeld 3,5%).

Wat bij de benchmarking van de pensioenbeheerkosten is opgemerkt geldt uiteraard ook voor de benchmarking van vermogensbeheerkosten: bij het vergelijken van de uitkomsten van pensioenfondsen is het belangrijk om essentiële verschillen in acht te nemen. Voor het vermogensbeheer gaat het dan om verschillen in het beleggingsbeleid en de wijze waarop de uitvoering van het beleid is georganiseerd.

Transactiekosten vermogensbeheer

De bovengenoemde cijfers over de kosten van het vermogensbeheer zijn exclusief de kosten van transacties. Een deel van die transactiekosten kan lastig precies zichtbaar worden gemaakt omdat deze kosten, met name bij de vastrentende waarden en financiële derivaten, versleuteld zitten in de transactiekoersen. In die gevallen hebben de vermogensbeheerders van Pensioenfonds Vervoer aangegeven wat de omzet en de daarmee gepaard gaande kosten zijn geweest. Voor zover de transactiekosten niet precies of aannemelijk bepaald konden worden, is gebruik gemaakt van een schattingsmethode, die in lijn ligt met de eerdergenoemde aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

De (deels geraamde) transactiekosten komen over 2023 uit op 0,11% (2022: 0,15%) van het gemiddeld belegd vermogen. Het aangegeven percentage heeft niet alleen betrekking op de zichtbare kosten, maar ook op de kosten die een niet zichtbaar deel uitmaken van transactiekoersen. Ook zijn inbegrepen de zichtbare en niet zichtbare transactiekosten die voortvloeien uit transitities, voortvloeiend uit het gefaseerd omzetten van de portefeuille op grond van het door het bestuur bepaalde beleggingsbeleid, het switchen van vermogensbeheerder indien de uitvoering van het beleid daartoe aanleiding geeft, en het stroomlijnen van de rekeningenstructuur met betrekking tot de diverse beleggingen. Daarnaast zijn in het transactiekostenpercentage de kosten inbegrepen van zogenaamde 'restrikes'. Dit betreft het veranderen van derivatenposities die worden aangehouden voor het afdekken van het renterisico, om binnen vooraf afgesproken bandbreedtes te blijven.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de vermogensbeheerkosten (exclusief transactiekosten) en de transactiekosten over 2023 per beleggingscategorie. Deze zijn uitgedrukt in de gemiddelde vermogensallocatie over 2023.

Kosten 2023 per beleggingscategorie

	Gemiddelde allocatie x € 1 miljoen	Gemiddelde allocatie in %	Kosten in € 1 miljoen	Kosten in % van gem. allocatie	Transactie-kosten in € 1 miljoen	Transactie-kosten in % van gem. alloc in %
Aandelen	10.367	35,1	35,4	0,34	10,6	0,10
Vastrentende beleggingen	11.782	39,9	41,6	0,35	20,2	0,17
Vastgoed	1.504	5,1	8,7	0,58	0,6	0,04
Totaal exclusief afdekking	23.653	80,1	85,7	0,36	31,4	0,13
Valuta afdekking	66	0,2	0,8	1,15	0,1	0,23
Rente afdekking	5.811	19,7	3,8	0,07	2,2	0,04
Totaal portefeuille	29.530	100,0	90,3	0,31	33,7	0,11

Deze verdeling in beleggingscategorieën is gemaakt op basis van het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. De tabel sluit aan op staat J402 van de FTK Jaarstaten, De verdeling wijkt echter op onderdelen af van die in de Jaarrekening, waar de vanuit de regelgeving voor het jaarverslag vereiste rubricering wordt gevolgd. Dat heeft uiteraard geen invloed op de totaaluitkomsten.

Conform het beleggingsbeleid van Pensioenfonds Vervoer staan in deze tabel onder vastrentende waarden alleen de obligaties die géén deel uitmaken van de rente overlay- en onderpand portefeuille (ROOP). Deze ROOP wordt gevormd door staatsobligaties en financiële derivaten. De in de ROOP opgenomen staatsobligaties staan in deze tabel gerubriceerd onder de rente afdekking. Dit in tegenstelling tot verderop in de Jaarrekening. Daar staan alle obligaties gerubriceerd onder de vastrentende waarden.

In het kader van de SRD2-wetgeving (toelichting: zie begrippenlijst) merken we op dat de omloopsnelheid en de daarbij behorende transactiekosten van de aandelenportefeuilles in lijn liggen met de lange termijn doelstelling van het pensioenfonds.

15 Financiële ontwikkelingen

Financiële positie van het pensioenfonds

De **dekkingsgraad** wordt vastgesteld als het pensioenvermogen gedeeld door de totale technische voorzieningen. De dekkingsgraad op basis van de door DNB vastgestelde rentetermijnstructuur is op 31 december 2023 uitgekomen op 107,6%. Eind 2022 was de dekkingsgraad 110,3%. Bij de afname van de dekkingsgraad in 2023 moet in acht worden genomen dat hier de indexatie met 7,55% per 1 januari 2024 al in verwerkt is.

De toetsingsgrootte in het Financieel Toetsingskader (FTK) is de **beleidsdekkingsgraad**. Dit is de gemiddelde dekkingsgraad van de laatste 12 maanden. In 2023 is de beleidsdekkingsgraad gestegen van 111,1% naar 114,5%.

Het **pensioenvermogen** wordt berekend als het eigen vermogen (ook wel genoemd: het weerstandsvermogen) vermeerderd met de technische voorzieningen. Het pensioenvermogen op 31 december 2023 bedroeg € 32,4 miljard (eind 2022: € 28,6 miljard). De **technische voorzieningen** (ook wel genoemd: de voorziening pensioenverplichtingen) bedroegen eind 2023: € 30,1 miljard (eind 2022: € 25,9 miljard). Het pensioenvermogen gedeeld door de technische voorzieningen leidt (als niet de afgeronde maar de exacte cijfers worden gebruikt) tot eerdergenoemde dekkingsgraad van 107,6% (eind 2022: 110,3%).

Bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen worden schattingselementen gehanteerd. Deze schattingselementen zijn gebaseerd op veronderstellingen ten aanzien van bijvoorbeeld sterftekansen, rendementen en kosten. Gedurende het boekjaar wijken de werkelijke ontwikkelingen onvermijdelijk af van deze veronderstellingen, waardoor er ten opzichte van de veronderstellingen winst of verlies wordt gerealiseerd.

Onder het FTK worden twee toetsingsgrenzen gedefinieerd:

Het **'minimaal vereist vermogen'** is gelijk aan de voorziening pensioenverplichtingen verhoogd met een opslag ('minimaal vereist eigen vermogen') voor algemene risico's. Op 20 mei 2019 heeft het Actuarieel Genootschap een leidraad gepubliceerd, waarmee pensioenfondsen een eenduidige methode wordt aangereikt inzake de vaststelling van het minimaal vereist eigen vermogen. De vaststelling van het minimaal vereist vermogen van Pensioenfonds Vervoer is gebaseerd op deze leidraad. De uitkomst als percentage van de technische voorzieningen bedroeg eind 2023: 104,3% (eind 2022: 104,4%).

Op 31 december 2023 was de aanwezige beleidsdekkingsgraad 114,5% (eind 2022: 111,1%). Dat was hoger dan de minimaal vereiste 104,3% (eind 2022: 104,4%). Er is dus geen sprake van een 'dekkingstekort'.

Het **'vereist vermogen'** is gelijk aan de voorziening pensioenverplichtingen, verhoogd met een zodanige opslag ('vereist eigen vermogen'), dat de kans maximaal 2,5% is dat de aanwezige dekkingsgraad van het pensioenfonds in een periode van één jaar lager wordt dan 100%. Voor de vaststelling van deze opslag is door DNB een standaardtoets ontwikkeld. Deze standaardtoets wordt ook bij Pensioenfonds Vervoer toegepast. Met name het renterisico en het zakelijke waarden risico zijn bepalend voor de uitkomst van deze toets.

Het vereist vermogen op basis van de *strategische* portefeuille is leidend. Als percentage van de technische voorzieningen kwam de vereiste dekkingsgraad van eind 2023 uit op 118,5% (eind 2022: 118,2%). De aanwezige beleidsdekkingsgraad van 114,5% (eind 2022: 111,1%) was lager dan de vereiste dekkingsgraad, zodat sprake is van een **'reservetekort'**.

Voor de volledigheid vermelden we het vereist vermogen tevens op basis van de *feitelijke* beleggingsmix. De uitkomst op 31 december 2023 als percentage van de technische voorzieningen is dan 118,1% (eind 2022: 119,6%). Het verschil met het vereist vermogen op basis van het strategische beleggingsbeleid komt met

name door een lagere allocatie (2022: hogere allocatie) naar zakelijke waarden dan strategisch beoogd.

Herstelplan

Als de dekkingsgraad van het pensioenfonds lager is dan de vereiste dekkingsgraad, moet volgens het huidige FTK een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het fonds het vermogen binnen 10 jaar op het vereiste niveau brengt. Jaarlijks wordt dit plan geëvalueerd en geactualiseerd.

In 2015 heeft het pensioenfonds een herstelplan ingediend, op basis van de eisen van het FTK. Sindsdien is het plan tot en met 2023 jaarlijks, met peildatum 1 januari van het betreffende jaar, geactualiseerd. De daadwerkelijke dekkingsgraad per 31 december 2023 (107,6%) bleek lager dan de eerder - vanuit het per 1 januari 2023 geactualiseerde herstelplan - geprognosticeerde dekkingsgraad per deze datum (112,7%).

In maart 2024 heeft het bestuur besloten om met ingang van 2024 toe te treden tot het transitie-FTK. Het transitie-FTK is gericht op het bereiken van een evenwichtige overstap naar het nieuwe pensioenstelsel. Daarmee moet voorkomen worden dat fondsen in de jaren tot de transitie maatregelen moeten treffen die voor evenwichtig invaren niet nodig zijn. Gedurende de periode tot transitie worden met dit toetsingskader extra beleidsmogelijkheden geboden (onder voorwaarden) ten aanzien van kortings- en toeslagregels en wijziging van het strategisch beleggingsbeleid. Nu het bestuur besloten heeft om toe te treden tot dit overgangsregime zal uiterlijk 1 juli 2024 het eerste overbruggingsplan bij DNB ingediend moeten worden. Er hoeft nu geen geactualiseerd herstelplan 2024 meer te worden gemaakt.

Ontwikkeling dekkingsgraad

Onderstaande tabel geeft inzicht in het daadwerkelijke verloop van de dekkingsgraad in 2023 ten opzichte van het verloop zoals geschat in het herstelplan dat in dat jaar van toepassing was.

Verloop dekkingsgraad in 2023

Verloop dekkingsgraad in 2023			
	Feitelijk	Herstelplan	Vershil
Startdekkingsgraad in herstelplan (op basis van standen ultimo 2022)	110,3%	110,3%	0,0%
Verandering van de dekkingsgraad als gevolg van:			
Nieuwe premies	0,7%	0,7%	0,0%
Gedane uitkeringen	0,2%	0,2%	0,0%
Toeslagverlening	-7,7%	-0,2%	-7,5%
Wijziging rente (RTS)	-3,2%	0,0%	-3,2%
Rendement	7,3%	1,6%	5,7%
Overige oorzaken (o.a. wijzigingen grondslagen)	0,0%	0,1%	-0,1%
Dekkingsgraad per 31 december 2023	107,6%	112,7%	-5,1%

Premiedekkkingsgraad

De premiedekkkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de betaalde premie voor de nieuw in te kopen aanspraken en de TV die het pensioenfonds vaststelt voor deze nieuwe aanspraken (zuivere premie, dus op basis van de rentetermijnstructuur). Een premiedekkkingsgraad van 100% is precies voldoende voor de fondsreservering, waarbij dan geen rekening wordt gehouden met een opslag voor het Vereist Eigen Vermogen. Bij een premiedekkkingsgraad lager dan de actuele dekkingsgraad, loopt de actuele dekkingsgraad terug en vice versa.

De ex-post premiedekkingsgraad bedraagt 129,2%. Dit is aanzienlijk hoger dan de premiedekkingsgraad in 2022 (85,7%) en tevens hoger dan de actuele dekkinggraad op 1 januari 2023 (110,3%). De premie heeft daarmee bijgedragen aan herstel van de dekkinggraad in 2023. De dekkinggraad is hierdoor in 2023 met 0,7%-punt gestegen.

Voor 2024 wordt een premiedekkingsgraad verwacht van 124,9%.

Nieuw premiebeleid

Met ingang van 1 januari 2023 is het premiebeleid van het fonds gewijzigd. De kostendekkendheid van de premie wordt getoetst op basis van het toekomstige verwacht rendement (inclusief een afslag voor toekomstige toeslagverlening). Het rendement op vastrentende waarden is voor 5 jaar vastgezet op basis van de DNB RTS per 30 september 2022. Tot en met boekjaar 2022 vond de premiedemping plaats op basis van de 120- maands-gemiddelde RTS.

Overlevingsgrondslagen / sterfte

De grondslag sterfte bestaat uit de combinatie van de overlevingstafel, de op de hieruit voortvloeiende sterftekans toegepaste correctiefactoren en de risicopremies voor de dekking van de toe te kennen nabestaandenpensioenen (partner- en wezenpensioenen).

Op grond van het FTK dient wettelijk gezien rekening te worden gehouden met de voorzienbare toename in overlevingskansen (sterftetrend). Dit gebeurt door de voorziening pensioenverplichtingen vast te stellen op basis van een door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) gepubliceerde prognosetafel. Sinds de inwerkingtreding van het FTK is de prognosetafel diverse malen geactualiseerd, in de regel gebeurt dit tweejaarlijks. Ultimo 2022 is de voorziening vastgesteld op basis van de Prognosetafel AG2023. Bij deze tafel worden fondsspecifieke correctiefactoren toegepast die in 2022 zijn herijkt. Tevens zijn de fondsspecifieke partnerfrequenties in 2022 herijkt. De impact van deze wijzigingen is in boekjaar 2023 zichtbaar in het resultaat op sterfte.

Het sterfterisico is te splitsen in twee soorten, te weten het langlevensrisico en het overlijdensrisico.

Het langlevensrisico doet zich voor bij de verzekeringen waarbij het verrichten van een uitkering afhankelijk is van het in leven blijven van de verzekerde, zoals ouderdomspensioenverzekeringen.

Het overlijdensrisico doet zich voor bij de verzekeringen waarbij het verrichten van een uitkering bepaald wordt door het overlijden van de verzekerden, zoals de nabestaandenpensioen-verzekeringen.

Alhoewel landelijk het aantal overlijdensgevallen in 2023 (beperkt) lager was dan in 2022, was ook in 2023 wederom sprake van oversterfte (meer werkelijke sterfte dan was verwacht). De door het CBS gemeten oversterfte in 2023 bedraagt 8% (2022: 9%). Ook bij Pensioenfonds Vervoer is in 2023 opnieuw sprake van oversterfte. Het resultaat op langlevensrisico is echter wel veel kleiner dan in de drie voorgaande jaren. Dat komt mede doordat ook de verwachte sterfte in 2023 op basis van de per 31 december 2022 aangepaste overlevingsgrondslagen hoger is dan in 2022. Mede op basis van de vier achtereenvolgende jaren van oversterfte heeft het CBS haar prognoses naar beneden bijgesteld.

In september 2024 wordt een nieuwe publicatie van de prognosetafel van het AG verwacht, waarna conform fondsbeleid ook de ervaringssterfte zal worden onderzocht.

Actuariële analyse van het resultaat

In onderstaand overzicht wordt het saldo van de baten en lasten uitgesplitst naar diverse bronnen. Het betreft een actuariële analyse waarbij de genoemde individuele resultaatcomponenten niet noodzakelijkerwijs één op één gematcht kunnen worden met uitsplitsingen in de Jaarrekening, die vanuit

een andere invalshoek zijn weergegeven. Het totaalresultaat is uiteraard wel identiek.

Saldo van baten en lasten (bedragen x 1.000.000)

	2023	2022
Grondslagen resultaatbepaling:		
Overlevingstafel primo boekjaar	AG 2022	AG 2020
Gemiddelde rente primo boekjaar	2,5%	0,6%
Premies en koopsommen	301	-236
Beleggingsresultaat (inclusief wijziging RTS)	1.337	927
Toeslagverlening	-2.101	-1.930
Sterfte	34	48
Arbeidsongeschiktheid	36	-3
ANW-hiaat en wezenpensioen	0	0
Kosten	6	8
Mutaties / diversen	-23	-33
Wijziging door bijzondere oorzaken	13	-84
Toekenningen VPL	-1	-2
Totaalresultaat	-398	-1.305

Het resultaat van het pensioenfonds toont in 2023 een negatief saldo van € 398 (2022: € 1.305 negatief).

Toelichting op enkele resultaatposten

Beleggingsresultaat

Het resultaat op beleggingen, inclusief wijziging rentetermijnstructuur (RTS), is veelal een significante en beweeglijke post in de bepaling van het jaarresultaat. In 2023 bedraagt dit beleggingsresultaat € 1.337 (2022: € 927). Het werkelijk behaalde rendement bedroeg in 2023 10,1%. Door de gedaalde rente steeg de waarde van de vastrentende waarden en rentederivaten. Zakelijke waarden zijn in 2023 eveneens in waarde gestegen.

De onder deze post begrepen toevoeging aan de technische voorzieningen (TV) heeft betrekking op de wijziging van de RTS, van 31 december 2022 naar 31 december 2023. Dit betreft het saldo van een negatief effect van € 0,9 in verband met de gedaalde rente en een positief effect van € 0,1 vanwege de verwerking van de per 1 januari 2023 gewijzigde UFR-methodiek. Deze is conform de aanwijzingen van DNB per 31 december 2023 verwerkt in het jaarresultaat. In de jaarrekening van 2022 is deze UFR-wijziging als gebeurtenis na balansdatum opgenomen. Naar de situatie van dat moment betrof het een verhoging.

Resultaat op toeslagverlening

Het meest significante resultaat was de toeslagverlening. Dat leidde in 2023 tot een verlies van € 2.101 (2022: € 1.930 negatief) omdat de voorwaardelijke toeslagen uit de fondsmiddelen zijn gefinancierd. Verderop in dit hoofdstuk wordt meer aandacht besteed aan de toeslagverlening.

Resultaat op mutaties/diversen

De post mutaties/diversen bestaat uit vele componenten, zoals resultaten voortvloeiend uit:

- uitkeringen
- afkopen

- waardeoverdrachten
- mutaties niet opgevraagde pensioenen
- mutaties voortvloeiend uit pensionerings- en flexibiliseringsmutaties, individuele pensioenclaims, echtscheidingen, (eenmalige) projecten en correcties
- boekingen en correcties op ambtshalve premies waar geen pensioenopbouw tegenover staat
- bankkosten, de betaalde intrest en de mutatie van het saldo van de schuld inzake de gemoedsbezwaarden.

Resultaat uit wijzigingen door bijzondere oorzaken

In 2023 is opnieuw de toereikendheid van de risicopremies bij arbeidsongeschiktheid onderzocht. De risicopremie voor aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen is met ingang van 1 januari 2024 verlaagd van 1,0% naar 0,8%. Het bestuur heeft besloten deze verlaging met terugwerkende kracht toe te passen op de in de IBNR gereserveerde risicopremies uit 2022 en 2023. Dit heeft geleid tot een verlaging van de IBNR, waardoor een resultaat is geboekt van € 13.

De post 'wijziging door bijzondere oorzaken' was in 2022 groter dan gebruikelijk, namelijk minus € 84. Dat resultaat was toen vooral het gevolg van enkele grondslagwijzigingen.

Kostendekkende premie

Met ingang van 1 januari 2023 is, zoals al eerder in dit hoofdstuk vermeld, het premiebeleid van Pensioenfonds Vervoer gewijzigd. Tegelijk zijn aanpassingen doorgevoerd aan de kostendekkende premie. De gedempte kostendekkende premie wordt niet langer vastgesteld op basis van een 120-maandsgemiddelde rente, maar op basis van het toekomstige verwacht rendement (inclusief een afslag voor toekomstige toeslagverlening). Tezamen met deze wijzigingen heeft het bestuur besloten het premie-egalisatiedepot per 31 december 2022 te beëindigen.

Toetsing kostendekkende premie (x € 1 mln.)	Ex-ante kostendekkende premie ("toetspremie")		Zuivere kostendekkende premie	
	2023	2022	2023	2022
Overlevingstafel primo boekjaar	Prognose-tafel AG 2022	Prognose-tafel AG 2020	Prognose-tafel AG 2022	Prognose-tafel AG 2020
Gemiddelde rente primo boekjaar	2,50%	0,60%	2,50%	0,60%
Rente	Verwacht rendement 30-09-2022	120-maands gemiddelde RTS t/m 30-09-2021	RTS 12-31-2022	RTS 12-31-2021
Bedrag kostendekkende premie	1.144	1.254	1.273	1.832
Ex-ante verschuldigde premie (x € 1 mln.)	1.332	1.217		
Ex-post verschuldigde premie (x € 1 mln.)			1.390	1.295

De *ex-ante* verschuldigde premie (1.332) wordt getoetst op kostendekkendheid door een vergelijking met de *ex-ante* kostendekkende toetspremie (1.144). Als toetsingsmoment wordt uitgegaan van 30 september voorafgaand aan het boekjaar. De kostendekkende toetspremie is naar de omstandigheden op dat moment dan ook maatgevend voor de toetsing in het boekjaar.

De kostendekkende toetspremie op basis van het FTK is in 2023, net als in 2022, voldaan. De verschuldigde premie is in 2023 hoger, dus kostendekkend. In 2022 is nog gebruik gemaakt van middelen die toen nog beschikbaar waren in het premie-egalisatiedepot. Zoals genoemd bestaat dit premie-egalisatiedepot in 2023 niet meer.

Toeslagverlening

Voorwaardelijke toeslagverlening

Per 1 juli 2022 is het "Besluit tot wijziging van het Besluit financieel toetsingskader in verband met toeslag vanwege voorgenomen transitie" in werking getreden. Voor toeslagbesluiten die in 2022 werden genomen golden versoepelde voorwaarden. In 2023 is deze maatregel verlengd door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). De belangrijkste randvoorwaarde om gebruik te kunnen maken van deze regeling is de intentie tot invaren naar het nieuwe pensioenstelsel. Daarnaast dient de actuele dekkingsgraad op het toeslagmoment ten minste 105% te bedragen.

Het bestuur heeft in 2023 besloten gebruik te maken van de verruimde mogelijkheid tot toeslagverlening en heeft per 1 januari 2024 de volledig maatstaf per die datum (7,55%) toegekend over de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten.

De maatstaf voor deze verhoging is de loonontwikkeling in de periode 2 juli 2022 – 1 juli 2023 (gewogen per sector). De toeslagmaatstaf is bepaald op basis van de naar aantal deelnemers gewogen gemiddelde loonontwikkeling.

De bestuursbesluiten tot voorwaardelijke toeslagverlening zijn genomen nadat in een zorgvuldig traject alle belangen evenwichtig zijn gewogen. Van jong en oud en van gewezen deelnemers tot pensioengerechtigden. Ook is bekeken of bij het eventueel invaren in een nieuwe pensioenregeling in het nieuwe pensioenstelsel er nog geld genoeg is om een reserve aan te leggen om grote schommelingen in het verwachte pensioen op te vangen en/of om bepaalde groepen te kunnen compenseren als dat nodig is. Een verhoging leek en lijkt – gezien de financiële gezondheid van het fonds - eventuele maatregelen in de toekomst niet in de weg te staan.

Er is geen recht op toekomstige toeslagen⁴. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening wordt gegeven. Het pensioenfonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen; de premiestelling is gebaseerd op de ambitie om een nominaal pensioen te kunnen verstrekken. Toeslagen zijn afhankelijk van de middelen van het pensioenfonds, die voor een belangrijk deel worden beïnvloed door de jaarlijkse beleggingsresultaten.

⁴ Behoudens onvoorwaardelijke toeslagen op de tot 1 januari 2010 opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten in de excedentregeling.

Onvoorwaardelijke toeslagverlening excedentregeling

Onvoorwaardelijke toeslagen worden verleend op de pensioenaanspraken en -rechten die zijn opgebouwd in de excedentpensioenregelingen vóór 1 januari 2010.

De verleende toeslag per 1 januari 2024 bedraagt 3,26%.

Onvoorwaardelijke toeslagverlening TNT Express

Per 30 november 2021 zijn alle tot die datum opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten bij Pensioenfonds TNT Express collectief overgedragen naar Pensioenfonds Vervoer. Bij Pensioenfonds TNT Express waren, op het moment van de collectie waardeoverdracht naar PF Vervoer, meer middelen beschikbaar dan benodigd voor de inkoop van de nominale aanspraken. Uit dit surplus is bij Pensioenfonds

Vervoer een onvoorwaardelijke indexatie ingekocht die, na verrekening van de solvabiliteitsopslag, definitief is vastgesteld op 10,41% per 30 november 2021. Hiervoor was een voorziening voor toekomstige indexatie voor TNT Express gevormd.

Aangezien per 1 juli 2022 en 1 januari 2023 door Pensioenfonds Vervoer een voorwaardelijke toeslag is toegekend die hoger is dan de maatstaf voor de onvoorwaardelijke toeslagverlening (3%) waren ultimo 2022 nog geen middelen uit deze voorziening aangewend voor toeslagen voor de betreffende TNT Express populatie.

In 2023 is overeenstemming met de Belastingdienst bereikt en zijn de fiscale beperkingen ingetrokken. Daarop heeft Pensioenfonds Vervoer besloten de op de lat staande geactualiseerde onvoorwaardelijke toeslag (10,61%) volledig toe te kennen per 1 juli 2023. De toeslagvoorziening is per die datum geheel vrijgefallen.

Haalbaarheidstoets en risicohouding

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Minimaal eenmaal per jaar moet deze toets worden uitgevoerd, voor het eerst in 2015. Dat was toen de 'aanvangshaalbaarheidstoets'. Primair is de haalbaarheidstoets een beleidstool voor het bestuur van het pensioenfonds en de sociale partners om inzicht te krijgen of de pensioentoezegging kan worden waargemaakt. Op basis van de uitkomsten kunnen het bestuur en de sociale partners bepaalde beleidsbeslissingen nemen en onderbouwen. Er worden in de haalbaarheidstoets diverse toekomstscenario's doorgerekend over een periode van 60 jaar. De uitkomst hiervan wordt het pensioenresultaat genoemd. Gegeven de lange prognoseperiode van 60 jaar zijn de uitkomsten van het uit de haalbaarheidstoets voortkomende pensioenresultaat slechts in geringe mate maatgevend voor de korte termijn.

Bij de in 2015 door het bestuur, in overleg met Cao-partijen en het verantwoordingsorgaan, opgestelde risicohouding heeft een evenwichtige belangenafweging centraal gestaan. De risicohouding komt in termen van het risicoprofiel van de beleggingen overeen met de huidige strategische norm.

De risicohouding van het pensioenfonds, zoals vastgelegd in het besluit financieel toetsingskader van december 2014, bestaat uit drie onderdelen:

1. **Kwalitatieve** beschrijving van de risicohouding;
2. Kwantitatieve beschrijving van de **korte termijn** risicohouding;
3. Kwantitatieve beschrijving van de **lange termijn** risicohouding.

De risicohouding van het pensioenfonds voldoet aan de 'prudent person-regel'. Voor de korte termijn komt de risicohouding tot uitdrukking in de hoogte van (een bandbreedte voor) het vereist eigen vermogen. Voor de lange termijn komt de risicohouding tot uitdrukking in de door het pensioenfonds gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets.

De haalbaarheidstoets is een stochastische toets die inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. De economische scenario's zijn door DNB voorgeschreven.

Ad 1: Kwalitatieve beschrijving van de risicohouding

De premie is minimaal en maximaal gelijk aan 30% van de pensioengrondslag.

- De premie dient (inclusief financiering van de VPL-verplichting sector Vervoer tot en met 31 oktober 2020) kostendekkend te zijn.

- Bij de bepaling van de kostendekkende premie voor de pensioenopbouw werd vóór 2023 rekening gehouden met een 120-maands middeling van de rente. Bij de bepaling van de gedempte kostendekkende premie voor de VPL-regeling werd een rentevoet gehanteerd die gelijk aan het gemiddelde van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuren over de aan het desbetreffende kalenderjaar voorafgaande vijf jaren waarbij de rentetermijnstructuur van 30 september als basis dient.
- Het niet hoeven korten van pensioenen is voorlopig belangrijker dan de toeslagverlening. Dit betekent dat de kans op korting klein moet zijn.

Ad 2: Kwantitatieve beschrijving van de korte termijn risicohouding

De korte termijn risicohouding is vertaald in een strategische beleggingsportefeuille met bandbreedtes. Het risico wordt uitgedrukt in termen van het vereist eigen vermogen bij de strategische portefeuille. Toekomstige wijzigingen van het vereist eigen vermogen veroorzaakt door fluctuaties in de rentestand zijn toegestaan. Het bestuur heeft besloten voor de vereist vermogen-bandbreedte een ondergrens van 85% en een bovengrens van 125% op basis van de strategische portefeuille te hanteren. Toekomstige wijzigingen van het VEV veroorzaakt door fluctuaties in de rentestand zijn toegestaan.

Met dit beleid heeft het bestuur beoordeeld dat deze bandbreedte acceptabel is uit hoofde van balansrisicomanagement.

Ad 3: Kwantitatieve beschrijving van de lange termijn risicohouding

Om invulling te geven aan het bepaalde in artikel 22 van het Besluit Financieel Toetsingskader kiest het pensioenfonds de volgende grenzen in het kader van de uitvoering van de aanvangshaalbaarheidstoets:

- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen is gelijk aan 85%.
- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds bij het van toepassing worden van het nieuwe financiële toetsingskader is gelijk aan 85%.
- Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets berekent het pensioenfonds vanuit de feitelijke dekkingsgraad zowel het verwachte pensioenresultaat als het pensioenresultaat in een slechtweersscenario. De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slecht weer scenario die het pensioenfonds dan acceptabel vindt is 33%. Dit betekent dat het pensioenresultaat in slechts 5% van de scenario's meer dan 33% lager mag zijn dan het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad.

Resultaten van de haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Gegeven de lange prognoseperiode (60 jaar) zijn de uitkomsten van het bepaalde pensioenresultaat slechts in geringe mate maatgevend voor de korte termijn.

Het pensioenresultaat geeft aan in welke mate de pensioentoezegging kan worden verleend, rekening houdend met volledige prijsinflatie. De pensioenresultaten van 2023 vallen binnen de in 2015 vastgestelde grenzen. Indien in enig jaar de resultaten onder de grenzen zouden vallen, beziet het bestuur in overleg met cao-partijen of en zo ja welke maatregelen getroffen moeten worden.

In verband met de wijziging van het premiebeleid met ingang van 1 januari 2023 is in 2022 een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd met peildatum 30 september 2022. De uitkomsten van deze toets per 30 september 2022 voldoen aan de in 2015 gestelde grenzen. Hetzelfde geldt voor de per 1 januari 2023 deels opnieuw uitgevoerde haalbaarheidstoets.

Haalbaarheidstoets				
Uitgangspositie	Te kiezen ondergrens	Lange termijn risicohouding BELEID	Resultaten aanvangs-haalbaarheids-toets per 30 sept. 2022	Resultaten haalbaarheidstoets per 1 januari 2023
Waarbij aan VEV wordt voldaan	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fonds-niveau	85%	100%	n.v.t.
Feitelijke financiële positie	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fonds-niveau	85%	98%	98%
	Maximale afwijking van pensioenresultaat op fonds-niveau in slechtweersscenario	33%	33%	33%

Pensioenfonds Vervoer voldoet hiermee aan de normering van de pensioenresultaten die in 2015 door het bestuur zijn vastgesteld op basis van de aanvangshaalbaarheidstoets.

De resultaten op 1 januari 2024 zijn nog niet bekend; de nieuwe haalbaarheidstoets zal pas eind juni 2024 bij DNB worden ingediend.

16 Ontwikkelingen na afloop verslagjaar

Er hebben zich in 2024 geen ontwikkelingen voorgedaan die impact hebben op de jaarrekening van boekjaar 2023.

17 Rapport raad van toezicht

1. Algemeen

Pensioenfonds Vervoer heeft een paritair bestuursmodel en kent een raad van toezicht (hier na te noemen: 'de RvT').

De RvT heeft als taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De RvT is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De RvT staat het bestuur met raad ter zijde en stelt zich op als gesprekspartner van het bestuur.

De RvT legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan (hierna te noemen: 'het VO'), in het jaarverslag en aan de werkgevers (door middel van publicatie van het jaarverslag op de website).

De volgende personen maakten in 2023 deel uit van de raad:

- De heer M.G. (Rino) Jekel, aandachtsgebieden AO & IB en risicomanagement (tevens voorzitter).
- De heer R.J. (Rob) Schreur aandachtsgebieden beleggingsbeleid en vermogensbeheer, balansmanagement, ESG, wet- en regelgeving (i.h.b. FTK) (tevens secretaris).
- Tot 1 juli 2023: mevrouw G. (Gisella) van Vollenhoven-Eikelenboom, aandachtsgebieden governance, actuariële aspecten en pensioenen (tevens plaatsvervangend voorzitter).
- Vanaf 1 juli 2023: mevrouw E.E.H.C. (Lieske) van den Bosch, aandachtsgebieden Relevante wet- en regelgeving, Pensioenregelingen en pensioensoorten, (Pensioen)communicatie, uitbesteding (tevens plaatsvervangend voorzitter).

Alle leden hebben aangegeven naast de andere werkzaamheden die zij vervullen, voldoende tijd beschikbaar te hebben voor het fonds. Zij voldoen aan de VTE-score zoals die voor bestuurders en leden van de RvT voor pensioenfonds wordt gehanteerd.

Alle leden zijn onafhankelijk. Zij zijn geen deelnemer in het fonds en hebben ook geen zakelijke belangen bij het fonds. Hoofd- en nevenfuncties van de leden van de RvT zijn vermeld in het jaarverslag van Pensioenfonds Vervoer.

2. Werkwijze

De RvT kan vrijelijk beschikken over alle informatie die de raad nodig denkt te hebben om zijn taak goed te kunnen vervullen en heeft vrije toegang tot het bestuur, het VO en de medewerkers van het bestuursbureau.

De RvT volgt via directe toegang tot de bestuursstukken de gang van zaken in het bestuur en de beleidsontwikkeling van het fonds. Als daar aanleiding toe is, nodigt de raad het bestuur of het bestuursbureau uit om nadere toelichting te geven op beleidsvoornemens of genomen besluiten. De RvT ontvangt voorts ieder kwartaal een rapportage, waarin alle belangrijke ontwikkelingen en besluiten betreffende het fonds in het voorgaande kwartaal worden vermeld.

Waar de RvT een specifiek toezichtthema heeft benoemd voor enig jaar, bestudeert de raad de relevante stukken, nodigt het bestuursbureau uit voor een nadere (technische) toelichting op het thema, oriënteert zich zo nodig bij de uitvoerders, woont bestuursvergaderingen bij en gaat met het bestuur het gesprek aan over het thema in de reguliere vergaderingen. De bevindingen over het thema worden zo nodig vastgelegd in het jaarrapport.

De RvT werkt binnen en volgens het wettelijk kader, de Code Pensioenfonds, de statuten en reglementen van het fonds. De RvT houdt daarbij ook rekening met de door de VITP (Vereniging Intern toezichthouders Pensioensector) uitgebrachte toezichtcode.

Conform de Code Pensioenfondsen 2018 betreft de RvT de acht thema's die in de Code zijn opgenomen rond goed pensioenfondsbestuur in zijn toezicht. Deze rapportage over 2023 van de RvT is gestructureerd aan de hand van deze thema's:

1. Vertrouwen waarmaken
2. Verantwoordelijkheid nemen
3. Integer handelen
4. Kwaliteit nastreven
5. Zorgvuldig benoemen
6. Gepast belonen
7. Toezicht houden en inspraak waarborgen
8. Transparantie bevorderen.

De RvT hanteert een moreel kompas, is autonoom in zijn handelen en in zijn taakopvatting, is onafhankelijk, professioneel-kritisch en bepaalt daarbij de diepgang en mate van volharding die nodig zijn voor adequaat toezicht en is 'op afstand betrokken'. Een goede governance impliceert een goed functionerend bestuur en een goed intern toezicht. De RvT doet zijn werk vanuit het besef dat dit inhoudt dat alle betrokkenen binnen het fonds elkaars onderscheiden taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden respecteren en zich daar ook naar gedragen. In de cyclus van intern toezicht vormt de RvT zich een oordeel over het functioneren van het bestuur en de gang van zaken in het algemeen. Bevindingen en aanbevelingen van de RvT worden gedeeld met het bestuur en gemonitord op een effectieve opvolging. Voor zover deze cyclus op orde is, leidt dat niet tot nadere acties en/of signaleringen buiten de kring van bestuur en RvT. Indien en voor zover het bestuur niet in staat is de oordelen van de RvT voldoende beargumenteerd en/of onderbouwd te weerleggen, zal dat wel tot verdere acties leiden van de RvT.

De raad vergadert structureel eenmaal per kwartaal en verder zo vaak als nodig. Vergaderingen kunnen zowel een formeel als een informeel karakter hebben. De raad wordt proactief geïnformeerd over belangrijke beleidsbeslissingen van het fonds, ook als die niet de goedkeuring van de raad behoeven. Er zijn nadere afspraken gemaakt met het bestuur over de betrokkenheid van de raad bij belangrijke beleidsbeslissingen. Dat krijgt vorm doordat het bestuur de raad voor specifieke onderwerpen uitnodigt voor overleg en inbreng. Bestuur en raad hanteren daarvoor een gezamenlijke jaaragenda.

De raad ziet hier voor zichzelf in ieder geval een (klankbord)rol ten aanzien van de strategie, de bestuurlijke inrichting en de gedragcultuur. In dat verband is afgesproken dat bestuur en RvT in principe eenmaal per jaar een overleg met elkaar hebben, waarin zonder agendadruk gesproken wordt over belangrijke thema's binnen het fonds ('benen op tafel' sessies).

Minimaal tweemaal per jaar heeft de RvT overleg met het voltallige bestuur (waaronder bij gelegenheid van de jaarwerkvergadering) en eenmaal met het VO.

De RvT heeft daarnaast minimaal ieder kwartaal overleg met een (wisselende) delegatie van het bestuur en verder zo vaak als nodig, i.c. wanneer actuele onderwerpen daar aanleiding toe geven. Na afloop van het jaar stelt de RvT, na toelichting aan het bestuur, de toezichtthema's voor het volgende jaar vast.

Elk lid van de RvT woont minstens eenmaal per jaar een bestuursvergadering bij als toehoorder.

Daarnaast voert de RvT jaarlijks overleg met de externe accountant, de certificerend actuaris, de sleutelfunctiehouder interne audit en in beginsel tweejaarlijks met de sleutelpersoon/personen van de integraal vermogensbeheerder (Achmea IM) en van de uitvoeringsorganisatie (TKP). De RvT spreekt met medewerkers van het bestuursbureau en met de sleutelfunctiehouder risicobeheer zo vaak als dat aangewezen en/of logisch is vanuit de toezichtthema's.

3. Goedgekeurde besluiten in 2023

De RvT heeft een goedkeuringsrecht voor een aantal specifiek benoemde onderwerpen. In 2023 heeft de RvT de volgende goedkeuringen verleend:

- Goedkeuring van het bestuursbesluit over het tijdelijk delen van de voorzittersvergoeding voor hun werkzaamheden als uittredend en de intredend plaatsvervangend voorzitter in de overgangperiode van 1 maart tot 1 oktober 2023.
- Goedkeuring van het besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening over 2022.
- Goedkeuring van het besluit van het bestuur tot vaststelling van het functieprofiel van (plaatsvervangend) voorzitter namens werkgevers met als specifieke aandachtsgebieden: governance, pensioenen, communicatie en uitbesteding.
- Goedkeuring van het besluit van het bestuur om het beloningsbeleid uit te breiden met een passage over duurzaamheidsrisico's uit hoofde van de SFDR.
- Goedkeuring van het bestuursbesluit tot vaststelling van het functieprofiel 'bestuurslid namens pensioengerechtigden'.
- Vaststelling dat de heer E. van Aggele voldoet aan het functieprofiel van bestuurslid namens werkgevers. Geen opmerkingen over de gevolgde procedure.
- Goedkeuring van het besluit van het bestuur tot rechtstreekse uitkering van de VO-vergoeding aan een van de VO-leden in plaats van aan de voordragende organisatie.
- Voorwaardelijke goedkeuring van het voorgenomen besluit van het bestuur om de bestaande aanspraken en rechten op de transitiedatum (voorlopig: 1 juli 2025) via een interne collectieve waardeoverdracht om te zetten naar een persoonlijk pensioenvermogen in het nieuwe pensioencontract ('invaren'), onder de voorwaarden en op basis van de beweegredenen (toepassing van de standaardmethode voor het invaren bij alle dekkingsgraden en de standaardregel van tien jaar voor de spreidingstermijn) met inbegrip van het aanwenden van het vermogen bij de collectieve waardeoverdracht. De voorwaarde houdt in dat de RvT in een later stadium een positief oordeel kan geven over de besluitvorming en evenwichtige belangenafweging door het bestuur over de gehele transitie.
- Voorwaardelijke goedkeuring van het voorgenomen besluit van het bestuur om gehoor te geven aan het verzoek van cao-partijen om de compensatieregeling bij invaren volledig vanuit het fondsvermogen te financieren (hierna korthedshalve te noemen: 'het compensatiebesluit'). De voorwaarde houdt in dat de RvT in een later stadium een positief oordeel kan geven over de besluitvorming en evenwichtige belangenafweging door het bestuur over de gehele transitie.
- Goedkeuring aan de voorgestelde toevoeging van de bepaling over vrijwaring en verzekering aan het beloningsbeleid.

4. Opvolging aanbevelingen uit toezichtrapport 2022

Normenkader:

Het intern toezicht beoordeelt de opvolging die het bestuur aan eerdere bevindingen en aanbevelingen van het intern toezicht geeft.

De RvT heeft vastgesteld dat het bestuur aan de bevindingen zoals opgenomen in het toezichtrapport over 2022, een adequaat vervolg heeft gegeven.

5. Bevindingen en aanbevelingen over verslagjaar 2023

Toezichtthema's 2023

In 2023 heeft de RvT zich naast zijn reguliere toezichttaak en adviesrol richting bestuur, in het bijzonder gericht op de volgende thema's:

1. De voorbereiding op het nieuwe pensioencontract
  - a. Verandervermogen bij de kernuitbestedingspartijen
  - b. Datakwaliteit
  - c. IT en informatiebeveiliging
  - d. Communicatie met alle betrokken partijen
2. MVB/ESG;
3. Beleggingsbeleid en vermogensbeheer in het nieuwe stelsel

De observaties ten aanzien van deze toezichtthema's zijn in deze paragraaf opgenomen onder de desbetreffende thema's uit de Code Pensioenfondsen.

Het toezicht van de RvT: proces en inhoud

De RvT beoordeelt bij de invulling van zijn toezichttaak zowel de procesgang – juiste governance, betrokkenheid van fondsgremia, evenwichtige belangenafweging, opinies van de sleutelfuncties etc. – als de inhoudelijke aspecten.

De RvT heeft toegang tot de stukken van de bestuursvergadering tegelijkertijd met het bestuur, waardoor de RvT tijdig en transparant inzicht krijgt in de context van een onderwerp, zonder dat dit afbreuk doet aan de taken en verantwoordelijkheden van ieder afzonderlijk gremium ('rolvastheid'). Alle relevante onderliggende documenten wordt bij een agendapunt gevoegd, waarbij in de voorbladen de belangrijkste overwegingen, het te nemen besluit en het vervolgtraject kort en bondig zijn beschreven, c.q. teruggebracht tot de essentie.

5.1. Thema 1: Vertrouwen waarmaken *Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen, maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.*

Normenkader:

Het bestuur voert de regeling naar beste vermogen uit, met een evenwichtige afweging van belangen van alle betrokkenen bij het fonds. Het bestuur stelt een missie, visie en strategie vast, heeft een beleid ten aanzien van uitvoering, uitbesteding en kosten en richt een gestructureerde beleids- en verantwoordingscyclus in.

Het bestuur voert een beleggingsbeleid dat rekening houdt met de verplichtingen van het fonds en neemt daarin verantwoorde risico's. Het bestuur toetst het draagvlak voor verantwoord beleggen.

Het bestuur beoordeelt regelmatig de eigen effectiviteit, bevordert een risicobewustzijn binnen de organisatie en alle gremia van het fonds, zorgt voor een effectief en integraal risicobeheer en zorgt voor adequate noodprocedures.

Het bestuur legt verantwoording af over het gevoerde beleid, de afweging van belangen daarin en de risico's.

Bevindingen bij het thema 'Vertrouwen waarmaken':

Financiële positie van het fonds en indexatie

Eind 2023 heeft Pensioenfonds Vervoer – met inachtneming van een evenwichtige belangenafweging – besloten om per 1 januari 2024 opnieuw de (fiscaal maximaal toegestane) indexatie toe te kennen (7,55 %). De dekkingsgraad is eind 2023, na verwerking van de indexatie, uitgekomen op 107,6% (ten opzichte van 110,3% eind 2022).

Het behalen van de doelstelling van het fonds om te indexeren draagt bij aan het vertrouwen in het fonds.

De RvT heeft geen goedkeuringsrecht ten aanzien van een bestuursbesluit om de pensioenen te indexeren. De RvT acht zich evenwel goed door het bestuur op de hoogte gehouden van het besluitvormingsproces en de relevante overwegingen. De RvT is van mening dat het totale proces, met inbegrip van de communicatie richting de deelnemers en de betrokkenheid van de sleutelfuncties, zorgvuldig is doorlopen. Dit alles met inachtneming van de evenwichtige belangenafweging en op basis van de vigerende wetgeving.

Nieuwe pensioenstelsel

De RvT stelt vast dat de fasegewijze aanpak en directe betrokkenheid met sociale partners en van alle fondsgremia – onder meer met de kennissessies – ook in 2023 zijn vruchten af heeft geworpen, zowel inhoudelijk als qua tijdsplanning. Van de ontwikkelingen wordt de RvT goed op de hoogte gehouden. Het nieuwe pensioenstelsel is ook een vast onderwerp op de agenda van de vergaderingen.

De RvT is in 2023 onder meer geïnformeerd over de voortgang van het project datakwaliteit, dat conform planning verloopt.

De RvT constateert dat het fonds in de communicatie transparant en begrijpelijk communiceert over het nieuwe stelsel richting de deelnemers en de aangesloten werkgevers, onder meer via publicaties op de website van het pensioenfonds. Transparant en uitvoerig is ook gecommuniceerd met sociale partners.

Verplichtstelling

De RvT vindt dat het bestuur ook in 2023 de risico's die samenhangen met de verplichtstelling ('geen premie en wel recht') voldoende heeft onderkend en waar nodig actie heeft ondernomen.

Het traject met betrekking tot het in de verplichtstelling opnemen van de gewijzigde toetredingsleeftijd van 21 jaar naar 18 jaar is tijdig doorlopen en heeft niet tot bezwaren vanuit de sector geleid.

MVB/ESG

De RvT constateert dat het bestuur ook in 2023 stapsgewijs de nodige vooruitgang heeft geboekt met de verbetering verdere ontwikkeling van het MVB/ESG-beleid, op gedegen en weloverwogen wijze waarbij alle in dat kader relevante aspecten worden betrokken. Zo is er een ESG risicobeheercyclus ontwikkeld en heeft het bestuur een nieuwe klimaatbenchmark en een beleid voor biodiversiteit vastgesteld.

Het is niet aan de RvT om zich uit te spreken over de prioritering van MVB/ESG-thema's, maar de RvT is positief over het proces van totstandkoming van het beleid en de implementatie daarvan.

Risicobewustzijn en risicobeheer

De RvT stelt vast dat het risicobewustzijn een hoog volwassenheidsniveau kent bij het bestuur en bestuursbureau. Het risicobeheer met de directe betrokkenheid van de sleutelfuncties risicobeheer en interne audit biedt de RvT vertrouwen. De rapportages, die de RvT eveneens ontvangt, zijn van goede kwaliteit en geven doorgaans weinig aanleiding tot verder onderzoek of maatregelen. Periodiek voert de RvT (in eigen kring) overleg met de sleutelfunctiehouders risicobeheer en interne audit.

ICT en informatiebeveiliging

Pensioenfonds Vervoer is zich bewust van de risico's rondom ICT en informatiebeveiliging. Met een concreet plan geeft het fonds op adequate wijze (verder) invulling aan de beheersing van de risico's rondom ICT-beveiliging en cybersecurity. Het bestuur neemt de RvT daarbij goed mee. Verdere professionalisering en uitbreiding van de expertise 'in eigen huis' is eind 2023 bewerkstelligd door het aanstellen van een Chief Technology & Security Officer op het bestuursbureau.

5.2. Thema 2: Verantwoordelijkheid nemen

Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Normenkader:

Het bestuur zorgt voor een heldere en expliciete taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering en zorgt voor adequate sturings- en controlemechanismen.

Het bestuur heeft zicht op de uitbestedingsketen. Bij uitbesteding is aansprakelijkheid geregeld in de contracten, evenals eisen ten aanzien van het beloningsbeleid bij partijen waaraan uitbesteed is.

Het bestuur evalueert jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering en het nakomen van gemaakte afspraken.

Bevindingen bij het thema 'Verantwoordelijkheid nemen':

Uitvoering van de pensioenregeling door TKP en het vermogensbeheer door Achmea IM

Het bestuur is verantwoordelijk voor een adequate uitvoering van de pensioenregeling die uitbesteed is aan TKP, en voor het integraal vermogensbeheer dat is ondergebracht bij Achmea IM.

Het bestuur en het bestuursbureau zitten 'boven op de uitvoering' en weten zowel TKP als Achmea IM met een positief kritische benadering aan te sporen tot optimalisering van de pensioenuitvoering c.q. het vermogensbeheer.

De continuïteit in personele bezetting verdient – en zo wordt ook bij herhaling door het fonds benadrukt – de aandacht van de kernuitbestedingspartijen. Bij TKP geldt dat in zijn algemeenheid, bij Achmea IM met name in verband met de nieuwe partij voor de beleggingsadministratie.

Van cruciaal belang is daarnaast de verscherpte aandacht voor een goede samenwerking tussen beide kernuitbestedingspartijen in aanloop naar het nieuwe stelsel. De RvT ziet dat het fonds hierin zo veel mogelijk de regie tracht te voeren.

5.3. Thema 3: Integer handelen

Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance.

Normenkader:

Het bestuur formuleert de gewenste cultuur, legt deze vast in een gedragscode en zorgt dat de naleving daarvan gehandhaafd wordt.

Nevenfuncties worden gemeld bij de compliance officer.

Mogelijk tegenstrijdige belangen en reputatierisico's worden gemeld in en besproken door het bestuur, waarbij zo nodig passende maatregelen worden afgesproken.

Het bestuur zorgt ervoor dat incidenten op dit gebied vrij gemeld kunnen worden, mede door het vaststellen en bekend maken van een klokkenluidersregeling.

Het bestuur is bekend met relevante wet- en regelgeving en bewaakt de naleving daarvan.

Bevindingen bij het thema 'Integer handelen':

Pensioenfonds Vervoer beschikt over een Gedragscode, waarin de gewenste cultuur is vastgelegd. Alle verbonden personen ondertekenen deze Gedragscode en verklaren daarmee dat ze integer handelen.

Er is een externe compliance officer aangesteld, die periodiek monitort of alle verbonden personen zich houden aan de gedragscode van het fonds. De RvT ontvangt de voortgangsrapportages die de externe compliance officer oplevert aan het bestuur.

De RvT stelt vast dat het Pensioenfonds Vervoer ten aanzien van integriteit en compliance voldoet aan de gestelde eisen en normen. Integer handelen levert geen issues op en de RvT stelt vast dat het bestuur hier voldoende aandacht voor heeft.

5.4. Thema 4: Kwaliteit nastreven

Het fonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een lerende organisatie.

Normenkader:

Het bestuur is collectief verantwoordelijk voor het eigen functioneren, waarbij de voorzitter(s) dit speciaal tot zijn/hun aandachtsgebied rekenen.

Het bestuur waarborgt dat zijn leden onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.

Ieder bestuurslid heeft stemrecht.

Het bestuur staat open voor kritiek, leert van fouten en zorgt voor permanente educatie.

Het bestuur evalueert jaarlijks het eigen functioneren en doet dat minimaal eenmaal per drie jaar met externe begeleiding.

Ook het VO en de RvT evalueren periodiek het eigen functioneren.

Bevindingen bij het thema 'kwaliteit nastreven':

Educatie

De RvT ziet dat het bestuur het belang van geschiktheidsbevordering onderkent en

zorg draagt voor een programma van permanente educatie voor de bestuursleden. Ook in 2023 is veel aandacht geweest voor educatie, met name op het gebied van het nieuwe pensioenstelsel.

Zelfevaluatie fondsorganen

De RvT heeft vastgesteld dat het bestuur en het VO in 2023 een collectieve zelfevaluatie hebben uitgevoerd. De collectieve zelfevaluatie van de RvT vond plaats in november 2023, zonder externe begeleiding, aan de hand van een vooraf opgestelde vragenlijst. De RvT heeft de uitkomsten van de collectieve zelfevaluatie gedeeld met het VO en het bestuur. In 2024 zal de collectieve zelfevaluatie weer plaatsvinden onder externe begeleiding.

Elk orgaan deelt de uitkomsten van de eigen zelfevaluatie met de andere fondsorganen. Deze onderlinge uitwisseling draagt bij aan de nagestreefde optimale transparantie. Op die wijze ontstaat er zicht op de aandachts- en zorgpunten van de andere fondsgremia.

5.5. Thema 5: Zorgvuldig benoemen

Het fonds handelt zorgvuldig bij (her)benoemen en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds.

Normenkader:

Het fonds beschikt over een beleid ten aanzien van samenstelling van organen van het fonds, dat voldoet aan de criteria die daarvoor zijn opgenomen in de Code Pensioenfondsen.

Bij (her)benoeming en ontslag volgt het fonds een zorgvuldige procedure, waarin de criteria die zijn opgenomen in het geschiktheidsbeleid van het fonds worden meegenomen.

Bevindingen bij het thema ‘zorgvuldig benoemen’: Continuïteit en (her-)benoemingen

Het bestuur heeft veel aandacht voor de continuïteit binnen het bestuur en anticipeert op de invulling van vacatures in het bestuur. De RvT onderschrijft het belang van het tijdig anticiperen op het aflopen van zittingstermijnen van bestuursleden en het daaraan eventueel gekoppelde vertrek, zeker waar het gaat om bestuursleden die namens cao-partijen zitting hebben in het bestuur.

De RvT heeft zich in 2023 gebogen over één nieuwe benoeming en één functiewijziging in het bestuur. De RvT heeft de wettelijke goedkeuringsbevoegdheden ten aanzien van de vaststelling van de profielschetsen voor de (her-)benoemingen toegepast.

Voorafgaand aan formele voordracht van een kandidaat voor een eerste benoeming heeft een informeel kennismakingsgesprek plaats gevonden met (een delegatie van) de RvT.

Met elk bestuurslid dat voor (her-)benoeming in aanmerking kwam heeft de RvT, ter uitvoering van zijn statutaire toetsingsverplichting, een gesprek gevoerd om daarna vast te stellen dat aan de profielschets werd voldaan.

De RvT stelt met tevredenheid vast dat aan de feitelijke opvolging van bestuursleden een zorgvuldig traject voorafgaat. Het eerder beschreven uitgebreide traject van inwerken en toehoren vergemakkelijkt de start als nieuw bestuurslid.

Ook voert de RvT standaard ‘exitgesprekken’ met bestuursleden die aftreden.

Aanvullend merkt de RvT op, dat het vertrek van een aantal bestuursleden geen wijziging heeft gebracht in de continuïteit (consistentie) van de beleidsstijl, de transparantie en evenwichtigheid in de besturing van het bestuur. De komst van nieuwe bestuursleden heeft wel geleid tot een ‘frisse blik’.

Diversiteit

Op 31 december 2023 week Pensioenfonds Vervoer nog op één onderdeel af van de Code Pensioenfondsen, namelijk ten aanzien van diversiteit (leeftijd) binnen het VO (norm 33).

De RvT stelt vast, dat ondanks de aandacht die het pensioenfonds hiervoor vraagt, het voor de voordragende organisaties kennelijk lastig is om bij een vacature in het VO een kandidaat te werven die jonger is dan 40 jaar.

Het aantal vrouwelijke leden in de fondsorganen vormt evenwel geen knelpunt voor Pensioenfonds Vervoer: aan die diversiteitsnorm wordt, tot tevredenheid van de RvT, voldaan.

Nieuw lid RvT

Vanwege het aftreden van Gisella van Vollenhoven ontstond per 1 juli 2023 een vacature in de RvT van toezicht. Het fonds is tHettijdig is gestart met de selectieprocedure – met de betrokkenheid van de RvT, het VO, het bestuursbureau en het bestuur in een gemengde selectiewerkgroep onder voorzitterschap van de

voorzitter van het VO. Dit heeft in februari 2023 geleid tot de unanieme bindende voordracht door het VO van Lieske van den Bosch voor benoeming door het bestuur als lid van de RvT per 1 juli 2023. Er was sprake van een 'soepele overgang', waardoor de RvT continu voltallig was.

5.6. Thema 6: Gepast belonen

Het fonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.

Normenkader:

Het bestuur voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid, dat in overeenstemming is met de doelstellingen van het fonds en passend is bij de bedrijfstak waarvoor het fonds de regeling uitvoert.

De beloningen en vergoedingen staan in een redelijke verhouding tot verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag.

Er wordt terughoudend omgegaan met prestatiebeloningen, waarbij deze nooit meer bedragen dan 20% en niet gerelateerd zijn aan de financiële prestaties van het fonds.

Het bestuur draagt er zorg voor dat de vergoeding voor het intern toezicht een kritische houding van de leden daarvan niet in de weg staat.

Bij ontslag van bestuursleden of leden van de RvT wordt geen ontslag- of transitievergoeding verleend. In overige gevallen is een dergelijk vergoeding passend voor de situatie.

Bevindingen bij het thema 'gepast belonen':

Het in 2022 vastgestelde beloningsbeleid is in 2023 niet fundamenteel gewijzigd. Aan het beleid zijn twee onderwerpen toegevoegd, te weten een bepaling over duurzaamheidsrisico's uit hoofde van de SFDR en een bepaling over vrijwaring en verzekering.

Twee besluiten over de toepassing van het beloningsbeleid heeft het bestuur zorgvuldigheidshalve voorgelegd voor advies aan het VO en voor goedkeuring aan de raad van toezicht. Hoewel dit niet ging om wijzigingen van het beloningsbeleid heeft het bestuur deze besluiten, betrekking hebbend op de korte overgangperiode tussen het vertrek en het aantreden van de aftredend respectievelijke aantredend werkgeversvoorzitter en op de rechtstreekse betaling van de vergoeding aan een VO-lid, genomen. De RvT stelt vast dat het bestuur dit zorgvuldig heeft aangepakt.

5.7. Thema 7: Toezicht houden en inspraak waarborgen

Het fonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en de integriteit van de bedrijfsvoering.

Normenkader:

Het intern toezicht draagt bij aan effectiviteit en slagvaardigheid van het functioneren van het fonds en aan een integere en beheerste bedrijfsvoering. Het intern toezicht betreft de Code Pensioenfondsen bij zijn taak. Leden van het intern toezicht zijn betrokken, maar ook onafhankelijk en stellen zich kritisch op.

Het intern toezicht is een gesprekspartner voor het bestuur. Het bestuur neemt de adviezen van het intern toezicht mee, weegt die af en motiveert eventuele afwijkingen van die adviezen.

Het bestuur gaat in dialoog met het VO en de RvT waar het gaat om afleggen van verantwoording.

Bevindingen bij het thema ‘Toezicht houden en inspraak waarborgen’:

De rolverdeling tussen de RvT en het bestuur is duidelijk vastgelegd en is een belangrijk uitgangspunt voor het functioneren van beide gremia. De onderlinge betrokkenheid wordt vergroot door het feit dat (een delegatie van) het bestuur de vergaderingen van de RvT en van het VO bijwoont.

Met het oog op de uitdagingen waarvoor het pensioenfonds zich geplaatst ziet, waaronder de ontwikkeling van het nieuwe pensioencontract en de rol van het VO in transitie, heeft de RvT zijn contacten met het VO geïntensiveerd. Leden van de RvT en het VO wonen periodiek over en weer elkaars vergaderingen bij.

5.8. Thema 8: Transparantie bevorderen

Het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.

Normenkader:

Het bestuur stelt een beleid vast ten aanzien van transparantie en communicatie en evalueert dat minimaal driejaarlijks.

Het bestuur geeft inzicht in missie, visie en strategie, het gevoerde beleid, de wijze van besluitvorming en de resultaten van het beleid.

Het bestuur is open en transparant over zijn handelen. Belanghebbenden kunnen inzicht krijgen in de informatie, overwegingen en argumenten die ten grondslag liggen aan het beleid en aan de keuzes ten aanzien van de uitvoering en verantwoord beleggen.

Het bestuur rapporteert expliciet over de naleving van de gedragscode en over de evaluatie van het eigen functioneren. Er is een klachten- en geschillenprocedure.

Bevindingen bij het thema ‘transparantie bevorderen’:

Naar mening van de RvT is het bestuur open en transparant over het beleid, de besluitvorming en realisatie van beleid en geeft hier o.a. uiting aan via de website, de kwartaalberichten, het jaarverslag, de Klachtenregeling en andere communicatiemiddelen gericht op de belanghebbenden bij het fonds. Het fonds heeft een transparante klachtenprocedure en is eind 2023 conform de nieuwe wetgeving aangesloten bij de Geschilleninstantie Pensioenen.

Aan duidelijke en begrijpelijke communicatie met alle betrokken partijen, waaronder ook sociale partners geeft het fonds in de fase van voorbereiding op de overstap naar het nieuwe stelsel op transparante wijze invulling.

De RvT is door het bestuur geïnformeerd over het standpunt van de AFM dat er sprake is van een wetsovertreding bij de communicatie over de indexatie in 2022. De RvT steunt het bestuur in zijn principiële opvatting dat er geen sprake is van een wetsovertreding.

Den Haag, 18 april 2024

Raad van toezicht

Reactie van het bestuur

Het bestuur ervaart dat de raad van toezicht op een positief-kritische manier betrokken is bij het fonds. We waarderen het dat er gedurende het jaar veel contact is met de raad van toezicht over belangrijke ontwikkelingen.

Het bestuur kan zich vinden in de observaties van de raad van toezicht en zal deze ter harte nemen. We spreken de hoop en het vertrouwen uit dat de goede samenwerking met de raad van toezicht in 2024 op dezelfde wijze wordt voortgezet.

Goedkeuring door de raad van toezicht

De raad van toezicht heeft over het jaarverslag en de jaarrekening over 2023 overleg gevoerd met het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de onafhankelijk accountant en de certificerend actuaaris. Vervolgens heeft de raad van toezicht op 18 april 2024 het besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening over 2023, goedgekeurd. De raad van toezicht heeft ten blijke van deze goedkeuring de jaarrekening over 2023 mede ondertekend.

18 Oordeel van het verantwoordingsorgaan

Algemeen

De verantwoordings- en medezeggenschapsfuncties zijn ondergebracht bij het VO (verantwoordingsorgaan).

Wij hebben de taak om een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van de raad van toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst.

Het bestuur legt jaarlijks aan het verantwoordingsorgaan verantwoording af over het beleid en over de wijze waarop dat is uitgevoerd. Daarnaast stelt het bestuur ons in de gelegenheid om onze wettelijke bevoegdheid uit te oefenen om advies uit te brengen over een specifiek aantal zaken.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit vijf leden: twee vertegenwoordigers van de werknemers, twee namens de werkgevers en één namens de pensioengerechtigden. Het bestuur benoemde op voordracht van TLN per 1 mei 2023 Helen Richardson als nieuw lid van het VO, namens werkgevers, als opvolger van Enrico van Aggele die het VO per 1 januari 2023 verliet en op 21 december 2023 is benoemd als bestuurslid.

Wij zijn blij met de komst van Helen.

Het jaar 2023Onze bijeenkomsten

In 2023 hebben wij vijf keer vergaderd, waarbij, telkens in steeds wisselende samenstellingen, een delegatie van het bestuur en als toehoorder een lid van de raad van toezicht aanwezig was.

Telkens vonden er vooroverleggen en nabeschouwingen van het verantwoordingsorgaan zonder het bestuur plaats. Ook zijn we in 2023 gestart met het bij toerbeurt bijwonen als toehoorder van de vergaderingen van de raad van toezicht door de individuele leden van het verantwoordingsorgaan.

Daarnaast heeft er een overleg met de raad van toezicht en het gezamenlijk overleg met het bestuur en de raad van toezicht in het kader van het jaarwerk plaatsgevonden. Het bestuursverslag en jaarrapport van de raad van toezicht zijn uitvoerig besproken.

In 2023 hebben we volop aandacht besteed aan scholing. Samen met de raad van toezicht volgden we twee kennissessies over de uitwerking van het pensioenakkoord. Daarnaast hadden wij vijf beeldvormende en oordeelsvormende bijeenkomsten ter voorbereiding op onze adviezen uit hoofde van de Wtp.

Eind 2023 zijn we gestart met de voorbereiding op de jaarlijkse collectieve zelfevaluatie van het verantwoordingsorgaan, onder begeleiding van een extern deskundige. De afrondende plenaire bijeenkomst vond om agendatechnische redenen plaats op 30 januari 2024. De leden van het verantwoordingsorgaan hebben deze zelfevaluatie als nuttig ervaren. De uitkomsten hebben we, zoals gebruikelijk, gedeeld met het bestuur en de raad van toezicht.

Het VO en de Wet toekomst pensioenen

Het VO startte in 2021 met de voorbereidingen op de nieuwe wetgeving door het bijwonen van studiesessies. In 2023 hebben wij toegang gekregen tot een eigen online leeromgeving, waarin wij relevante informatie en e-learnings over de Wtp kunnen terugvinden.

Sinds 2021 worden wij door het bestuur nauw betrokken bij de voortgang van het project 'Nieuw pensioen contract' (NPC) en krijgen we elke vergadering een update van de stand van zaken, zowel inhoudelijk als procesmatig. Het bestuur neemt het VO goed mee, gevraagd en ongevraagd.

Op 1 juli 2023 trad de Wtp in werking, en na de vaststelling van het transitieplan door sociale partners op 17 juli 2023 startte bij Pensioenfonds Vervoer de implementatiefase. In deze fase dient het bestuur te besluiten over onder andere het verzoek van cao-partijen om in te varen en om de compensatieregeling bij invaren volledig uit het fondsvermogen te financieren. Ten aanzien van deze besluiten heeft de Wtp een verzwaard adviesrecht toegekend aan het verantwoordingsorgaan.

Wij hebben in 2023 een eigen externe adviseur ingeschakeld om ons te ondersteunen bij het vormgeven van onze adviezen in het kader van de Wtp. Met deze adviseur zijn wij door middel van het doorlopen van een beeld-, oordeels- en besluitvormingscyclus gekomen tot onze voorlopige adviezen over invaren en compensatie, die we, naar verwachting in 2024, definitief maken wanneer de evenwichtigheid van de transitie als geheel vastgesteld kan worden. Eind 2023 vond ook al een beeldvormingssessie plaats over het communicatieplan over de transitie, waarover wij in 2024 eveneens advies zullen uitbrengen.

Het voorbereiden van onze adviezen in beeldvormende, oordeelvormende en besluitvormende werksessies is ons goed bevallen. Het stelt ons in staat de materie goed te doorgronden, vragen te stellen en ons advies zorgvuldig te formuleren.

Uit hoofde van de Wtp hebben wij in 2023 de volgende voorlopige adviezen uitgebracht aan het bestuur:

Invaren:

Het voorlopige advies van het VO (alle geledingen en leden) over het voorwaardelijke bestuursbesluit ten aanzien van een interne collectieve waardeoverdracht van de bestaande pensioenaanspraken en – rechten (het 'invaren') is positief. Wij kunnen ons ook vinden in de door het bestuur te hanteren rekenmethode voor het invaren en de daarbij te hanteren spreidingstermijn.

Het voorbehoud is dat wij een definitief advies afgeven wanneer wij de evenwichtigheid van de totale transitie hebben kunnen vaststellen op basis van de meest actuele cijfers uit de doorrekeningen en gevoeligheidsanalyses, die het bestuur nog laat verrichten.

Compensatie:

Het voorlopige advies van het VO (alle geledingen en leden) over het voorwaardelijke besluit ten aanzien van de volledige financiering van de compensatie uit het fondsvermogen tegelijkertijd met het invaren is positief. Hierbij geven wij ook een voorlopig oordeel over de voorrangregels, die naar onze mening 1 op 1 gekoppeld zijn aan het financieringsschema. Ook dit oordeel is positief.

Het voorbehoud is dat wij een definitief advies afgeven wanneer wij de evenwichtigheid van de totale transitie hebben kunnen vaststellen op basis van de meest actuele cijfers uit de doorrekeningen en gevoeligheidsanalyses, die het bestuur nog laat verrichten.

Ten aanzien van de vraag over de evenwichtigheid van het voorgenomen bestuursbesluit over compensatie vinden wij voorlopig dat alle groepen belanghebbenden zich op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen. Wij benadrukken dat wij dit bekijken in samenhang met de interne collectieve waardeoverdracht (invaren), de inzet van de solidariteitsreserve en andere beleidsonderdelen, die volgen uit de Wtp.

Overige uitgebrachte adviezen

Naast de twee voornoemde (voorlopige) adviezen uit hoofde van de Wtp adviseerden wij in 2023 het bestuur in positieve zin over:

1. het voorstel om het interne beloningsbeleid uit te breiden met een passage over duurzaamheidsrisico's uit hoofde van de SFDR.
2. het voorgestelde concept Reglement klachtenregeling 2024.
3. de voorgestelde toevoeging van de bepaling over vrijwaring en verzekering aan het beloningsbeleid.

4. het voorgenomen besluit van het bestuur inzake:
  - Het handhaven van de opslag van 3,8% voor premievrije deelname bij arbeidsongeschiktheid
  - Het verlagen van de premie voor het arbeidsongeschiktheidspensioen van 1,0% naar 0,8% van de pensioengrondslag
  - Het verlagen van de IBNR-voorziening naar het niveau van 2-jaarpremies op basis nieuwe premie.
5. het tijdelijk delen van de voorzittersvergoeding voor hun werkzaamheden als uittredend en de intredend plaatsvervangend voorzitter in de overgangperiode van 1 maart tot 1 oktober 2023.
6. het voorgenomen bestuursbesluit tot rechtstreekse uitkering van de VO-vergoeding aan een van de VO-leden in plaats van aan de voordragende organisatie. Het desbetreffende VO-lid heeft zich onthouden bij oordeelsvorming en besluitvorming door het verantwoordingsorgaan bij deze adviesaanvraag.

Selectie en voordracht nieuw lid raad van toezicht

Vanwege de vacature in de raad van toezicht per 1 juli 2023 hebben twee leden van het verantwoordingsorgaan vanaf eind 2022 als voorzitter en als lid geparticipeerd in een gemengde werkgroep van het fonds die zich bezighield met de selectie van een nieuw lid voor de raad van toezicht per 1 juli 2023. Dit heeft in februari 2023 geleid tot de unanieme bindende voordracht door het verantwoordingsorgaan van Lieske van den Bosch voor benoeming door het bestuur als lid van de raad van toezicht per 1 juli 2023.

Onderwerpen in onze vergaderingen in 2023

Tijdens iedere vergadering van het verantwoordingsorgaan besteedden we regulier aandacht aan de notulen van de bestuursvergaderingen van de afgelopen periode, de actiepunten- en besluitenlijst van het bestuur en de voortgang van de jaarkalenders en van de werkgroepen.

Naast de 'reguliere' onderwerpen en de eerdergenoemde onderwerpen waarover wij hebben geadviseerd, hebben we onder meer de volgende onderwerpen met het bestuur besproken:

- de uitwerking pensioenakkoord – project NPC
- toeslagbesluit 2024
- de zelfevaluatie van TKP
- de evaluatie van klachten
- resultaten van het risico preferentie onderzoek
- deelnemers- en werkgeversonderzoek
- de terugkoppeling uit de werkgroep Behandeling klachten
- zorgambitie keuzebegeleiding
- actualiteiten rondom de verplichtstelling
- statusrapportage naleving Code Pensioenfondsen
- datakwaliteit
- ontwikkelingen over het nabestaandenpensioen
- biodiversiteit en evaluatie van het MVB beleid
- parameters 2024
- eigen risico beoordeling (ERB)
- bezwaarprocedure AFM.

Het bestuur heeft in 2023 de voorgenomen uitvoering van de projectfases voor de uitwerking van het pensioenakkoord succesvol en volgens planning afgerond. Het bestuur heeft de cao-partijen van de drie verplichtgestelde sectoren met een adequaat proces ondersteund bij het ontwerpen van een nieuwe pensioenregeling. Dit heeft ertoe geleid dat Pensioenfonds Vervoer als eerste pensioenfonds van Nederland een transitieplan van sociale partners mocht ontvangen, kort na de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen.

Het VO constateert dat ook in 2024 onzekere factoren aan de orde zijn voor een succesvolle implementatie. Een voorbeeld is de besluitvorming van sociale partners over de definitie van het pensioengevend loon ten behoeve van de aansluiting op een authentieke bron. Het VO heeft er evenwel vertrouwen in dat de

vervolgstappen van het fonds ook in 2024 volgens planning zullen plaatsvinden en dat het bestuur hier, waar mogelijk, regie tracht te voeren.

Het verantwoordingsorgaan constateert ook dat het bestuur, naar mening van het VO terecht, voldoende aandacht heeft voor de voorbereiding door TKP en Achmea IM op het nieuwe stelsel. Een goede voorbereiding door beide kernuitbestedingspartijen van het fonds is volgens het VO van essentieel belang voor de transitie naar het nieuwe stelsel.

Het verantwoordingsorgaan van Pensioenfonds Vervoer heeft geen bovenwettelijk adviesrecht ten aanzien van een bestuursbesluit om de pensioenen te verhogen of te verlagen. Het bestuur heeft ons desalniettemin, tussentijds en na afloop, goed meegenomen in het besluitvormingsproces en de overwegingen om de pensioenen per 1 januari 2024 te indexeren met 7,55 %. Dit hebben we erg op prijs gesteld. Het bestuur heeft naar mening van het verantwoordingsorgaan in de besluitvorming voldoende stilgestaan bij een evenwichtige belangenafweging.

Het intensiveren van de onderlinge contacten tussen het VO en de raad van toezicht hebben we in 2023 als prettig en nuttig ervaren. Wij zullen daarom het over en weer bijwonen van elkaars vergaderingen en de gezamenlijke (studie)sessies in 2024 voortzetten.

Tot slot wil het VO opnieuw niet onvermeld laten dat Pensioenfonds Vervoer – blijkens een benchmark met vergelijkbare pensioenfonds – lage pensioenuitvoeringskosten en lage kosten van vermogensbeheer kent. Dit acht het VO zeer positief.

Verantwoording door de raad van toezicht

Op 20 maart 2024 heeft de raad van toezicht verantwoording afgelegd aan het VO over zijn taakuitoefening en bevindingen. Wij hebben de bevindingen zoals geformuleerd door de raad van toezicht met de raad besproken. Wij kunnen ons daar in vinden. Wij achten ons ook voldoende door de raad van toezicht geïnformeerd.

Oordeel verantwoordingsorgaan over 2023

Alles overziend zijn wij in het verslagjaar 2023 voldoende geïnformeerd om onze taak naar behoren te kunnen uitoefenen. Het bestuur betreft het verantwoordingsorgaan proactief en op zeer transparante wijze bij belangrijke ontwikkelingen van het fonds. Dit geldt ook voor het bestuursbureau.

Het jaarverslag over 2023 van Pensioenfonds Vervoer geeft naar ons oordeel een correcte weergave van het door het bestuur gevoerde beleid.

Het verantwoordingsorgaan is van oordeel dat het bestuur in 2023 op adequate wijze heeft gehandeld en een consistent beleid heeft gevoerd, waarbij de belangen van alle betrokkenen (deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en aangesloten werkgevers) gewogen en geborgd zijn.

Den Haag, 18 april 2024

Het verantwoordingsorgaan van Pensioenfonds Vervoer

Reactie van het bestuur

Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan voor dit onderbouwde oordeel en voor het feit dat het VO vindt dat het bestuur in 2023 adequaat heeft gehandeld. Als bestuur ervaren wij de samenwerking met het VO als open en constructief en daarmee plezierig. Wij zien uit naar de verdere samenwerking in 2024.

Den Haag, 18 april 2024

Het bestuur

Dhr. F. Veltink

Dhr. J. Spaans

Mw. I.V. Hermans

Mw. A.J. Stevens

Mw. W. Westerborg

Dhr. P.A. Stork

Mw. J.G.E. van Leeuwen

Dhr. L.C.A. Scheepens

Mw. U.S. van den Bout-Kisoen

Dhr. E. van Aggele

JAARREKENING

19 Jaarrekening

19.1 Balans

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000.000)		31-12-2023	31-12-2022
	Ref.		
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	1		
Vastgoed beleggingen		1.738	1.550
Aandelen		9.991	9.552
Vastrentende waarden		18.823	16.382
Derivaten		3.121	3.670
Overige beleggingen		2.125	1.618
		<u>35.798</u>	<u>32.772</u>
Vorderingen en overlopende activa	2	2.393	3.253
Overige activa	3	78	70
TOTAAL ACTIVA		<u>38.269</u>	<u>36.095</u>
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	4	2.273	2.671
Stichtingskapitaal		0	0
Solvabiliteitsreserve		2.273	2.671
Technische voorzieningen	5	30.106	25.934
Derivaten	6	5.744	7.250
Overige schulden en overlopende passiva	7	146	240
TOTAAL PASSIVA		<u>38.269</u>	<u>36.095</u>

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

19.2 Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000.000)		2023	2022
	Ref.		
BATEN			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	8	1.413	1.334
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	9	2.961	-11.451
TOTAAL BATEN		4.374	-10.117
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	10	603	538
Pensioenuitvoeringskosten	11	22	22
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds			
Pensioenopbouw		1.066	1.566
Toeslagverlening		2.101	1.930
Rentetoevoeging		858	-178
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-607	-543
Wijziging marktrente		769	-12.195
Wijziging actuariële grondslagen		-13	84
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten		39	-234
Inkoop VPL		0	0
Overige mutaties voorziening pensioenverplichting		-41	-40
		4.172	-9.610
Saldo herverzekering	12	0	0
Saldo overdrachten van rechten	13	-35	231
Overige lasten	14	10	7
TOTAAL LASTEN		4.772	-8.812
Saldo van baten en lasten		-398	-1.305
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Solidariteitsreserve		-398	-1.305

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Totaal saldo van baten en lasten	-398	-1.305

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

19.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Ontvangen premies	1.372	1.272
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	105	113
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	2	2
	1.479	1.387
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-600	-537
Betaald in verband met overdracht van rechten	-70	-344
Betaalde premies herverzekering	-2	-2
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-21	-22
Betaalde overige kosten	-10	-6
	-703	-911
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	776	476
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	697	946
Verkopen en aflossingen van beleggingen	149.024	192.244
	149.721	193.190
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-151.240	-190.971
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-73	-82
Overige	824	-2.638
	-150.489	-193.691
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-768	-501
Netto kasstroom	8	-25
Liquide middelen per 1 januari (3)	70	95
Liquide middelen per 31 december (3)	78	70
Mutatie geldmiddelen	8	-25
Waarvan:		
Voor risico pensioenfonds	78	70

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

19.4 Algemeen

Activiteiten

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg (hierna 'het fonds') is opgericht in 1963, statutair gevestigd te Amsterdam en kantoorhoudend aan het Prinses Margrietplantsoen 89 te Den Haag.

De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41199575.

Het fonds heeft overeenkomstig artikel 4 van de statuten als doel om binnen de kring van aangesloten werkgevers en overeenkomstig de bepalingen van de statuten en de reglementen van het fonds aan de deelnemers, de gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden alsmede hun nabestaanden aanspraken c.q. rechten toe te kennen op uitkering bij ouderdom, arbeidsongeschiktheid of overlijden en/of op uitkering wegens vervroegde uittreding. Onder referentiepunt 5 in de balans bij de technische voorzieningen is een korte beschrijving van de verschillende pensioenregelingen opgenomen.

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen onder de algemene grondslagen.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder RJ 610 Pensioenfonds. Het bestuur heeft op 18 april 2024 de jaarrekening opgemaakt.

Alle bedragen zijn vermeld in euro's x 1.000.000, tenzij anders aangegeven.

Referenties

In de balans, staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichtingen op de balans en de staat van baten en lasten.

19.5 Grondslagen

Algemene grondslagen

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de continuïteitsveronderstelling. Het bestuur van het pensioenfonds evalueert jaarlijks of er factoren zijn die een significant risico vormen voor de continuïteit. Bij de analyse voorafgaand aan de samenstelling van deze jaarrekening bleek dat er geen significante risico's voor de continuïteit zijn. In voorkomende gevallen kan het pensioenfonds de pensioenaanspraken en -uitkeringen afstempelen. Voor een verdere toelichting op de continuïteit wordt verwezen naar de toelichting op het stichtingskapitaal.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Als een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het fonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta

	31-12-2023	Gemiddeld 2023	31-12-2022	Gemiddeld 2022
USD	0,9053	0,9209	0,9370	0,9073
GBP	1,1540	1,1404	1,1271	1,1582
JPY	0,0064	0,0067	0,0071	0,0074

Schattingswijziging

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en passiva en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

In 2023 is de onderstaande grondslag aangepast:

- Op basis van resultaten van het onderzoek naar de toereikendheid van de risicopremies bij arbeidsongeschiktheid heeft het bestuur besloten de verlaging van de risicopremie voor het aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen van 1,0% naar 0,8% van de pensioengrondslag eveneens toe te passen op de in de IBNR gereserveerde risicopremies. Dit heeft geleid tot een daling van de IBNR-voorziening met € 12,7. Het effect op de dekkingsgraad is 0,1%.

Dekkingsgraden

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de nominale dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Hierbij wordt steeds gebruik gemaakt van de gepubliceerde dekkingsgraden.

De (nominale) dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het stichtingskapitaal, de solvabiliteitsreserve en technische voorzieningen te delen door de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad is gedefinieerd als de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de 'indexatiedekkingsgraad'. De dekkingsgraad waarbij volledige toeslagverlening op basis van prijsinflatie mogelijk is, is onafhankelijk van de eigen toeslagambitie van het fonds.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde op 31 december van het boekjaar.

Onder waardering op actuele waarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

De waardering van participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen vindt plaats tegen de marktnotering op de balansdatum. Bij niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen geschiedt de waardering waarbij deze fondsen de intrinsieke waarde vaststellen door bezittingen en verplichtingen op actuele waarde op de balansdatum.

Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van kostprijs.

Vorderingen inzake beleggingen zijn onder de vorderingen en overlopende activa verantwoord. Schulden inzake beleggingen zijn onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle gerealiseerde- en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vastgoedbeleggingen

Directe belangen in vastgoed worden gewaardeerd tegen actuele waarde op 31 december van het boekjaar. De actuele waarde van de directe belangen wordt voor het overgrote deel van de portefeuille bepaald middels gedurende het jaar uitgevoerde externe taxaties.

De actuele waarde wordt gebaseerd op de onderhandse verkoopwaarde, welke bij aanbidding in verhuurde staat, op de voor het onroerend goed meest geschikte wijze, na de beste voorbereiding, door de meest biedende gegadigde – niet zijnde de huurder – zou kunnen worden verkregen. De kosten van verwerving, bestaande uit notariskosten, verschuldigde overdrachtsbelasting en dergelijke, komen voor rekening van de koper en zijn derhalve niet in de actuele waarde begrepen.

De onderhandse verkoopwaarde is gebaseerd op actuele marktprijzen, indien noodzakelijk, aangepast voor specifieke omstandigheden en courantheid van het object. Als deze informatie onvoldoende beschikbaar is, worden marktprijzen geschat op basis van de gekapitaliseerde huurwaardemethode of contante waarde methode.

Vastgoed in ontwikkeling wordt gewaardeerd op basis van gedane uitgaven, inclusief bouwrente, waarbij wordt getoetst of die uitgaven tot waardeveranderingen leiden. Na oplevering worden (her)ontwikkelde objecten naar actuele waarde geherwaardeerd. Objecten in het boekjaar verkocht maar met levering in het volgende boekjaar zijn niet als verkoop in het boekjaar verantwoord.

Indirecte belangen in vastgoed worden gewaardeerd zoals hiervoor onder 'Algemeen' beschreven.

Aandelen

Aandelen worden gewaardeerd zoals hiervoor onder 'Algemeen' beschreven.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd zoals hiervoor onder 'Algemeen' beschreven.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen. Voor het berekenen van de marktwaarde van renteswaps wordt als basis de € STR-rentecurve (Overnight Indexed Swap (OIS)-discounting) gebruikt.

Indien een derivatenpositie negatief is, is deze onder de passiva zijde van de balans opgenomen onder derivaten.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Eventuele rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder overige schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderinggrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen.

Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de gemiddelde discontovoet zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle op balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige pensioenopbouw waarvoor premievrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

In de voorziening pensioenverplichtingen zijn verder de volgende posten opgenomen:

- Een voorziening voor het tweejarig uitlooprisico met betrekking tot arbeidsongeschiktheid;
- Een voorziening voor onvoorwaardelijke toeslagen voor de tot 1 januari 2010 opgebouwde rechten in excedentregelingen. Hierbij is voor nog niet toegekende toeslagen verondersteld dat er jaarlijks 2% wordt geïndexeerd.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Markttrente: de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur op balansdatum;
- Sterftegrondslagen: AG prognosetafel 2022 (2022: idem), startjaar 2024 (2022: startjaar 2023), met leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen 2022 (2022: idem);
- Opslag wezenpensioen in technische voorziening: 1,0% van de technische voorziening voor het uitgesteld partnerpensioen behorende bij niet ingegaan ouderdompensioen (2022: idem);
- Gehuwdheidsfrequenties: voor alle actieve en nog niet gepensioneerde gewezen deelnemers worden tot de 66-jarige leeftijd fondsspecifieke leeftijds- en geslachtsafhankelijke partnerfrequenties toegepast. Vanaf de 66-jarige leeftijd bedraagt de partnerfrequentie 1 (2022: idem). Voor gepensioneerden wordt het bepaalde partnertarief gehanteerd (2022: idem);
- Leeftijdsverschil Man-Vrouw: 3 jaar (2022: idem);
- Op basis van resultaten van het onderzoek naar de toereikendheid van de risicopremies bij arbeidsongeschiktheid is de opslag voor het arbeidsongeschiktheidspensioen in de IBNR verlaagd naar 0,8% (2022: 1,0%).
- Arbeidsongeschiktheid en revalideringskansen bij arbeidsongeschiktheid: geen revalidatiekans (2022: idem)
- Kostenopslag excasso: 1,8% (2022: idem) van de netto pre-pensioenverplichtingen, 1,8% (2022: idem) van de netto overige pensioenverplichtingen;
- Kostenopslag lopende kosten: gelijk aan de verwachte uitvoeringskosten in het boekjaar, onder aftrek van de verwachte vrijval uit de technische voorziening in het boekjaar over de verrichte uitkeringen (2022: idem);
- Risicopremie wezenpensioen: 5% van de risicopremie voor het partnerpensioen (2022: idem);
- Risicopremie premievrijstelling: 3,6% opslag van de bruto premie op basis van de DNB RTS (2022: idem).

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderinggrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte of te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord. Ambtshalve premies zonder opbouw maken geen onderdeel uit van de premiebatens. Hiervoor is een schuld opgenomen onder overige schulden en overlopende passiva (nog te verrekenen premies).

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde- en ongerealiseerde waardewijzigingen inclusief valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. De directe opbrengsten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Dividend wordt verantwoord op het moment dat het wordt aangekondigd.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Afschrijvingen en andere exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen en overige kostencomponenten.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen (lonen, sociale lasten en pensioenpremies) vormen geen aparte regel in de staat van baten en lasten. Deze kosten zijn opgenomen onder de pensioenuitvoeringskosten. Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging

De rentetoevoeging betreft de verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt op 31 december de marktwaarde van de voorziening pensioenverplichtingen herrekend door toepassing van de actuele RTS.

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder is opgenomen het saldo van de actuariële benodigde koopsommen voor overgenomen pensioenverplichtingen en de vrijval van de voorziening pensioenverplichtingen die betrekking heeft op de overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

Hier worden verschillende mutatierechten samengenomen die niet onder een eerdere mutatierechten zijn opgenomen.

Saldo herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

19.6 Toelichting op de balans

Activa

(1) Beleggingen voor risico van het pensioenfonds

Verloopoverzicht beleggingen voor risico pensioenfonds 2023

(bedragen x € 1.000.000)	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	1.550	9.552	16.382	-3.580	1.618	25.522
Aankopen	348	4.662	10.926	116.171	19.134	151.240
Verkopen	-65	-5.339	-9.218	-115.772	-18.630	-149.024
Herwaardering	-95	1.114	735	559	38	2.351
Overige mutaties	0	2	-2	0	-35	-35
Stand per 31 december 2023	1.738	9.991	18.823	-2.623	2.125	30.054
Schuldpositie derivaten (credit)						5.744
Totaal						35.798

De overige mutaties bij overige beleggingen in 2023 bestaan uit mutaties van liquide middelen.

Verloopoverzicht beleggingen voor risico pensioenfonds 2022

(bedragen x € 1.000.000)	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	1.491	14.149	21.919	-452	2.003	39.110
Aankopen	171	3.909	15.757	146.911	24.222	190.971
Verkopen	-49	-6.793	-18.095	-142.675	-24.632	-192.244
Herwaardering	17	-1.794	-3.199	-7.365	34	-12.306
Overige mutaties	-81	81	0	0	-9	-9
Stand per 31 december 2022	1.550	9.552	16.382	-3.580	1.618	25.522
Schuldpositie derivaten (credit)						7.250
Totaal						32.772

In eerdere jaren werden aandelen met een vastgoed karakter gepresenteerd onder de categorie vastgoed. Met ingang van 2022 is er betere data beschikbare vanuit de vermogensbeheerder en is de verschuiving van vastgoed naar aandelen doorgevoerd in het verloopoverzicht van de beleggingen over 2022. De overige mutaties bestaan verder uit mutaties van liquide middelen.

Vastgoed beleggingen

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023	31-12-2022
Direct vastgoed	38	60
Indirect vastgoed (participaties in beleggingsfondsen)	1.700	1.490
Totaal	1.738	1.550

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Bouwinvest Dutch Institutional Residential Fund	652	37,5%	713	46,0%
Achmea Dutch Residential Fund	351	20,2%	394	25,4%
CBRE Pan European Core Fund	164	9,4%	166	10,7%
ASR Dutch Prime Retail Fund	158	9,1%	143	9,2%
CBRE Dutch Residential Fund	153	8,8%	0	0,0%
Invesco Real Estate European Fund - Class A	128	7,4%	0	0,0%
Totaal	1.606	92,4%	1.416	91,3%

Aandelen

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023	31-12-2022
Zelfstandig beursgenoteerde aandelen	9.867	9.440
Beursgenoteerde aandelen beleggingsfondsen	124	112
Totaal	9.991	9.552

Ultimo boekjaar zijn er geen beleggingen groter dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie.

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023	31-12-2022
Staatsobligaties	10.173	8.438
Inflatiegerelateerde obligaties	58	37
Bedrijfsobligaties	5.781	5.485
Vastrentende waarden beleggingsfondsen	119	78
Hypotheekfondsen	2.341	1.989
Verhandelbare schuldbekentenissen (leningen)	0	28
Overige	350	327
Totaal	18.823	16.382

Van de obligatieportefeuille (categorie staatsobligaties) is eind 2023 € 8.148 (2022: € 6.516) gestort in een gesepareerd depot als zekerheid voor derivaten, voor het geval deze een negatieve marktwaarde krijgen. De gesepareerde obligaties staan niet zonder meer ter vrije beschikking van het fonds. Het feit dat genoemde

bedragen beschikbaar zijn om als zekerheid te dienen, betekent niet dat deze bedragen ook volledig benodigd zijn als onderpand. De feitelijke behoefte aan onderpand hangt samen met de dagelijkse waardering van de derivaten.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Duitse Staatsobligaties	4.054	21,5%	3.320	20,3%
Nederlandse Staatsobligaties	4.094	21,7%	3.221	19,7%
Stichting PVF Particuliere Hypotheekfonds	1.340	7,1%	1.303	8,0%
De Munt Nederlands Hypotheken Fonds PFV	1.000	5,3%	0	0,0%
Totaal	10.488	55,6%	7.844	48,0%

Derivaten

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Valutaderivaten		213		361
Rentederivaten		2.901		3.307
Overige derivaten		7		2
Totaal		3.121		3.670

Ultimo boekjaar zijn er geen beleggingen groter dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie. De derivaten worden in de paragraaf risicobeheer toegelicht.

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Geldmarktfondsen		1.839		1.483
Liquide middelen		100		135
Infrastructuur		186		0
Totaal		2.125		1.618

De liquide middelen, die deels worden aangehouden in de vorm van geldmarktfondsen, omvatten voornamelijk saldi in verband met aangekochte posities in futures en valutatermijncontracten. Voorts zijn hieronder begrepen de door investment managers beheerde liquide middelen van het fonds.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Northern Trust Euro Liquidity Fund Class E	349	16,4%	481	29,7%
Northern Trust USD Cash Fund	241	11,3%	352	21,7%
ICS Institutional Euro Liquidity Fund	309	14,6%	174	10,8%
Achmea IM Euro Local Government Loans Fund	310	14,6%	166	10,3%
Goldman Sachs Euro Liquid Reserves Fund (T) Class	310	14,6%	150	9,3%
Deutsche Managed Euro Fund Platinum	310	14,6%	147	9,1%
FLAVEO IV Green Energy SCS	186	8,8%	0	0,0%
Totaal	2.015	94,9%	1.470	81,8%

Securities lending

Het pensioenfonds geeft geen beleggingen in bruikleen (securities lending).

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde op balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de beleggingen is sprake van objectief vast te stellen marktnoteringen. Voor bepaalde beleggingen zijn deze niet beschikbaar en vindt waardering plaats op basis van waarderingmodellen en technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten en het gebruik van schattingen.

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld.

- **Genoteerde marktprijzen:**
De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen van identieke beleggingen in een actieve markt
- **Onafhankelijke taxaties:**
Dit betreft uitsluitend directe belangen in vastgoed. Deze worden gewaardeerd tegen actuele waarde op 31 december van het boekjaar. De actuele waarde van de directe belangen wordt voor het overgrote deel van de portefeuille bepaald middels gedurende het jaar uitgevoerde externe taxaties.
- **Contante waarde berekening:**
Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata. Voor het berekenen van de marktwaarde van de renteswaps wordt als basis de € STR-rentecurve (OIS-discounting) gebruikt.
- **Andere methode:**
De waarde wordt vastgesteld met waarderingmodellen waarin geen gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata. De marktwaarde van de hypotheeklen is berekend door middel van de DCF-methode. Bij de reële waardeberekening is uitgegaan van een aantal parameters en/of veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet en de verwachte kasstroom. De disconteringsvoet bestaat uit een basisrente gelijk aan de euroswapcurve plus opslagen voor type onderpand, soort financiering en risicocategorie. De verwachte kasstroom is de te ontvangen rente en aflossing op basis van de het gewogen gemiddelde momenten van de ontvangst inclusief het vervroegd aflossingsrisico. De gehanteerde parameters in het DCF-model zijn ultimo boekjaar geactualiseerd.

Op basis van deze indeling kan de beleggingsportefeuille als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000.000)	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Contante waarde berekening	Andere Methode	Totaal
Vastgoed beleggingen	0	38	0	1.700	1.738
Aandelen	9.867	0	0	124	9.991
Vastrentende waarden	16.359	0	23	2.441	18.823
Derivaten	5	0	-2.628	0	-2.623
Overige beleggingen	719	0	0	1.406	2.125
Stand per 31 december 2023	26.950	38	-2.605	5.671	30.054

(bedragen x € 1.000.000)	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Contante waarde berekening	Andere Methode	Totaal
Vastgoed beleggingen	0	60	0	1.490	1.550
Aandelen	9.440	0	0	112	9.552
Vastrentende waarden	14.287	0	28	2.067	16.382
Derivaten	1	0	-3.581	0	-3.580
Overige beleggingen	937	0	0	681	1.618
Stand per 31 december 2022	24.665	60	-3.553	4.350	25.522

(2) Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023	31-12-2022
Premievorderingen	278	265
Beleggingsdebiteuren	2.113	2.988
Overige vorderingen en overlopende activa	2	0
Totaal	2.393	3.253

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan één jaar.

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023	31-12-2022
Specificatie Premievorderingen		
Premie debiteuren	295	276
Voorzieningen dubieuze debiteuren	-17	-11
Totaal	278	265

(bedragen x € 1.000.000)		
Specificatie verloop voorzieningen dubieuze debiteuren	2023	2022
Stand per 1 januari	11	6
Afboeking wegens oninbaarheid	-2	-1
Onttrekking/dotatie ten gunste/laste van staat van baten en lasten	8	6
Stand per 31 december	17	11

(bedragen x € 1.000.000)		
Specificatie Beleggingsdebiteuren	31-12-2023	31-12-2022
Te ontvangen interest en dividend	221	256
Te ontvangen uit hoofde van transacties	29	55
Terug te vorderen dividendbelasting	32	30
Cash collateral	1.829	2.644
Overig	2	3
Totaal	2.113	2.988

(3) Overige activa

(bedragen x € 1.000.000)		
	31-12-2023	31-12-2022
Liquide middelen	78	70
Totaal	78	70

De liquide middelen worden aangehouden bij Nederlandse banken. De tegoeden staan ter vrije beschikking van het fonds.

Passiva

(4) Stichtingskapitaal en reserves

(bedragen x € 1.000.000)	Solvabiliteits-reserve
Stand per 1 januari 2022	3.976
Uit bestemmingssaldo van baten en lasten	-1.305
Stand per 31 december 2022	2.671
Uit bestemmingssaldo van baten en lasten	-398
Stand per 31 december 2023	2.273

De solvabiliteitsreserve is maximaal gelijk aan het vereist eigen vermogen. De solvabiliteitsreserve kan echter nooit negatief zijn. Omdat het totaal eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen is de algemene reserve nihil. Het stichtingskapitaal is € 0.

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023	31-12-2022
Feitelijke dekkingsgraad	107,6%	110,3%
Reële dekkingsgraad	83,2%	83,1%
Beleidsdekkingsgraad	114,5%	111,1%

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaard model. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de paragraaf 'Risicobeheer'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist vermogen ultimo jaar:

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023	31-12-2022
Stichtingskapitaal en reserves	2.273	2.671
Minimaal vereist eigen vermogen	1.220	1.135
Vereist eigen vermogen	5.559	4.718

De dekkingsgraad van het fonds per 31 december 2023 is lager dan de vereiste dekkingsgraad van 118,5%, maar hoger dan de minimale vereiste dekkingsgraad van 104,3%.

Evaluatie herstelplan

Als de beleidsdekkingsgraad van het fonds lager is dan de vereiste dekkingsgraad, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het fonds het vermogen binnen 10 jaar op het vereiste niveau brengt. Jaarlijks wordt dit plan geëvalueerd en geactualiseerd. DNB heeft in mei 2023 ingestemd met het herstelplan 2023. Dat plan was gebaseerd op de situatie per eind 2022, startend met een dekkingsgraad van 110,3%.

Volgens het in dit herstelplan 2023 opgenomen herstelpad zou de dekkingsgraad op 31 december 2023 112,7% hebben moeten bedragen. De feitelijk aanwezige dekkingsgraad op die datum is lager, namelijk 107,6%.

In maart 2024 heeft het bestuur besloten om ingaande 2024 toe te treden tot het transitie-FTK. Het transitie-FTK is gericht op het bereiken van een evenwichtige overstap naar het nieuwe pensioenstelsel. Daarmee moet voorkomen worden dat fondsen in de jaren tot de transitie maatregelen moeten treffen die voor evenwichtig invaren niet nodig zijn. Gedurende de periode tot transitie worden met dit toetsingskader extra beleidsmogelijkheden geboden (onder voorwaarden) ten aanzien van kortings- en toeslagregels en wijziging van het strategisch beleggingsbeleid. Nu het bestuur besloten heeft om toe te treden tot dit overgangsregime zal uiterlijk 1 juli 2024 het eerste overbruggingsplan bij DNB ingediend moeten worden. Er hoeft nu geen geactualiseerd herstelplan 2024 meer te worden gemaakt.

Voorstel tot resultaatbestemming

Het saldo van de staat van baten en lasten wordt volledig onttrokken aan de solvabiliteitsreserve.

(5) Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Stand per 1 januari	25.934	35.544
Pensioenopbouw	1.066	1.566
Toeslagverlening	2.101	1.930
Rentetoevoeging	858	-178
Onttrekking voor uitkeringen en pensioenuitvoeringkosten	-607	-543
Wijziging marktrente	769	-12.195
Wijziging actuariële uitgangspunten	-13	84
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	39	-234
Overige mutaties	-41	-40
Stand per 31 december	30.106	25.934

Ultimo boekjaar bedraagt de gemiddelde discontovoet 2,3% (2022: 2,5%).

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds bestaat uit een pensioenregeling en een pre-pensioenregeling. Het verloop van beide regelingen is hieronder weergegeven.

Pensioenregeling

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Stand per 1 januari	25.864	35.457
Pensioenopbouw	1.066	1.566
Toeslagverlening	2.096	1.925
Rentetoevoeging	856	-178
Onttrekking voor uitkeringen en pensioenuitvoeringkosten	-602	-537
Wijziging marktrente	767	-12.183
Wijziging actuariële uitgangspunten	-13	25
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	39	-233
Aanpassing sterftekansen	0	59
Overige mutaties	-38	-37
Stand per 31 december	30.035	25.864

Pre-pensioenregeling

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Stand per 1 januari	70	87
Rentetoevoeging	2	0
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-5	-6
Wijziging marktrente	2	-12
Toeslagverlening	5	5
Wijzigingen uit hoofde van overdracht van rechten	0	-1
Overige mutaties	-3	-3
Stand per 31 december	71	70

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de pensioenopbouw in het boekjaar. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten op ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Ook de premie voor de dekking van de risico's ten aanzien van overlijden en arbeidsongeschiktheid is hierin opgenomen.

Voor Pre-pensioen vindt geen premieopbouw meer plaats, omdat de deelnemers die in 2006 nog pensioen konden opbouwen inmiddels met pensioen zijn.

Toeslagverlening

Het fonds kent voorwaardelijke en onvoorwaardelijke toeslag verlening. Het fonds heeft wederom besloten voor de toeslag per per 1 januari 2024 gebruik te maken van de verruimde mogelijkheden tot toeslagverlening en heeft per genoemde datum de volledige maatstaf van 7,55% toegekend. Dit besluit is genomen in boekjaar 2023.

Voor de onvoorwaardelijke rechten van de tot 1 januari 2010 opgebouwde aanspraken in de excedentregeling is een toeslag verleend van 3,26% per 1 januari 2024 (1 januari 2023: 12,45%). In de technische voorziening is een reservering opgenomen van 2% voor toekomstige onvoorwaardelijke toeslagverlening welke wordt verrekend met de werkelijk toegekende toeslag.

Voor de voormalige PF TNT Express populatie is het percentage van de in de toekomst toe te kennen toeslagen bepaald op basis van het per 1 december 2021 beschikbare bedrag, te weten 10,41% per 1 december 2021. Omdat de toeslag niet in één keer per 1 december 2021 toegekend kon worden zou, door de latere toekenning, het totale toe te kennen percentage hoger zijn dan de initiële 10,41%. Hiervoor is per 31 december 2022 een voorziening gevormd ter grootte van € 71. In 2023 heeft het bestuur, na afstemming met de Belastingdienst, alsnog kunnen besluiten de volledige voorziening aan te wenden voor een eenmalige verhoging van de nominale aanspraken. De verhoging naar 10,61% is toegekend per 1 juli 2023. De gevormde voorziening per 31 december 2022 is daarmee komen te vervallen.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn aan het begin van het verslagjaar 2023 opgerent met 3,26% (2022: -0,49%), op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

De onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten bedraagt per einde 2023 1,8% van de verwachte afname van de voorziening pensioenverplichtingen voor het doen van uitkeringen en is bestemd voor het betalen van de uitvoeringskosten.

Wijziging rente

Jaarlijks wordt op 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de gemiddelde discontovoet. Onderstaand rentepercentage drukt het gemiddelde percentage uit waartegen de voorziening wordt verdisconteerd ultimo boekjaar. Het financiële effect van de verandering van de RTS wordt verantwoord onder het hoofd 'wijziging marktrente' in het verloopoverzicht van de mutatie van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds.

Rentepercentage per 31 december

	31-12-2023	31-12-2022
Gemiddelde discontovoet per	2,3%	2,5%

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

In 2023 is het onderstaande actuariële uitgangspunt gewijzigd:

- Op basis van resultaten van het onderzoek naar de toereikendheid van de risicopremies bij arbeidsongeschiktheid heeft het bestuur besloten de verlaging van de risicopremie voor het aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen van 1,0% naar 0,8% van de pensioengrondslag eveneens toe te passen op de in de IBNR gereserveerde risicopremies. Dit heeft geleid tot een daling van de IBNR-voorziening met € 12,7. Het effect op de dekkingsgraad is 0,1%-punt.

Wijziging uit hoofde overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Toevoeging aan de technische voorzieningen	109	107
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-70	-341
Totaal	39	-234

Overige mutaties

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023	31-12-2022
Resultaat op kansstelsel:		
- Sterfte	-34	-48
- Arbeidsongeschiktheid	-36	3
Overige technische grondslagen	28	3
Overige inkoop VPL	1	2
Totaal	-41	-40

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën als volgt samengesteld:

Korte beschrijving pensioenregeling

Deelnemers geboren op of na 1 januari 1950 (Reglement I)

Middelloodregeling met voorwaardelijke toeslagverlening. De jaarlijkse opbouw van het ouderdomspensioen is 1,788% van de pensioengrondslag. De opbouwperiode loopt van de 21-jarige leeftijd van de deelnemer tot de 68-jarige leeftijd. Ingeval van arbeidsongeschiktheid wordt naar rato van de mate van arbeidsongeschiktheid premievrije deelneming verleend.

(bedragen x € 1.000.000)	2023		2022	
	Voorziening	Aantallen	Voorziening	Aantallen
Actieve deelnemers	15.281	188.190	13.418	188.081
Gewezen deelnemers	6.672	318.559	5.503	311.731
Pensioengerechtigden	7.621	112.486	6.383	108.400
Netto pensioenverplichtingen	29.574	619.235	25.304	608.212
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	532		630	
Totaal	30.106	619.235	25.934	608.212

Deelnemers geboren vóór 1 januari 1950 (Reglement VI)

Middeltoonregeling met voorwaardelijke toeslagverlening. De regeling van Reglement VI is voor een belangrijk deel vergelijkbaar met Reglement I. De jaarlijkse opbouw van het ouderdomspensioen bedraagt 1,975% van de pensioengrondslag. De opbouwperiode loopt van de 21-jarige leeftijd van de deelnemer tot de 60-jarige leeftijd (oude regeling 21 jaar tot 65 jaar). Voor deelnemers die vanaf 31 maart 2001 tot de (vervroegde) ingangsdatum van het ouderdomspensioen onafgebroken deelnemer waren, is er een overgangsregeling. Het bestuur kan aan deze deelnemers een toeslag toekennen gelijk aan het positieve verschil van het ouderdomspensioen dat zou zijn verkregen bij voortzetting van de tot 1 april 2001 geldende regeling en het op de (vervroegde) ingangsdatum van het ouderdomspensioen daadwerkelijk opgebouwde ouderdomspensioen. Bij overlijden voor de (vervroegde) ingangsdatum van het ouderdomspensioen kan een vergelijkbare toeslag op het nabestaandenpensioen worden toegekend. Alle deelnemers van voor 1950 zijn inmiddels met pensioen. De regeling wordt in stand gehouden voor de deelnemers die vóór 2006 arbeidsongeschikt zijn geworden en binnen deze regeling premievrije opbouw genieten.

Prepensioenregeling goederenvervoer

De prepensioenregeling geldt per 1 januari 2002. De prepensioenregeling voorziet in een uitkering van 60 (richtleeftijd) tot 65 jaar. Vanaf 1 januari 2006 is deze regeling in het bijzonder van belang voor werknemers geboren tussen 1 april 1947 en 1 januari 1950. Zij bouwden na 1 januari 2006 nog prepensioen op. Alle deelnemers van voor 1950 zijn inmiddels met pensioen.

Een volledig prepensioen, dat voorziet in een uitkering van circa 85% van de prepensioengrondslag, wordt opgebouwd in een deelnemingsperiode van 39 jaar (van 21 tot 60 jaar). Omdat niet iedere werknemer in staat is voldoende prepensioen op te bouwen is door cao-partijen een overgangsregeling in het leven geroepen. Deze overgangsregeling heeft tot doel een aanvulling te geven op het prepensioen. De overgangsregeling is een voorwaardelijke regeling; het bestuur besliste jaarlijks, gegeven de financiële positie van het fonds, of de aanvulling kon worden toegekend aan de deelnemers die in het volgende kalenderjaar de reglementaire datum voor ingang van het overgangsrecht bereiken.

Alle deelnemers van voor 1950 zijn inmiddels met pensioen.

De hoogte van de prepensioenuitkering is afhankelijk van hetgeen aan prepensioen opgebouwd is. Per jaar werd 2,179% aan prepensioen opgebouwd. Het prepensioen werd opgebouwd over het vaste jaarsalaris en over het loon uit een aantal overuren en/of over de uren van het structureel verrichten van arbeid als gevolg van werken in een rouleersysteem volgens een rooster.

Prepensioenregelingen personenvervoer

De prepensioenregeling is van start gegaan op 1 januari 2004 en is per 1 januari 2006 van toepassing op werknemers in de sectoren besloten busvervoer en taxivervoer die geboren zijn vóór 1 januari 1950 en die op 31 december 2003 jonger waren dan 62 jaar.

De prepensioenregeling is met ingang van 1 januari 2006 alleen nog van toepassing op werknemers die geboren zijn vóór 1 januari 1950. Alle deelnemers van voor 1950 zijn inmiddels met pensioen. Bij een volledige opbouwperiode van 41 jaar (21 tot 62 jaar) komt een werknemer op 85% van de gemiddelde prepensioengrondslag uit. Ieder jaar wordt er 2,073% van de prepensioengrondslag van dat jaar opgebouwd. De prepensioenregeling is met ingang van 1 januari 2006 alleen nog van toepassing op werknemers die geboren zijn vóór 1 januari 1950.

Voor werknemers die bij de start van de regeling, 1 januari 2004, ouder dan 21 jaar waren is een overgangsregeling afgesproken. Deze overgangsregeling zorgt voor een aanvulling op het prepensioen tot 85% van de gemiddelde prepensioengrondslag. De overgangsregeling is een voorwaardelijke regeling. Het bestuur beslist jaarlijks, gegeven de financiële situatie van het fonds, of de aanvulling kan worden toegekend

aan de deelnemers die in het volgende kalenderjaar de prepensioenleeftijd (62 jaar) bereiken. Het bestuur heeft besloten in 2011 de prepensioenaanspraken uit de overgangsregeling voor de betreffende groep deelnemers volledig toe te kennen.

Toeslagverlening

De toeslagen op pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het fonds. Het fonds kent daarbij voorwaardelijke en onvoorwaardelijke toeslag verlening. De daadwerkelijke toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen.

Er is geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst wordt geïndexeerd. Het fonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslagen zijn afhankelijk van de middelen van het fonds en daarvoor zijn beleggingsresultaten een belangrijk element.

Inhaaltoeslagen

Indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de volledige toeslagengrens kan het bestuur eventueel besluiten om een extra toeslagverlening toe te passen. Daarvan zal alleen sprake kunnen zijn indien in eerdere jaren gekort is op de toeslagverlening en/of vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten heeft plaatsgevonden.

Een eventueel toekomstig voor een extra toeslagverlening beschikbaar budget zal als volgt worden vastgesteld:

- het beschikbare budget is maximaal gelijk aan een vijfde van de overschrijding van de beleidsdekkingsgraad ten opzichte van de volledige toeslagengrens;
- de beleidsdekkingsgraad moet na de extra toeslagverlening het niveau van het vereist eigen vermogen behouden.

De actieve en gewezen deelnemers van het fonds en de uitkeringsgerechtigden kunnen formeel geen aanspraak maken op een extra toeslagverlening als de situatie zoals hierboven beschreven aan de orde is. De reglementen en de ABTN van het fonds kennen geen rechten op inhaaltoeslagen. Het eventueel toch toekennen daarvan is aan het bestuur. Een eventueel in de toekomst voor een extra toeslagverlening beschikbaar komend budget zal op een door het fonds te bepalen wijze worden ingezet voor extra toeslagverlening op pensioenaanspraken en pensioenrechten van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden. Gelet op de financiële situatie van het fonds is extra toeslagverlening niet op korte termijn te verwachten.

(6) Derivaten

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023	31-12-2022
Derivaten	5.744	7.250
Totaal	5.744	7.250

De derivaten zijn verantwoord conform de hiervoor beschreven grondslagen voor de waardering van derivaten. De negatieve posities bestaan uit rentederivaten ad - € 5.693, valutaderivaten ad - € 47 en overige derivaten ad - € 4. De derivaten worden in de paragraaf risicobeheer toegelicht.

(7) Overige schulden en overlopende activa

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023	31-12-2022
Nog te verrekenen premies	54	80
Beleggingsschulden	69	142
Belastingen en premie sociale verzekeringen	12	11
Overige schulden en overlopende passiva	11	7
Totaal	146	240

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023	31-12-2022
Specificatie Beleggingsschulden		
Cash collateral	14	16
Schulden kosten vermogensbeheer	19	23
Nog af te wikkelen transacties	36	103
Totaal	69	142

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

19.7 Risicobeheer

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- herverzekeringsbeleid;
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM studies. Een ALM studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's.

Solvabiliteitsrisico's

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor de ondernemingen en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op opgebouwde pensioenrechten. Op dit moment is de premie overigens al maximaal. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De solvabiliteit wordt weergegeven door middel van de dekkingsgraad: de marktwaarde van het aanwezige vermogen uitgedrukt in de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. Het solvabiliteitsrisico is in feite de combinatie van beleggings- en actuariële risico's.

Ontwikkeling dekkingsgraad

Ontwikkeling dekkingsgraad	2023	2022
Dekkingsgraad per 1 januari	110,3%	111,2%
Premie	0,7%	-1,1%
Toeslagverlening	-7,7%	-5,7%
Rendement	7,3%	-31,8%
Wijziging in de rente termijn structuur (RTS)	-3,2%	58,1%
Uitkering	0,2%	0,1%
Wijzigingen actuariële grondslagen	0,1%	-0,4%
Overige oorzaken	-0,1%	-20,1%
Dekkingsgraad per 31 december	107,6%	110,3%

Zoals uit dit overzicht blijkt is de dekkingsgraad in 2023 gedaald. De overige oorzaken bestaan hoofdzakelijk uit zogenaamde kruiseffecten. De procentuele effecten van de diverse resultaatbronnen op de dekkingsgraad zijn conform de richtlijnen van DNB alle uitgedrukt ten opzichte van de primo dekkingsgraad. Dit zorgt ervoor dat de optelling van primo dekkingsgraad plus alle afzonderlijke procentuele effecten niet leidt tot de ultimo dekkingsgraad. Het verschil tussen deze twee wordt verantwoord onder de noemer "overige oorzaken" en betreft de kruiseffecten. In het algemeen geldt dat deze post groter wordt naarmate de uitschieters in de afzonderlijke resultaatcomponenten groter zijn.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het fonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers (buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist eigen vermogen) wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de fondsspecifieke restrisico's (na afdekking).

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Vereist Eigen Vermogen	2023	2022
S1 Renterisico	1.573	1.397
S2 Risico zakelijke waarden	3.960	3.245
S3 Valutarisico	1.211	1.129
S4 Grondstoffenrisico	0	0
S5 Kredietrisico	889	813
S6 Verzekeringstechnische risico	922	800
S7 Liquiditeitsrisico	0	0
S8 Concentratierisico	0	0
S9 Operationeel risico	0	0
S10 Actief beheerrisico	197	167
Diversificatie-effect	-3.193	-2.833
Vereist Eigen Vermogen per 31 december	5.559	4.718

Het vereist eigen vermogen wordt als volgt berekend:

$$\sqrt{(S_1^2 + S_2^2 + 2 * 0,4 * S_1 * S_2 + S_3^2 + S_4^2 + S_5^2 + 2 * 0,4 * S_1 * S_5 + 2 * 0,5 * S_2 * S_5 + S_6^2 + S_{10}^2)}$$

Het vereist eigen vermogen wordt bepaald op basis van de strategische beleggingsmix. Het vereist eigen vermogen op basis van de strategische mix uitgedrukt in percentages bedraagt ultimo 2023 18,5% (2022: 18,2%). Het vereist eigen vermogen op basis van de feitelijke beleggingsmix bedraagt ultimo 2023 18,1% (2022: 19,6%).

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico.

Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het fonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogenoeten manager- en custodyrisico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, welke in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek aan het bestuur gerapporteerd.

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico op een verandering in de dekkingsgraad als gevolg van een verandering van de rente. Zonder afdekking van dit risico stijgt de marktwaarde van de pensioenverplichtingen bij een rentedaling harder dan de marktwaarde van de beleggingen; bij een rentestijging doet zich het omgekeerde effect voor. Dat komt doordat de pensioenverplichtingen een veel langere gemiddelde looptijd hebben. Doorgaans geldt: hoe langer de looptijd, hoe rentegevoeliger.

Het beleid van het fonds is er op gericht om het renterisico voor 58% (op marktwaarde basis) af te dekken (2022: idem). Besloten is om voor de renteafdekking te sturen op marktwaarde basis, omdat het lastig is om een normportefeuille te creëren gebaseerd op van toepassing zijnde UFR-methodiek. Het fonds realiseert de afdekking van renterisico door langlopende (staats)obligaties te kopen en gebruik te maken van rentederivaten (interest rate swaps). Hiermee wordt de rentegevoeligheid van de beleggingsportefeuille meer in lijn gebracht met die van de pensioenverplichtingen. De werkelijke afdekking ultimo 2023 bedraagt 56% (2022: 57%).

Het fonds maakt gebruik van rentederivaten om de renteafdekking efficiënt en tegen lage kosten uit te voeren. Het gebruik van derivaten brengt wel additionele risico's met zich mee zoals tegenpartij-, liquiditeit- en juridisch risico. Deze risico's zijn aan de hand van door het bestuur geformuleerde randvoorwaarden tot aanvaardbare niveaus gebracht en vormen onderdeel van de continue risicomonitoring.

	31-12-2023		31-12-2022	
	Waarde	Duration	Waarde	Duration
Vastrentende waarden (vóór derivaten)	18.823	5,1	16.382	5,0
Vastrentende waarden (na derivaten)	18.823	21,5	16.382	26,0
Technische voorzieningen	30.106	21,1	25.934	21,6

De duration en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Resterende looptijd < 1 jaar	2.885	15,2%	2.206	13,4%
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	6.955	36,9%	6.185	37,7%
Resterende looptijd > 5 jaar en < 10 jaar	6.460	34,3%	4.432	27,1%
Resterende looptijd > 10 jaar en < 15 jaar	708	3,8%	567	3,5%
Resterende looptijd > 15 jaar en < 20 jaar	677	3,6%	715	4,4%
Resterende looptijd > 20 jaar	1.137	6,0%	2.277	13,9%
Totaal	18.823	100,0%	16.382	100,0%

De samenstelling van de vastrentende waarden naar resterende contractuele looptijd is als volgt:

De presentatie van de vastrentende waarden in bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van het fonds en het hiermee samenhangende beleid en ter vergelijking met de looptijden van de verplichtingen zoals in onderstaand overzicht weergegeven.

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Resterende looptijd < 1 jaar	648	2,2%	563	2,2%
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	2.614	8,7%	2.219	8,6%
Resterende looptijd > 5 jaar en < 10 jaar	3.702	12,3%	3.052	11,8%
Resterende looptijd > 10 jaar en < 15 jaar	4.121	13,7%	3.368	13,0%
Resterende looptijd > 15 jaar en < 20 jaar	4.166	13,8%	3.467	13,4%
Resterende looptijd > 20 jaar	14.855	49,3%	13.265	51,0%
Totaal	30.106	100,0%	25.934	100,0%

De resterende looptijd van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds kan als volgt worden weergegeven:

Risico zakelijke waarden (S2)

Het marktrisico is het risico dat de waarde van de beleggingen in de portefeuille verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Het zakelijke waardenrisico heeft voornamelijk betrekking op de aandelen- en vastgoedportefeuilles van het fonds.

Het marktrisico wordt gemitigeerd door spreiding van de beleggingsportefeuille over verschillende categorieën, regio's, landen en sectoren.

Om goede spreiding te borgen legt het fonds haar externe managers richtlijnen op waardoor ook binnen mandaten bovengenoemde spreiding gerealiseerd wordt. Controle op naleving van deze richtlijnen vindt plaats aan de hand onafhankelijke rapportages van de custodian van het fonds

Valutarisico (S3)

Valutarisico is het risico dat de waarde van de beleggingen die in vreemde valuta luiden verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen. Conform het beleid van het fonds zijn in 2023 de valutaposities van de normportefeuille in de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor 75% (2022: idem) afgedekt.

De valutapositie per 31 december 2023 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven pending:

(bedragen x € 1.000.000)	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden vóór afdekking	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal voor afdekking	Valuta-derivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	1.738	1.322	12.637	-2.958	1.874	14.613	8.558	23.171
GBP	0	406	331	-4	10	743	-635	108
JPY	0	1.339	0	-17	0	1.322	-967	355
USD	0	4.779	4.664	196	241	9.880	-7.099	2.781
Overige	0	2.145	1.191	-6	0	3.330	309	3.639
Totaal	1.738	9.991	18.823	-2.789	2.125	29.888	166	30.054

De valutapositie op 31 december 2022 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

(bedragen x € 1.000.000)	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden vóór afdekking	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal voor afdekking	Valuta-derivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	1.546	1.287	10.467	-3.859	1.254	10.695	8.615	19.310
GBP	0	448	304	1	12	765	639	1.404
JPY	0	1.383	0	1	0	1.384	1.098	2.482
USD	4	4.295	4.619	-16	352	9.254	6.937	16.191
Overige	0	2.139	992	-4	0	3.127	-16.992	-13.865
Totaal	1.550	9.552	16.382	-3.877	1.618	25.225	297	25.522

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Het prijrisico wordt gemitigeerd door diversificatie die onder meer is vastgelegd in de strategische beleggingsmix van het fonds. In aanvulling hierop maakt het fonds voor afdekking van het prijrisico gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

De segmentatie van de aandelen naar regio is als volgt:

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Europa	2.341	23,4%	2.238	23,4%
Noord-Amerika	4.504	45,1%	4.109	43,1%
Pacific Azië	1.525	15,3%	1.662	17,4%
Australië en Nieuw Zeeland	208	2,1%	201	2,1%
Emerging Markets	1.413	14,1%	1.342	14,0%
Totaal	9.991	100,0%	9.552	100,0%

De segmentatie van de aandelen naar sectoren is als volgt:

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Energie	270	2,7%	440	4,6%
Industrie	1.156	11,6%	1.019	10,7%
Technologie	2.101	21,0%	1.726	18,1%
Gezondheidszorg	1.223	12,2%	1.318	13,8%
Telecommunicatie	807	8,1%	673	7,0%
Nutsbedrijven	132	1,3%	170	1,8%
Basismaterialen	451	4,5%	584	6,1%
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	1.844	18,5%	1.550	16,2%
Handel	1.783	17,9%	1.868	19,6%
Diversen	224	2,2%	205	2,1%
Totaal	9.991	100,0%	9.552	100,0%

De segmentatie van de vastgoedbeleggingen naar aard van het vastgoed is als volgt:

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Woningen	38	2,2%	60	3,9%
Participaties in vastgoedmaatschappijen	1.700	97,8%	1.490	96,1%
Totaal	1.738	100,0%	1.550	100,0%

De segmentatie van vastgoed naar regio is als volgt:

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Europa	1542	88,7%	1.380	89,0%
Noord-Amerika	0	0,0%	0	0,0%
Pacific Azië	0	0,0%	4	0,2%
Australië en Nieuw Zeeland	0	0,0%	0	0,0%
Wereldwijd	196	11,3%	166	10,8%
Totaal	1.738	100,0%	1.550	100,0%

Grondstoffenrisico (S4)

Het fonds belegde in 2023 net als in 2022 niet in grondstoffen en loopt derhalve geen direct grondstoffenrisico.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of andere vormen van betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Het fonds belegt voor een groot deel van de vastrentende waarden in staatsobligaties met een hoge kredietwaardigheid.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing van dit risico door het fonds vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau. Dat wil zeggen: met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds, het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten alsmede het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het fonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten, zodat posities van het fonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

Het kredietrisico ten aanzien van de te ontvangen pensioenpremies is gespreid over een groot aantal verschillende werkgevers.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Europa	13.050	69,3%	10.774	65,8%
Noord-Amerika	3.297	17,5%	3.279	20,0%
Pacific Azië	129	0,7%	149	0,9%
Australië en Nieuw Zeeland	37	0,2%	32	0,2%
Emerging Markets	2.209	11,7%	1.920	11,7%
Overige	100	0,5%	228	1,4%
Totaal	18.823	100,0%	16.382	100,0%

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals aan einde van het boekjaar is gepubliceerd door Standard & Poors, Moody's en Fitch, is als volgt:

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023		31-12-2022	
AAA	9.771	51,9%	8.308	50,7%
AA	1.540	8,2%	956	5,8%
A	1.346	7,2%	1.124	6,9%
BBB	2.483	13,2%	2.284	13,9%
<BBB	3.348	17,8%	3.193	19,5%
Geen rating	335	1,8%	517	3,2%
Totaal	18.823	100,0%	16.382	100,0%

De beleggingen met rating < BBB en zonder rating betreffen met name beleggingen in hoogrentende leningen.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortlevens), arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Gezien de omvang van het fonds wordt het grootste deel van de verzekeringstechnische risico's niet herverzekerd. Uitzonderingen hierop zijn de Anw- en WIA-excedentregelingen, die wel volledig zijn herverzekerd. Bij deze verzekeringen geldt geen winstdeling.

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van prognosetafels met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Toeslagrisico

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het bestuur om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten) echter, afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad van het fonds.

Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Het fonds heeft meer liquiditeiten en snel liquide te maken instrumenten beschikbaar dan in een extreem scenario noodzakelijk is. Het liquiditeitsrisico voor het fonds is derhalve beperkt. Dit is onder meer bereikt door effecten zoals obligaties van Nederland en Duitsland te gebruiken als onderpand voor de rentederivaten, in plaats van 'cash'. Het fonds zal door deze keuze niet snel geconfronteerd worden met een onverwachte vraag naar liquide middelen door een extreme beweging in de rente. Het liquiditeitsrisico

vanuit valutaderivaten is gespreid doordat daar gekozen is voor een dakpanstructuur. Maandelijks loopt éénderde deel van de valuta-afdekking af, zodat het afrekenen van de waardeontwikkeling van de contracten in de tijd is gespreid.

Het fonds belegt voor € 26.950 in beleggingen met een directe marktnotering, die snel liquide te maken zijn. De aanwezige liquiditeit is derhalve meer dan voldoende om in de mogelijke liquiditeitsvraag in een extreem scenario te kunnen voorzien.

Tenslotte zijn de premie-inkomsten hoger dan de pensioenuitkeringen. Kas in- en uitstromen uit de reguliere bedrijfsvoering zijn bekend: per saldo is het fonds netto ontvanger van liquide middelen.

In het ultieme geval dat het fonds onmiddellijk en onvoorzien meer liquiditeiten nodig zou hebben dan beschikbaar is of op korte termijn vrijgemaakt kan worden, is een krediet faciliteit van € 50 beschikbaar bij de custodian.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het fonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt.

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentraties in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door het fonds vastgesteld op basis van een ALM-studie en zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders. Het bestuur monitort op maandelijkse basis de naleving hiervan op basis van de rapportages van de risicomanager van het fonds en van de vermogensbeheerder.

Er zijn enkele grote posten binnen de vastrentende waarden, met overwegend een AAA rating. Deze posten hebben een zeer beperkt risico. Het betreft de volgende posities:

(bedragen x € 1.000.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Duitse Staatsobligaties	4.054	10,6%	3.320	9,2%
Nederlandse Staatsobligaties	4.094	10,7%	3.221	8,9%
Stichting PVF Particuliere Hypotheekfonds	1.340	3,5%	1.303	3,6%
De Munt Nederlands Hypotheken Fonds PFV	1.001	2,6%	0	0,0%
Totaal	10.489	27,4%	7.844	21,7%

Binnen de pensioenverplichtingen van het fonds kan de demografische opbouw van de deelnemers een concentratierisico vormen. Gegeven de aard is dit risico niet te beïnvloeden.

Zonder weging naar technische voorziening is de verhouding tussen mannen en vrouwen in het fonds ultimo 2023 gelijk aan 79%/21% (2022: 79%/21%). De gemiddelde leeftijd bedraagt 52,8 jaar (2022: 52,6 jaar), waarbij sprake is van een gelijkmatige leeftijdsspreiding. Indien gewogen wordt naar technische voorziening is de verhouding tussen mannen en vrouwen in het fonds 87%/13% (2022: 87%/13%). De gemiddelde leeftijd bedraagt 57,9 jaar (2022: 57,4 jaar).

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken.

De beleggingsportefeuille wordt beheerd door Achmea Investment Management en de feitelijke uitvoering is ondergebracht bij 24 vermogensbeheerders. Met al deze partijen zijn overeenkomsten en service level agreements (SLA) gesloten. De afhankelijkheid van deze partijen wordt beheerst doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij een custodian, Northern Trust.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan pensioenuitvoerder TKP. Met TKP is een uitbestedingsovereenkomst en een service level agreement (SLA) gesloten.

Het bestuur beoordeelt periodiek de kwaliteit van de uitvoering van het vermogensbeheer en pensioenbeheer door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het fonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Actief risico (S10)

De mate waarin het actieve beleggingsbeleid bijdraagt aan het totale risico van de beleggingen is mede afhankelijk van de correlatie die verondersteld wordt te bestaan tussen het benchmark rendement en het extra rendement als gevolg van actief beheer. Het actief beheer risico is bij het fonds beperkt, maar is toch meegenomen in de bepaling van het vereist eigen vermogen.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets.

Derivaten

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van financiële derivaten. Hoofregel die hierbij geldt, is dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid van het fonds. Derivaten worden hoofdzakelijk gebruikt om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken.

Derivaten hebben als voornaamste risico's het kredietrisico en valutarisico. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met goed te boek staande partijen en door zoveel mogelijk te werken met onderpand. Gebruik kan worden gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Futures: dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee snel posities kunnen worden gewijzigd. Futures worden gebruikt voor het tactische beleggingsbeleid. Tactisch beleggingsbeleid is slechts zeer beperkt mogelijk binnen de grenzen van het strategische beleggingsbeleid.
- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.

- Swaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het fonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Onderstaande tabellen geven een samenvatting van de derivatenposities op achtereenvolgens 31 december 2023 en 31 december 2022.

2023					
(bedragen x € 1.000.000)	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Rentederivaten	0 – 50 jaar	11.763	-2.793	2.901	5.693
Valutaderivaten	< 1 jaar	11.851	166	213	47
Overige derivaten	0 - 40 jaar	298	4	7	4
Totaal		23.911	-2.623	3.121	5.744

2022					
(bedragen x € 1.000.000)	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Rentederivaten	0 – 50 jaar	12.670	-3.875	3.307	7.182
Valutaderivaten	< 1 jaar	11.777	297	361	64
Overige derivaten	0 - 40 jaar	329	-2	2	4
Totaal		24.776	-3.580	3.670	7.250

De ontvangen zekerheden van € 150 (2022: € 194) omvatten voor € 138 Duitse, Franse, Nederlandse en staatsobligaties die een AA- of AAA-rating hebben conform de met tegenpartijen gesloten overeenkomsten (ISDA/CSA).

Daarnaast zijn er nog ontvangen zekerheden van € 12 in de vorm van cash.

De gestelde zekerheden van € -2.502 (2022: € -4.596) omvatten voor € -673 Duitse en Nederlandse staatsobligaties die een AAA-rating hebben conform de met tegenpartijen gesloten overeenkomsten (ISDA/CSA).

Daarnaast zijn er nog gestelde zekerheden van € -1.829 in de vorm van cash.

19.8 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het fonds heeft een uitbestedingsovereenkomst gesloten met TKP Pensioen B.V. Het betreft een langlopende overeenkomst inzake pensioenadministratie en bestuursondersteuning voor een periode van twee jaar vanaf 1 januari 2023 met een opzegtermijn van één jaar. De vergoeding voor 2023 bedraagt € 16.

Het fonds heeft in 2020 een risicoherverzekering ANW-Hiaat afgesloten met Zwitserleven. Het betreft een langlopende overeenkomst voor een periode van vijf jaar vanaf 1 januari 2021. De premie voor 2023 bedraagt € 2 (2022: € 2).

Het fonds heeft daarnaast de met Nationale Nederlanden afgesloten WIA-excedentverzekering ingaande 1 januari 2024 verlengd voor een periode van drie jaar. Er zijn op balansdatum 28 werkgevers met in totaal 127 deelnemers die vrijwillig meedoen aan de WIA-excedentregeling. De premie voor 2023 bedraagt afgerond € 0 (2022: € 0).

Ultimo 2023 bedroegen de investeringstoezeggingen in vastgoed, hypotheke en de overige beleggingen in totaal € 952 (2022: € 1.209). Het gaat om een toezegging van € 270 bij De Munt Hypotheken, € 184 bij ILX, € 78 bij Flaveo, Altera € 170 en € 250 bij ASR.

Het fonds heeft kantoorruimte gehuurd voor de huisvesting van het bestuursbureau. Met de verhuurder is een huurcontract gesloten met een looptijd tot en met 31 december 2027. De totale verplichting voor de resterende looptijd van het contract bedraagt € 1.

Verstreckte zekerheden en garanties

Het fonds heeft een bankgarantie afgegeven van € 49.781 (x € 1,-) aan de verhuurder van het kantoor aan het Prinses Margrietplantsoen 89 in Den Haag.

19.9 Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds en het bestuur van het fonds.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting bij de pensioenuitvoeringskosten. Het fonds heeft geen leningen verstrekt aan de (voormalige) bestuurders. Ook heeft het fonds geen vorderingen op de (voormalige) bestuurders.

Overige transacties met werkgevers

Het fonds heeft een Uitvoeringsreglement afgesloten met de verplicht aangesloten werkgevers en een Uitvoeringsovereenkomst met de vrijwillig aangesloten werkgevers.

Er wordt door het fonds ultimo boekjaar niet belegd in deelnemende partijen.

Deelname in de pensioenregeling

De bestuurders van het fonds nemen niet deel in de pensioenregeling van het fonds. De medewerkers van het Bestuursbureau nemen deel aan de pensioenregeling.

19.10 Toelichting op de staat van baten en lasten

(8) Premiebijdrage voor risico pensioenfonds

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Verplichte bijdrage	1.350	1.265
Aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekering	40	30
Dotatie/onttrekking Premie-egalisatie depot	0	60
Overige	23	-21
Totaal	1.413	1.334

De premieopbrengsten zijn niet gesplitst naar een werkgevers- en een werknemersdeel, omdat de totale premie volgens overeenkomst aan de werkgevers in rekening wordt gebracht. Een deel van de premie wordt door de werkgevers ingehouden op het salaris van de werknemers.

De premiebijdragen zijn gebaseerd op een doorsneepremie. Deze zogenaamde combiheffing wordt op basis van vooraf bepaalde verdeelsleutels toegerekend aan de diverse regelingen.

Met ingang van 1 januari 2023 is het premiebeleid van het fonds gewijzigd. De kostendekkendheid van de premie wordt getoetst op basis van het toekomstige verwacht rendement (inclusief een afslag voor toekomstige toeslagverlening). Het rendement op vastrentende waarden is voor 5 jaar vastgezet op basis van de DNB RTS per 30 september 2022. Tot en met boekjaar 2022 vond de premiedemping plaats op basis van de 120- maands-gemiddelde RTS. De doorsneepremie werd in het najaar van enig jaar vastgesteld voor het jaar daaropvolgend. Deze vaststelling vond plaats op basis van de dan beschikbare gegevens en dan geldende actuariële grondslagen. Voor de berekening van de gedempte kostendekkende premie is 30 september als referentiepunt gebruikt.

De premie voor het Goederenvervoer en Kraanverhuur bedraagt 30% in 2023, de deelnemersbijdrage is 10,16% van de pensioengrondslag. In het Besloten Busvervoer bedraagt de premie 30% in 2023, de deelnemersbijdrage is 12,19% van de pensioengrondslag. De premie voor de sector Taxivervoer bedraagt in 2023 30%, de deelnemersbijdrage is 12,25% van de pensioengrondslag. De premie voor de sector Orsima is 30%, de deelnemersbijdrage is 12%. De premiepercentages zijn niet aangepast ten opzichte van 2022.

Kostendekkende, gedempte en feitelijke premie

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Kostendekkende premie	1.273	1.832
Gedempte premie	1.144	1.254
Feitelijke premie	1.390	1.355

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.

Samenstelling kostendekkende premie

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Actuarieel benodigd voor pensioenopbouw	1.067	1.567
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	194	253
Opslag voor uitvoeringskosten	12	12
Totaal	1.273	1.832

Samenstelling gedempte premie

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Inkoop nominale pensioenen	606	1.068
Opslag voor in stand houden c.q. op peil brengen van vereist eigen vermogen	108	172
Opslag voor uitvoeringskosten	12	14
Bijdrage aan voorwaardelijke onderdelen	418	0
Totaal	1.144	1.254

Samenstelling feitelijke premie

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Verschuldigde premie	1.390	1.295
Premie uit premie egalisatiedepot voor toekomstige opbouw	0	60
Totaal	1.390	1.355

De ex-ante verschuldigde premie (1.332) wordt getoetst op kostendekkendheid door een vergelijking met de ex-ante kostendekkende toetspremie (1.144). Als toetsingsmoment wordt uitgegaan van 30 september voorafgaand aan het boekjaar. De kostendekkende toetspremie is naar de omstandigheden op dat moment dan ook maatgevend voor de toetsing in het boekjaar. De kostendekkende toetspremie op basis van het FTK is in 2023, net als in 2022, voldaan. De verschuldigde premie is in 2023 hoger, dus kostendekkend. In 2022 is nog gebruik gemaakt van middelen die toen nog beschikbaar waren in het premie-egalisatiedepot. Dit premie-egalisatiedepot bestaat in 2023 niet meer. De ex-post verschuldigde premie bedraagt 1.390.

Het verschil tussen de gedempte kostendekkende premie en de actuariële premie uit de analyse van het resultaat is voornamelijk het gevolg van de hogere rekenrente in de gedempte kostendekkende toetspremie, die is gebaseerd op het verwachte rendement inclusief een afslag voor toeslagverlening.

(9) Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds 2023

(bedragen x € 1.000.000)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
Vastgoed beleggingen	0	-95	0	-95
Aandelen	246	1.114	-26	1.334
Vastrentende waarden	518	735	-23	1.230
Derivaten	-175	559	-2	382
Overige beleggingen	108	24	-22	110
Totaal	697	2.337	-73	2.961

De kosten van vermogensbeheer omvatten de kosten die door de custodian, vermogensbeheerder(s) en overige dienstverleners direct bij het fonds in rekening zijn gebracht. Deze kosten bestaan voor € 53 uit vaste vergoedingen inzake management fees. De overige vermogensbeheerkosten omvatten de kosten voor fiduciair beheer € 9, bewaarloon € 2, bestuur- en bestuursbureaunkosten € 3 en overig € 6.

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten. Voor zover transactiekosten niet precies bepaald kunnen worden is een schatting daarvoor opgenomen. Deze opmerkingen gelden ook voor de kosten vermogensbeheer die binnen de beleggingsfondsen worden verrekend (€ 17).

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds 2022

(bedragen x € 1.000.000)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
Vastgoed beleggingen	0	17	-2	15
Aandelen	304	-1.794	-37	-1.527
Vastrentende waarden	521	-3.199	-35	-2.713
Derivaten	104	-7.365	-1	-7.262
Overige beleggingen	17	26	-7	36
Totaal	946	-12.315	-82	-11.451

(10) Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Ouderdompensioen	464	407
Prepensioen	5	7
Partnerpensioen	91	83
Wezenpensioen	3	3
Arbeidsongeschiktheidspensioen	25	23
Afkopen	15	15
Totaal	603	538

De post 'afkopen' betreft de afkoop van pensioenen die individueel lager zijn dan € 594,89 (2022: € 520,35) per jaar. Bedragen in deze Jaarrekening zijn doorgaans x € 1 miljoen, maar de hier genoemde afkoopbedragen zijn x € 1,-.

(11) Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Bestuurskosten	1	1
Administratiekostenvergoeding	16	16
Contributies en bijdragen	1	1
Dwangsommen en boetes	0	0
Personeelskosten	5	4
Overige kosten	3	4
Algemene kosten toe te rekenen aan beleggingsrendement	-4	-4
Totaal	22	22

Kosten uitvoering

De kosten van de uitvoering van de pensioenregeling bestaan uit de kosten van de werkzaamheden van TKP aan wie de uitvoering van de regeling is uitbesteed, de kosten van het bestuur, kosten van het Bestuursbureau en de kosten van het toezicht.

Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging voor de (voormalige) bestuurders (x € 1.000) tezamen bedraagt € 694 (2022: € 630). Er wordt per bestuurder een vast bedrag aan vacatiegeld toegekend. Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Accountantshonoraria

De onafhankelijke accountant is PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Op grond van artikel 382a Titel 9 Boek 2 BW is de vermelding van de honoraria van de onafhankelijke accountant als volgt weergegeven (x € 1.000):

2023 (bedragen x € 1.000)	Onafhankelijke accountant
Controle van de jaarrekening	238
Totaal	238

2022 (bedragen x € 1.000)	Onafhankelijke accountant
Controle van de jaarrekening	215
Totaal	215

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de stichting zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort. Deze honoraria hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar 2023 en 2022, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht. Genoemde honoraria omvatten tevens de controle van de DNB-staten en de assurancewerkzaamheden voor de z-score en normportefeuille.

Personeelskosten Bestuursbureau

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Salarissen medewerkers	2.790	2.306
Pensioenlasten	449	628
Sociale lasten	284	255
Totaal	3.522	3.189

Het aantal personeelsleden in dienst van het fonds is 25 (2022: 22). Er zijn geen personeelsleden in het buitenland werkzaam. Daarnaast worden beheeractiviteiten op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel in dienst van de pensioenuitvoerder dan wel de vermogensbeheerder.

De personeelsleden van het bestuursbureau voeren werkzaamheden uit in het kader van pensioenbeheer en vermogensbeheer. Van de bovenstaande personeelskosten is € 2,0 ofwel 56,3% (2022: € 1,9 ofwel 56,3%) toegerekend aan de kosten van het vermogensbeheer. De resterende personeelskosten zijn opgenomen onder de pensioenuitvoeringskosten.

Algemene kosten toegewezen aan vermogensbeheer

In het kader van de aanbevelingen t.a.v. de kostenbehandeling van de Pensioenfederatie wordt een deel van de totale kosten toegerekend aan vermogensbeheer. Deze post bedraagt in 2023 € 4,4 (2022: € 3,8). De kosten bestuursbureau worden voor 56,3% toegerekend aan vermogensbeheer. De kosten voor bestuur en commissies, externe adviseurs en toezichthouders worden voor 50% toegerekend. De actuariële adviesdiensten worden voor 25% toegerekend aan vermogensbeheer, de overige posten voor 50%. Deze kosten maken in de jaarrekening onderdeel uit van de pensioenuitvoeringskosten.

(12) Saldo herverzekering

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Premie herverzekering	2	2
Uitkeringen uit hoofde van herverzekeringen	-2	-2
Totaal	0	0

(13) Saldo overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Inkomende waardeovernames	-34	-44
Inkomende waardeovernames klein pensioen	-71	-60
Inkomende collectieve waardeovernames	0	-9
Uitgaande waardeoverdrachten	53	84
Uitgaande waardeoverdrachten klein pensioen	17	260
Totaal	-35	231

Waardeoverdracht betreft de ontvangst van of overdracht aan pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd.

De inkomende collectieve waardeovernames in 2022 (€ - 9) heeft betrekking op de afronding van de collectieve waardeoverdracht van pensioenfonds TNT Express. In 2022 is deze collectieve waardeoverdracht volledig afgerond waardoor een saldo van € -9 is gerealiseerd. Het gros (€ -1.236) is in 2021 geëffectueerd.

(14) Overige lasten

(bedragen x € 1.000.000)	2023	2022
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	8	6
Overige	2	1
Totaal	10	7

19.11 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich in 2024 geen ontwikkelingen voorgedaan die impact hebben op de jaarrekening van boekjaar 2023.

Den Haag, 18 april 2024

Het bestuur,

Dhr. F. Veltink
Dhr. J. Spaans
Mw. I.V. Hermans
Mw. A.J. Stevens
Mw. W. Westerborg
Dhr. P.A. Stork
Mw. U.S. van den Bout-Kisoen
Dhr. L.C.A. Scheepens
Mw. J.G.E. van Leeuwen
Dhr. E. van Aggele

De raad van toezicht,
ten blijke van goedkeuring van het bestuursbesluit tot vaststelling van de jaarrekening over 2023

Dhr. M.G. Jekel
Mw. E.E.H.C. van den Bosch
Dhr. R.J. Schreur

OVERIGE GEGEVENS

20 Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat. Het saldo van de staat van baten en lasten is als volgt verdeeld:

	2023	2022
Naar Solvabiliteitsreserve	-398	-1.305
	-398	-1.305

21 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de weg te Amsterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de weg, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 112,0 miljoen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 7,5 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Aangezien het pensioenfonds gebruik maakt van het transitie-FTK zoals bedoeld in artikel 150p van de Pensioenwet zijn niet alle hiervoor genoemde artikelen van toepassing. Ik heb onderzocht of is voldaan aan de voorwaarden voor het gebruik van het transitie-FTK.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen). Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

Hierbij is in aanmerking genomen dat het pensioenfonds gebruik maakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023, waardoor artikel 137, tweede lid, onderdelen a en b van de Pensioenwet niet van toepassing zijn. Het pensioenfonds heeft onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat besluit gestelde voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de weg is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amstelveen, 18 april 2024

drs. W. Hoekert AAG
Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

22 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfondsvoor het Beroepsvervoer over de Weg

---

Verklaring over de jaarrekening 2023

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Bedrijfstakpensioenfondsvoor het Beroepsvervoer over de Weg ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023 van Stichting Bedrijfstakpensioenfondsvoor het Beroepsvervoer over de Weg te Amsterdam gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2023;
- de staat van baten en lasten over 2023; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfondsvoor het Beroepsvervoer over de Weg zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

NLE00024041.1.1

---

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam
T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl*

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Onze controleaanpak

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot de kernpunten, fraude en continuïteit, en de aangelegenheden daaruit, bepaald in de context van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie ter ondersteuning van ons oordeel, zoals onze bevindingen en observaties ten aanzien van individuele kernpunten, de controleaanpak frauderisico's en de controleaanpak continuïteit, moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Samenvatting en context

Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor het Beroepsvervoer over de Weg is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds dat de pensioenregelingen uitvoert voor werknemers in de sectoren beroepsgoederen-, besloten bus- en taxivervoer, het binnenbeurtvaartbedrijf, het kraanverhuurbedrijf en de op vrijwillige basis aangesloten werknemers van Orsima. De stichting opereert in een sterk gereguleerde omgeving. Vanuit de Pensioenwet worden met name zaken voorgeschreven met betrekking tot governance, fondsdocumenten, toeslagbeleid en verantwoording. Wij hebben in het bijzonder aandacht besteed aan de gebieden die gerelateerd zijn aan de specifieke bedrijfsactiviteiten van de stichting.

Als onderdeel van het ontwerpen van onze controleaanpak hebben wij de materialiteit bepaald en het risico van materiële afwijkingen in de jaarrekening geïdentificeerd en ingeschat. Wij besteden bijzondere aandacht aan die gebieden waar het bestuur belangrijke schattingen heeft gemaakt, bijvoorbeeld bij significante schattingen waarbij veronderstellingen over toekomstige gebeurtenissen worden gemaakt die inherent onzeker zijn. In hoofdstuk 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva' (pagina 117 en verder) van de jaarrekening, onder de toelichting op de beleggingen en de toelichting op de technische voorzieningen, heeft de stichting de schattingsposten en de belangrijkste bronnen van schattingsonzekerheid uiteengezet. Vanwege de significante schattingsonzekerheid en het gerelateerde significante risico verbonden aan de fonds specifieke elementen in de waardering van de technische voorzieningen en het verhoogde risico in de waardering van de niet-beursgenoteerde beleggingen, hebben wij deze aangemerkt als kernpunten zoals uiteengezet in de paragraaf 'De kernpunten van onze controle'. De waardering van de beleggingen en de technische voorzieningen zijn bepalend voor de beleidsdekkingsgraad van de stichting. Wij hebben de toelichting op de financiële positie van de stichting, met een beleidsdekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen, aangemerkt als kernpunt, vanwege het belang hiervan voor de deelnemers in relatie tot mogelijke korting dan wel mogelijke indexatie van de pensioenaanspraken.

Andere aandachtsgebieden in onze controle, die niet als kernpunten zijn aangemerkt, waren de volledigheid van de verantwoorde premies en de juistheid van de pensioenuitkeringen. Bij al onze controles besteden wij aandacht aan het risico van het doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door het bestuur, waaronder het evalueren van risico's op mogelijke afwijkingen als gevolg van fraude op basis van een analyse van mogelijke belangen van het bestuur.

Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor het Beroepsvervoer over de Weg heeft de potentiële impact van klimaatverandering op haar financiële positie beoordeeld. In hoofdstuk 11 'Beleggingen' van het bestuursverslag, onder subsectie 'Verantwoord beleggen', zijn de risico's voortkomend uit de klimaatverandering nader toegelicht. Wij hebben de beoordeling door het bestuur van de aan klimaat gerelateerde risico's besproken, en de potentiële impact op de financiële positie inclusief de onderliggende assumpties en schattingen geëvalueerd. De verwachte effecten van klimaatverandering leiden niet tot een kernpunt in onze controle.

Wij hebben ervoor gezorgd dat het controleteam over voldoende specialistische kennis en expertise beschikte die nodig was voor de controle van een pensioenfonds. Bij de uitvoering van de controle zijn specialisten op onder meer het gebied van waardering van financiële instrumenten betrokken.

De hoofdlijnen van onze controleaanpak waren als volgt:

Materialiteit

- Materialiteit: €150.000.000

Reikwijdte van de controle

- Uitbesteding van kernprocessen vermogensbeheer, *custody* en pensioenbeheer en de werkzaamheden van andere accountants op interne beheersingsrapportages van deze partijen.
- Samenwerking met andere accountants voor de controle van de beleggingen.
- Controle van de waardering van de technische voorzieningen in samenwerking met de certificerend actuaris, conform Handreiking 1120.

Kernpunten

- Waardering van de niet-beursgenoteerde beleggingen.
- De fonds specifieke elementen in de waardering van de technische voorzieningen.
- De toelichting op de financiële positie.

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel' wordt toegelicht in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij bepalen, op basis van ons professionele oordeel, kwantitatieve grenzen voor materialiteit waaronder de materialiteit voor de jaarrekening als geheel, zoals uiteengezet in onderstaande tabel. Deze grenzen, evenals de kwalitatieve overwegingen daarbij, helpen ons om de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden voor de individuele posten en toelichtingen in de jaarrekening te bepalen en om het effect van onderkende afwijkingen, zowel individueel als gezamenlijk, op de jaarrekening als geheel en op ons oordeel, te evalueren.

Materialiteit

€150.000.000 (2022: €129.000.000).

Hoe is de materialiteit bepaald

Wij bepalen de materialiteit op basis van ons professionele oordeel. Als basis voor deze oordeelsvorming gebruiken wij 0,5% (2022: 0,5%) van het totaal van de technische voorzieningen per 31 december 2023. Bij het bepalen van dit percentage is rekening gehouden met de financiële positie van de stichting, waarbij de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2023 onder het vereist eigen vermogen ligt. De toename van de materialiteit in absolute zin is het gevolg van het stijgen van het totaal van de technische voorzieningen.

Materialiteit
De overwegingen voor de gekozen benchmark

€150.000.000 (2022: €129.000.000).

Wij gebruiken het totaal van de technische voorzieningen als de primaire, in de sector algemeen toegepaste, benchmark, op basis van onze analyse van de gemeenschappelijke informatiebehoeften van gebruikers van de jaarrekening, voornamelijk het bestuur, de deelnemers en de toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB). Op basis daarvan zijn wij van mening dat het totaal van de technische voorzieningen een weerspiegeling is van de omvang van het pensioenfonds en een belangrijke factor bij de bepaling van de dekkingsgraad van het fonds.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de €7.500.000 (2022: €6.400.000) aan hen rapporteren evenals kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude geïdentificeerd en ingeschat. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg en haar omgeving en de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van toezicht, toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij verwijzen naar hoofdstuk 12 'Risicomanagement', pagina 64 van het bestuursverslag, waarin het bestuur van de stichting aangeeft dat het iedere twee jaar een systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) uitvoert. Hierbij worden ook risico's bij de pensioenuitvoeringsorganisatie en de vermogensbeheerder betrokken.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse, zoals opgenomen in de SIRA, geëvalueerd evenals de gedragscode, de regeling vermoeden misstanden, het integraal risicomanagementbeleid en de incidentenprocedure.

Wij hebben om inlichtingen gevraagd bij de leden van het bestuur en het bestuursbureau of zij op de hoogte zijn van feitelijke, vermeende of vermoede fraude. Hieruit volgden geen signalen van feitelijke, vermeende of vermoede fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang. Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van frauderisico's.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Geïdentificeerde frauderisico's

Doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door het bestuur

Het bestuur bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het bestuur in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken.

Daarom besteden wij bij al onze controles aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het bestuur met betrekking tot:

- journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- schattingen;
- significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening.

Wij hebben daarbij bijzondere aandacht voor tendenties als gevolg van mogelijke belangen van het bestuur.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing en de werking van de maatregelen getoetst in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten.

Daarnaast hebben wij de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing en de werking van de maatregelen getoetst voor het maken van schattingen.

Daarnaast hebben wij inzicht verkregen in de ISAE 3402-rapportage van de pensioenuitvoeringsorganisatie, als partij die primair de financiële administratie van het pensioenfonds voert, en de hierin opgenomen interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van toegangsbeveiliging in het IT-systeem. Wij hebben de werkzaamheden die de accountant van de pensioenuitvoeringsorganisatie heeft verricht, geëvalueerd.

Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Wij hebben getoetst of de journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht aanvaardbaar zijn.

Voor de werkzaamheden ten aanzien van de belangrijkste schattingen verwijzen wij naar de kernpunten van de controle ten aanzien van de waardering van de niet-beursgenoteerde beleggingen en de fonds specifieke elementen in de waardering van de technische voorzieningen.

Wij zijn ook alert geweest op mogelijk significante transacties buiten de normale bedrijfsvoering van de stichting of die in een ander opzicht ongebruikelijk lijken in het licht van zowel ons inzicht in de stichting en de omgeving als andere tijdens de controle verkregen informatie.

Wij hebben geen significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsvoering geïdentificeerd.

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het bestuur.

Wij hebben in onze controle een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd. Ook hebben wij kennisgenomen van correspondentie met toezichhouders en zijn wij tijdens de controle alert gebleven op indicaties voor fraude. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing vormt voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving. Indien daar sprake van was, hebben wij onze evaluatie van het risico van fraude en de gevolgen daarvan voor onze controlewerkzaamheden opnieuw geëvalueerd.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de bedrijfsactiviteiten van de stichting voor de voorzienbare toekomst. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere het verkrijgen van controle-informatie omtrent het continuïteitsrisico en de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling bij de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen. Op basis van de verkregen controle-informatie hebben wij vastgesteld of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Daarnaast hebben wij de correspondentie met relevante toezichthoudende instanties geïnspecteerd.

Pensioenfondsen zijn op grond van de wetgeving gehouden om een adequate vermogensdekking, vereist eigen vermogen, aan te houden. Het vereist eigen vermogen wordt op basis van het financieel toetsingskader bepaald. Als de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds lager is dan het vereist eigen vermogen, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het fonds het eigen vermogen op het vereiste niveau brengt. Als het fonds niet kan voldoen aan het herstel zullen aanvullende maatregelen moeten worden getroffen. Daar waar nodig zullen de rechten van de (gewezen) deelnemers moeten worden aangepast zodat weer aan het vereist eigen vermogen wordt voldaan.

Zoals opgenomen in toelichting 19.6 (4) 'Stichtingskapitaal en reserves', pagina 129 van de jaarrekening bevindt de stichting zich op balansdatum in een tekortsituatie. Op basis van het herstelplan 2023 is de verwachting van het bestuur dat de stichting over voldoende herstelpotentieel beschikt. In maart 2024 heeft het bestuur besloten om ingaande 2024 toe te treden tot het transitie-FTK. Hierdoor hoeft het herstelplan niet te worden geactualiseerd, maar moet uiterlijk 1 juli 2024 het overbruggingsplan bij DNB ingediend worden. Wij hebben kennisgenomen van het herstelplan 2023, de correspondentie met De Nederlandsche Bank N.V. en de toelichting in de jaarrekening hierover. Voor een nadere uiteenzetting verwijzen wij naar het kernpunt 'De toelichting op de financiële positie'. Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens de controle van de jaarrekening. Wij hebben het bestuur op de hoogte gebracht van de kernpunten. De kernpunten vormen geen volledige weergave van alle risico's en punten die wij tijdens onze controle hebben geïdentificeerd en hebben besproken. Wij hebben in deze paragraaf de kernpunten beschreven met daarbij een samenvatting van de op deze punten door ons uitgevoerde werkzaamheden.

Kernpunten

Waardering van de niet-beursgenoteerde beleggingen

Wij verwijzen naar toelichting 19.6 (1) 'Beleggingen voor risico van het pensioenfonds' in de jaarrekening
Het pensioenfonds belegt in beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingen. Wij onderkennen een verhoogd risico waar het gaat om de waardering van beleggingen in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen

Onze controlewerkzaamheden en observaties

Systeemgerichte werkzaamheden

Wij hebben door middel van de ISAE 3402-rapportage van de vermogensbeheerder zekerheid verkregen omtrent de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de waardering van beleggingen gewaardeerd op basis van niet in de markt observeerbare uitgangspunten.

Kernpunten

(indirect vastgoed) (€1.700 miljoen) en hypotheekfondsen (€2.341 miljoen). Dit komt met name door de verhoogde schattingsonzekerheid aangezien de gebruikte inputs in de waardingsmodellen niet in alle gevallen in de markt observeerbare informatie betreft. Het vastgoed wordt gewaardeerd op basis van externe taxaties door onroerendgoedtaxateurs van het vastgoed in de fondsen. Voor de reële waardeberekening van de hypotheek binnen de hypotheekfondsen wordt gebruikgemaakt van parameters en/of veronderstellingen met betrekking tot de verwachte kasstroom en de disconteringsvoet.

Door de hoge mate van schattingsonzekerheid is er een inherent hoger risico op fouten en fraude. Daarom hebben wij de waardering van niet-beursgenoteerde beleggingen in indirect vastgoed en hypotheekfondsen geïdentificeerd als kernpunt in onze controle.

De fonds specifieke elementen in de waardering van de technische voorzieningen

Wij verwijzen naar toelichting 19.6 (5) 'Technische voorzieningen' in de jaarrekening

De actuariële waardingsgrondslagen van de stichting bestaan voor een deel uit algemeen aanvaarde uitgangspunten, zoals de prognosetafel AG 2022 en de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Een ander deel van de grondslagen is fonds specifiek, en wordt door het bestuur vastgesteld op basis van fonds specifiek onderzoek.

Zoals toegelicht in toelichting 19.5 'Grondslagen' van de jaarrekening is in 2023 geen sprake van schattingswijzigingen als gevolg van actualisering van de fonds specifieke grondslagen, omdat deze eens per twee jaar plaatsvinden en in 2022 voor het laatst zijn geactualiseerd. De fonds specifieke grondslagen zien

Onze controlewerkzaamheden en observaties

De rapportage is voorzien van een goedkeurend assurancerapport. Derhalve hebben wij, in het kader van onze controle, gesteund op deze interne beheersingsmaatregelen.

Gegevensgerichte werkzaamheden

Wij hebben vastgesteld dat het aantal units in vastgoed- en hypotheekfondsen dat de stichting houdt, aansluit met het gecontroleerde participatieregister en dat de reële waarde van de vastgoed- en hypotheekfondsen in de administratie van het pensioenfonds in materiële zin overeenkomt met de gecontroleerde waarde van de portfolio van de vastgoed- en hypotheekfondsen. Hierbij hebben wij de door een onafhankelijke accountant gecontroleerde *net asset value* per unit van deze niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen aangesloten met deze waarden in de overzichten van de vermogensbeheerder. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat het gebruikte verslaggevingskader overeenkomt met dat van de jaarrekening van de stichting.

Wij hebben kennisgenomen van de toelichtingen op de niet-beursgenoteerde beleggingen en deze getoetst aan de (toelichtings)vereisten uit de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Wij hebben vastgesteld dat er geen sprake is van gebeurtenissen na balansdatum die invloed hebben op de waardering van deze vastgoed- en hypotheekfondsen per 31 december 2023.

Systeemgerichte werkzaamheden

Wij hebben door middel van de ISAE 3402-rapportage van de pensioenuitvoeringsorganisatie zekerheid verkregen omtrent de opzet, het bestaan en de effectieve werking van de interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de waardering van de technische voorziening. De rapportage is voorzien van een goedkeurend assurancerapport. Wij hebben, zoals ook verwoord in de sectie 'Reikwijdte van de controle', gesteund op deze interne beheersingsmaatregelen.

Gegevensgerichte werkzaamheden

Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- evaluatie van de gehanteerde grondslagen voor waardering van activa en passiva aan de hand van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving; en

Kernpunten

toe op de fonds specifieke ervaringssterfte en de opslag voor toekomstige uitvoerings- en excassokosten.

De gebruikte methoden om de fonds specifieke grondslagen van de technische voorzieningen te bepalen maken gebruik van veronderstellingen, waardoor de daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken, vertaald naar het actuariële resultaat op sterfte (kort- en langlevens) en het actuariële resultaat op kosten.

Gezien de inherente onzekerheid van deze schattingen en de omvang van de schattingspost hebben wij dat als kernpunt van onze controle aangemerkt.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

- evaluatie van de uitkomsten van de actuariële analyse over 2023 waaronder de vertaling naar de fonds specifieke grondslagen, alsmede bespreking van deze analyse met het bestuur, het management van het bestuursbureau en de certificerende actuaris.

In het kader van onze verantwoordelijkheid als accountant van de stichting hebben wij de certificerende actuaris instructies gestuurd.

De certificerende actuaris heeft bij de technische voorziening aan de hand van de administratieve basisgegevens ('pensioenaanspraken') een actuariële verklaring afgegeven. De door de actuaris gehanteerde basisgegevens hebben wij aangesloten op de basisgegevens die bekend zijn uit onze eigen assurancewerkzaamheden inzake de basisgegevens.

Wij hebben kennisgenomen van het certificeringsrapport en de afgegeven actuariële verklaring en die met de certificerende actuaris besproken. Hierbij is specifiek aandacht geschonken aan de fonds specifieke grondslagen. De certificerende actuaris heeft in zijn verklaring aangegeven dat de stichting voldoet aan de relevante artikelen van de Pensioenwet met uitzondering van zijn constatering dat het eigen vermogen op balansdatum lager is dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Wij hebben naar aanleiding van onze controle en de uitkomsten daarvan, deze schattingspost beoordeeld op aanwijzingen van tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude. Wij hebben dergelijke aanwijzingen niet geïdentificeerd.

Wij hebben kennisgenomen van de toelichtingen op de technische voorziening en deze getoetst aan de (toelichtings)vereisten uit de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Bij de uitvoering van bovenstaande werkzaamheden hebben wij geen materiële bevindingen geconstateerd en wij vinden de schatting en de toelichtingen daarop redelijk in de context van de jaarrekening.

Kernpunten

De toelichting op de financiële positie

Wij verwijzen naar toelichting 19.6 (4) 'Stichtingskapitaal en reserves' in de jaarrekening

Zoals opgenomen in de jaarrekening is de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2023 114,5%. Ultimo 2023 is het vereist eigen vermogen ('VEV') 118,5% en is het minimaal vereist eigen vermogen ('MVEV') 104,3%. Omdat de beleidsdekkingsgraad (gemiddelde van de maanddekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden) van het fonds lager is dan het VEV, is sprake van een tekort.

De stichting heeft op 22 maart 2023 een herstelplan opgesteld en ingediend bij de toezichthouder DNB. DNB heeft het herstelplan goedgekeurd. Volgens dit herstelplan verwacht de stichting binnen tien jaar aan het VEV te voldoen. Op basis hiervan heeft het bestuur geconcludeerd dat een korting van de pensioenaanspraken niet nodig is. In maart 2024 heeft het bestuur besloten om ingaande 2024 toe te treden tot het transitie-FTK. Hierdoor hoeft het herstelplan niet te worden geactualiseerd, maar moet uiterlijk 1 juli 2024 het overbruggingsplan bij DNB ingediend worden.

De hoogte van de beleidsdekkingsgraad wordt gezien als graadmeter voor de financiële soliditeit van het pensioenfonds.

Wij hebben de toelichting op de financiële positie van de stichting, met een beleidsdekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen, aangemerkt als kernpunt, vanwege het belang hiervan voor de deelnemers in relatie tot mogelijke korting dan wel mogelijke indexatie van de pensioenaanspraken.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

Systeemgerichte werkzaamheden

Voor de controle van de beleidsdekkingsgraad hebben wij gebruikgemaakt van de beheersingsmaatregelen zoals ingericht bij het bestuursbureau van de stichting en de pensioenuitvoeringsorganisatie. Wij hebben door middel van de ISAE 3402-rapportage van de pensioenuitvoeringsorganisatie zekerheid verkregen omtrent de opzet, het bestaan en de effectieve werking van de interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de bepaling van de (beleids)dekkingsgraad, het VEV en het MVEV. De rapportage is voorzien van een goedkeurend assurancerapport.

Wij hebben, in het kader van onze controle, zoals ook verwoord onder de sectie 'Reikwijdte van de controle', op deze interne beheersingsmaatregelen gesteund.

Tevens hebben wij voor een aantal maanden de input voor de berekening van de maanddekkingsgraad aangesloten met de opgave van de vermogensbeheerder en de actuariële berekening van de voorziening pensioenverplichtingen door de pensioenuitvoeringsorganisatie. Hiermee hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent de betrouwbaarheid van de berekening van de beleidsdekkingsgraad.

Gegevensgerichte werkzaamheden

Wij hebben kennisgenomen van het door DNB goedgekeurde herstelplan 2023. Wij zijn nagegaan of de belangrijkste elementen uit het herstelplan 2023 en de toetreding tot het transitie-FTK in de jaarrekening en het bestuursverslag zijn toegelicht.

De certificerend actuaaris heeft de berekening van de beleidsdekkingsgraad, het VEV en het MVEV gecontroleerd aan de hand van fonds specifieke karakteristieken en hieruit blijken geen materiële bevindingen.

Wij hebben de toelichtingen in de jaarrekening rondom het VEV, MVEV en de beleidsdekkingsgraad getoetst door aansluiting te maken met het certificeringsrapport van de certificerend actuaaris en aan de (toelichtings)-vereisten uit de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving.

Wij hebben bij de uitvoering van bovenstaande werkzaamheden geen materiële bevindingen geconstateerd.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

---

Het jaarverslag omvat ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in het jaarverslag anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde vereisten

---

Onze benoeming

Wij zijn benoemd als externe accountant van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg volgend een besluit van het bestuur op 15 december 2016. Wij zijn nu voor een onafgebroken periode van zeven jaar accountant van de stichting.

Geen verboden diensten

Wij hebben, naar ons beste weten en overtuiging, geen verboden diensten geleverd, als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Geleverde diensten

De diensten die wij, in aanvulling op de controle van de jaarrekening, hebben geleverd aan de stichting, in de periode waarop onze wettelijke controle betrekking heeft, zijn toegelicht in punt 11 van de toelichting van de jaarrekening.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

---

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 18 april 2024
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. H.C. van der Rijst RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2023 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg

---

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan het bestuur op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen die zijn getroffen om de geïdentificeerde bedreigingen weg te nemen en onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening vanuit alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze zaken in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang is van het maatschappelijk verkeer.

BIJLAGEN

I Aanvullende informatie bestuursorganen

Onderstaand treft u, aanvullend op wat in het bestuursverslag ten aanzien van de bestuursorganen is vermeld, aanvullende informatie aan over de vergoedingen die worden verstrekt aan leden van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. Voorts wordt meer informatie verstrekt over de leden van genoemde organen op 31 december 2023.

Bestuur

Vergoeding bestuursleden

Bestuurders van Pensioenfonds Vervoer werken gemiddeld twee dagen per week voor het fonds. Zij ontvingen in 2023 hiervoor een vergoeding van € 60.200 per jaar. De bestuurders die voorzitter en plaatsvervangend voorzitter zijn werken gemiddeld drie dagen per week voor het fonds. Zij ontvingen hiervoor in 2023 een vergoeding van € 90.300 per jaar.

In de overgangperiode van 1 maart 2023 tot 1 oktober 2023 deelden de heren Ceelen en Spaans tijdelijk de voorzittersvergoeding voor hun werkzaamheden als uittredend en intredend plaatsvervangend voorzitter namens de werkgevers.

De vergoedingen van bestuursleden worden geïndexeerd met de loonontwikkeling binnen de Cao Beroepsgoederenvervoer. In dat kader zijn de bedragen met ingang van 1 januari 2024 verhoogd met 4%. Sinds 1 januari 2023 ontvangen bestuurders ook een reiskostenvergoeding per fysiek bijgewoonde vergadering. Voor meer informatie wordt verwezen naar het beloningsbeleid zoals terug te vinden is op de website van Pensioenfonds Vervoer.

Voor bestuursleden die zitting hebben in het bestuur op voordracht van een werkgevers- of werknemersorganisatie worden de genoemde bedragen in principe uitbetaald aan de voordragende organisaties.

Personalia

Bestuursleden per 31 december 2023

Naam	Functie	Geboortejaar	Sinds (jaar)	Einde lopende termijn
Dhr. F. Veltink	voorzitter 2023	1972	01-01-2022	01-01-2026
Dhr. J. Spaans	plv. voorzitter 2023	1965	01-01-2023	01-01-2027
Dhr. L.C.A. Scheepens	secretaris 2023	1965	23-02-2018	23-02-2026
Mw. U.S. van den Bout-Kisoen	plv. secretaris 2023	1974	05-03-2022	05-03-2026
Mw. A.J. Stevens	bestuurslid	1952	01-06-2016	01-06-2024
Dhr. P.A. Stork	bestuurslid	1967	01-11-2016	01-11-2024
Mw. W. Westerborg	bestuurslid	1967	01-11-2016	01-11-2024
Mw. I.V. Hermans	bestuurslid	1971	10-09-2020	01-09-2024
Mw. J.G.E. van Leeuwen	bestuurslid	1986	01-02-2023	01-02-2027
Dhr. E. van Aggele	bestuurslid	1968	21-12-2023	21-12-2027

Nevenfuncties

De personen die in 2023 lid waren van het bestuur bekleedden in 2023 de volgende nevenfuncties:

Dhr. J. Spaans

- Controller/plaatsvervangend algemeen directeur TLN

Dhr. F. Veltink

- Bestuurslid (secretaris) van de zwaarwerkregeling beroepsgoederenvervoer (de RVU regeling)
- Vakbondsbestuurder Transport & Logistiek FNV

Mw. U.S. van den Bout-Kisoen

- Bestuurder Bpf voor de handel in bouwmaterialen
- Bestuurder Molenaarspensioenfonds
- Bestuurder NN CDC pensioenfonds
- Pensioenfondsbestuurder CNV Vakmensen

Dhr. L.C.A. Scheepens

- Secretaris van de stichtingen SFB
- Voorzitter raad van toezicht Pensioenfonds SABIC
- Bestuurslid Stichting Williamfonds
- Docent SPO
- Bestuurslid VITP
- Lid raad van toezicht Bpf Zuivel
- Bestuurslid Bpf Recreatie

Mw. I.V. Hermans

- Advocaat Hermans Peters Law
- Bestuurder STAK HR Via Care Holding
- Voorzitter Stichting Medisch Indicatie Centrum Zorg
- Bestuurder STAK Ontwikkeling Verhuur Vaanpark (tot 01-10-2023)
- (Middellijk) bestuurder Ontwikkeling Verhuur Vaanpark B.V. (tot 01-10-2023)
- DGA New Haven Advocatuur B.V.
- Bestuurder Stichting Mare Quinten
- Bestuurder Dardanus Arrossor B.V.

Mw. J.G.E. van Leeuwen (aangetreden op 01-02-2023)

- Pensioenbestuurder / Lid Pensioenteam FNV
- Bestuurslid Bpf Architectenbureaus
- Lid Adviesraad Financial Investigator
- Bestuurslid VBDO
- Bestuurslid (NUB) PNO Media
- Bestuurslid Eduardo Frei Stichting (tot 14-06-2023)

Mevr. A.J. Stevens

- Bestuurslid buurtvereniging 'De Noorderhoek' te Beilen
- Secretaris Bestuur Humanitas Midden-Drenthe
- Voorzitter Adviesraad voor Minimabeleid Midden-Drenthe

Mw. W. Westerborg

- Directeur Finance en Risk APF Unilever
- Uitvoerend bestuurder APF Unilever
- Lid Auditcommissie Ahold Delhaize Pensioenfonds
- Onafhankelijk voorzitter voordrachtscommissie ABN AMRO Pensioenfonds (tot 30-04-2023)

Dhr. E. van Aggele (aangetreden op 21-12-2023)

- Financieel directeur bij Koninklijke Euser B.V.

Dhr. P.A. Stork

- Hoogleraar Financiële Markten en Instrumenten aan de Vrije Universiteit Amsterdam
- Adviseur Beleggingscommissie Pensioenfonds DSM Nederland
- Beheerder Ciconia Familiefonds in oprichting (tot 21-08-2023)

Dhr. L.J.H. Ceelen (afgetreden op 21-12-2023)

- Bestuurslid BpfBouw (werkgeversvoorzitter v.a. 27-02-2023)
- Adviseur Bouwend Nederland
- Adviseur Transport en Logistiek Nederland
- Lid visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds A.S. Watson Nederland
- Lid/voorzitter visitatiecommissie Stichting Roba Pensioenfonds (tot 01-07-2023)

Raad van toezicht

Vergoeding

Leden van de raad van toezicht ontvingen in 2023 een vergoeding van € 19.350 per jaar. De voorzitter van de raad van toezicht ontvangt een vergoeding van € 26.875 per jaar. Deze vergoedingen worden geïndexeerd met de loonontwikkeling binnen de Cao Beroepsgoederenvervoer. In dat kader zijn de bedragen met ingang van 1 januari 2024 verhoogd met 4%. Sinds 1 januari 2023 ontvangen RvT-leden ook een reiskostenvergoeding per fysiek bijgewoonde vergadering. Voor meer informatie wordt verwezen naar het beloningsbeleid zoals terug te vinden is op de website van Pensioenfonds Vervoer.

Personalia

Naam	Functie	Geboortejaar	Sinds (jaar)	Einde lopende termijn
Dhr. M.G. Jekel	voorzitter	1958	07- 1-2020	07- 1-2024
Dhr. R.J. Schreur	secretaris	1961	07- 1-2022	07- 1-2026
Mw. E.E.H.C. van den Bosch	plv. voorzitter	1973	07- 1-2023	07- 1-2027

Nevenfuncties

De personen die in 2023 lid waren van de raad van toezicht bekleedden in 2023 de volgende nevenfuncties:

Dhr. M.G. Jekel

- CFRO Salarise BV

Dhr. R. Schreur

- Senior Advisor Avida International
- Adviseur Investment Committee SPMS (v.a. 26-06-2023)
- Lid raad van toezicht SPW (v.a. 01-07-2023)

Mw. E.E.H.C. van den Bosch (aangetreden per 01-07-2023)

- Lid RvC Action Service & Distributie & Action NL BV
- Lid RvC Saver NV
- Zelfstandig ondernemer 1973BV
- Lid RvC Brabant Water NV
- Lid Bestuur Pensioenfonds Detailhandel
- Lid raad van commissarissen Rabobank Zuidwest Brabant

Mw. G. van Vollenhoven-Eikelenboom (afgetreden per 01-07-2023)

- Lid raad van commissarissen a.s.r. verzekeringen
- Lid raad van commissarissen a.s.r. ziektekosten
- Lid raad van commissarissen Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)

- Lid raad van commissarissen Bunq Bank
- Associate Partner Riskquest
- Lid raad van commissarissen MUFG Bank Europe
- Lid raad van commissarissen MUFG securities Europe
- Lid Strategische Auditcommissie Ministerie van Buitenlandse Zaken
- Raad/Deskundig lid Ondernemingskamer
- Lid raad van commissarissen a.s.r. PPI

Verantwoordingsorgaan

Vergoeding

Leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen sinds 1 januari 2023 een vaste jaarlijkse vergoeding. In 2023 bedroeg deze € 5.375 per jaar. De voorzitter van het verantwoordingsorgaan ontving in 2023 € 6.450 per jaar. Deze vergoedingen worden geïndexeerd met de loonontwikkeling binnen de Cao Beroepsgoederenvervoer. In dat kader zijn de bedragen met ingang van 1 januari 2024 verhoogd met 4%. VO-leden ontvangen ook een reiskostenvergoeding per fysiek bijgewoonde vergadering. Voor meer informatie wordt verwezen naar het beloningsbeleid zoals terug te vinden is op de website van Pensioenfonds Vervoer.

Personalia

Naam	Functie	Geboortjaar	Sinds (jaar)	Einde lopende termijn
Dhr. W.H. van Neuren	voorzitter	1948	01-07-2014	07- 1-2024
Dhr. P.J.M. Benner	secretaris	1958	23-04-2015	07- 1-2024
Dhr. W. Verhaar	lid	1957	01-11-2021	11- 1-2025
Dhr. G. den Hertog	lid	1963	01-10-2022	10- 1-2026
Mw. G.A.K. Richardson	lid	1972	01-05-2023	05- 1-2027

Nevenfuncties

De personen die in 2023 lid waren van het verantwoordingsorgaan bekleedden in 2023 de volgende nevenfuncties:

Dhr. W.H. van Neuren

- Directeur Kingscourt96 B.V., Ridderkerk
- Adviseur Mijnders Transport B.V., Melissant
- Voorzitter Stichting Arbeidsvoorwaardenbeleid KNV

Dhr. P.J.M. Benner

- Buschauffeur bij Arriva Touring B.V.
- Bestuurslid van Stichting Fonds Scholing en Ordening voor het Besloten Busvervoer (FSO)
- Lid FNV Subsectorraad Toer
- Lid Cao partijen Besloten Bus
- Bestuurslid Stichting Loes voor Dieren

Dhr. W. Verhaar

- Geen nevenfuncties

Dhr. G. den Hertog

- Chauffeur autolaadkraan bij Prezero

Mw. G.A.K. Richardson (aangetreden per 01-05-2023)

- Group HR Director bij Renewi

II SFDR Annex IV

BIJLAGE IV

Periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: **Pensioenregeling pensioenfonds Vervoer**   Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): **IOVDGE3UPBKDNIRIY087**

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

●● ☐ Ja	●○ ☒ Nee
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: %	☒ Dit product promootte ecologische/sociale (E/S-) kenmerken . Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het 19,97% duurzame beleggingen
☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden	☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden
☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden	☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: %	☐ met een sociale doelstelling
	☐ Dit product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd .

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Dit financiële product (hierna: deze Pensioenregeling) promoot de volgende ecologische en sociale kenmerken:

ESG-integratie. De Pensioenregeling integreert op structurele wijze ESG-risico's en ESG-factoren in het beleggingsproces. Voor een aantal aandelenmandaten is specifiek opgesteld dat het ESG-profiel beter is dan dat van de benchmark. Daarnaast integreren de vermogensbeheerders van Pensioenfonds Vervoer ESG criteria in hun beleggingsprocessen.

CO₂-reductie. De CO₂-voetafdruk van de portefeuille wordt vergeleken met die van de benchmark. Daarbij heeft portefeuille als doelstelling de CO₂-voetafdruk te verkleinen: het streven is om in 2030 een CO₂-voetafdruk hebben die 50% lager is dan die van de benchmark in 2020. De langetermijndoelstelling is een klimaatneutrale portefeuille in 2050.

Uitsluitingsbeleid. De volgende investeringen zijn uitgesloten, zie voor meer details het uitsluitingsbeleid van pensioenfonds Vervoer:

<https://www.pfvervoer.nl/sites/default/files/documenten/beleid-maatschappelijk-verantwoord-beleggen.pdf>:

- ondernemingen die controversiële wapens produceren;
- ondernemingen die met hun gedrag structureel de normen schenden van de VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten (UN Guiding Principles on Business & Human Rights), zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie;
- producenten van tabaksproducten;
- ondernemingen die meer dan 5% omzet behalen uit de winning en/of elektriciteitsopwekking steenkolen en ondernemingen die meer dan 5% omzet behalen uit de winning van schaliegas en -olie, teerzand olie en winning van olie en gas in het Arctisch gebied;
- ondernemingen die slecht presteren op het gebied van klimaat beleid;
- ondernemingen die niet voldoen aan de criteria van Good Governance;
- landen die uitgesloten worden uit hoofde van ons landenuitsluitingsbeleid en bijbehorende staatsbedrijven.

Doelinvestering duurzame aandelen. De Pensioenregeling heeft als doelstelling om 4,4% te beleggen in wereldwijde aandelen die passief de Paris Aligned Benchmark (PAB) volgen.

Overige opmerkingen bij de ecologische of sociale kenmerken van deze Pensioenregeling:

Doelinvesteringen green bonds: De Pensioenregeling heeft een doelstelling om minimaal 25% van de investment grade bedrijfsobligatie portefeuilles in groene obligaties (green bonds) te beleggen. Green bonds zijn obligaties waarvan de opbrengsten uitsluitend gebruikt worden om projecten of activiteiten met een aantoonbaar positief effect op het milieu of klimaat te financieren. Deze green bonds worden zoveel mogelijk in deze rapportage meegenomen als duurzame belegging, maar we kunnen de green bonds niet rapporteren als doelinvestering in verband met de verschillende databronnen van de vermogensbeheerders ten opzichte van de ESG-dienstverlener Achmea IM (hierna: ESG-dienstverlener).

Doelinvestering Impact beleggingen: De Pensioenregeling heeft een aantal impact beleggingen in portefeuille. Dit betreffen met name bedrijfsleningen en beleggingen in duurzame energie. Op dit moment kunnen wij nog niet vaststellen dat deze investeringen voldoen aan alle SFDR criteria voor duurzame beleggingen. We kunnen ze ook niet als zodanig meten en daarover rapporteren. Daarom worden ze voornamelijk niet verder opgenomen in deze rapportage.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

Om te bepalen of de Pensioenregeling voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken, wordt gekeken naar de volgende duurzaamheidsindicatoren:

ESG-profiel. Dit geeft aan hoe ondernemingen scoren op de verschillende aspecten van Ecologisch, Sociaal en Governance. Na iedere herbalancering was het ESG-profiel van de Pensioenregeling gedurende 2023 beter dan dat van de benchmark. Door marktbevingen kan dit op kwartaaleinde afwijken.

**Duurzaamheids-
indicatoren meten**
hoe de ecologische of
sociale kenmerken
die het financiële
product promoot,
worden
verwezenlijkt.

CO₂-voetafdruk. De CO₂-voetafdruk laat de door de portefeuille gefinancierde broeikasgasemissies zien. Om deze CO₂-voetafdruk te bepalen, wordt eerst van elke onderneming in de portefeuille de totale uitstoot van broeikasgassen per jaar berekend. Er wordt daarbij zowel gekeken naar de uitstoot die de onderneming zelf veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten (scope 1 volgens het Greenhouse Gas Protocol), als naar de uitstoot die samenhangt met de productie van energie die de onderneming inkoopt (scope 2 volgens het Greenhouse Gas Protocol). Dit wordt gedeeld door de ondernemingswaarde inclusief contanten (EVIC). De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot voor elke euro aan financiering. Om tot de CO₂-voetafdruk van de hele portefeuille te komen, wordt het gewogen gemiddelde van de CO₂-voetafdrukken berekend van alle ondernemingen waarin wordt belegd. De ondernemingen waarin veel wordt belegd wegen dus zwaarder mee.

Over 2023 bedragen de gefinancierde broeikasgasemissies 50,66 tCO₂ per miljoen euro belegd vermogen. Hiermee wordt invulling gegeven aan de reductiedoelstelling die geldt voor de relevante onderliggende mandaten van deze Pensioenregeling.

Uitsluitingsbeleid. Het percentage beleggingen dat op de lijst van uit te sluiten ondernemingen en/of landen staat ten behoeve van het uitsluitingsbeleid.

Middels het uitsluitingsbeleid streeft de Pensioenregeling na dat er geen investeringen plaatsvinden in ondernemingen en/of landen die niet aan de vooraf vastgestelde normgrenzen voldoen. In 2022 zijn de alleen de beleggingsmandaten meegenomen in Annex IV rapportage. In 2023 hebben we zowel de beleggingsfondsen als de beleggingsmandaten meegenomen in de rapportage. In 2023 hebben in de beleggingsmandaten geen breaches voorgedaan. In 2023 is binnen een beleggingsfonds exposure geweest naar een uitgesloten belegging van de pensioenregeling, omdat het beleggingsfonds eigen en andere uitsluitingscriteria toepast. Deze uitzondering is voor beleggingsfondsen toegestaan binnen het uitsluitingsbeleid van de Pensioenregeling aangezien de beheerders van een beleggingsfonds eigen uitsluitingsbeleid hanteren. De Pensioenregeling past daarom zo min mogelijk fondsbeleggingen toe.

Percentage duurzame aandelen. Dit zijn beleggingen in wereldwijde aandelen die passief de Paris Aligned Benchmark (PAB) volgen.

Gemiddeld bedroeg het percentage duurzame aandelen in 2023 1,09%. De PAB is in december 2023 geïmplementeerd. Deze index heeft als doel het verminderen van de broeikasgas-uitstoot in lijn met het klimaatakkoord van Parijs.

Indicator	Waarde 2023	Waarde 2022
ESG Profiel Portfolio (*)	6,75	6,49
ESG Profiel Benchmark	6,66	6,36
Exposure naar normschenders (%)	0,00	0,00
Exposure naar tabaksproducenten (%)	0,00	0,00
Exposure naar controversiële wapens (%)	0,00	0,00
Exposure naar hoogrisicolanden en staatsbedrijven (%)	0,00	0,00
Exposure naar bedrijven met omzet naar de meest vervuilende sectoren in de fossiele industrie (%)	0,07	0,00
Gefinancierde broeikasgasemissie (tCO ₂ per miljoen euro belegd vermogen)	50,66	73,06
Doelinvestering duurzame aandelen (%)	1,09	n.v.t.

(*) Dit is een score tussen [0 en 10]. De score kijkt zowel naar het niveau van blootstelling aan ESG-risico's als naar hoe deze risico's beheerst worden.

● ... en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

Ten opzichte van 2022 zijn er geen significante wijzigingen geweest. De volgende indicatoren zijn veranderd:

- Het ESG-profiel is verbeterd.

- De CO₂-voetafdruk is gedaald.
- Uitsluitingsbeleid: Exposure naar bedrijven met omzet naar de meest vervuilende sectoren in de fossiele industrie is toegenomen omdat in 2023 ook beleggingsfondsen meegenomen zijn in de berekeningen.
- De doelinvestering voor duurzame aandelen is in december 2023 geïmplementeerd en daarom is geen vergelijking met 2022 te maken.

● ***Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?***

Zoals opgenomen in de relevante precontractuele informatieschaffing, heeft de Pensioenregeling geen minimum commitment afgegeven naar duurzame beleggingen. De Pensioenregeling heeft echter in de gegeven referentieperiode wel degelijk belegd in duurzame beleggingen.

Duurzame beleggingen Green bonds

De belangrijkste doelstelling van de duurzame beleggingen zijnde green bonds volgens het beoordelingsraamwerk van de ESG dienstverlener, heeft betrekking op:

- Mitigatie van klimaatverandering. Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering.

Vermeden CO₂-emissies is de meest relevante en gangbare kwantitatieve indicator voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van de Pensioenregeling aan klimaatmitigatie. Daarbij baseren wij ons op de gerapporteerde informatie, inclusief impact cijfers van de uitgevende instelling. Wanneer de impactrapportage niet volledig is of onduidelijk is, proberen wij meer informatie te verkrijgen van de uitgevende instelling.

De totale vermeden CO₂-emissie van de Pensioenregeling bedroeg over 2023 159081 ton.

In de EU-taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. In onze beoordeling van de uitgegeven green bond toetsen we in hoeverre deze overeenkomt met de criteria zoals opgenomen in de EU-taxonomie.

Duurzame beleggingen aandelen/ bedrijfsobligaties

De belangrijkste doelstellingen van de duurzame beleggingen aandelen en/of obligaties hebben betrekking op:

- Mitigatie van klimaatverandering. Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering.

Voor de beleggingen in beursgenoteerde aandelen wordt een passieve beleggingsstrategie gevolgd die een PAB index volgt. Deze index heeft als doel het verminderen van de broeikasgas-uitstoot in lijn met het klimaatakkoord van Parijs.

- Adaptatie aan klimaatverandering. Het proces van aanpassing aan de daadwerkelijke en verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Momenteel is er, gezien de grote diversiteit van activiteiten, duurzame gebouwen en aanpassingen in infrastructuur, nog geen vergelijkbare en aggregerbare indicator beschikbaar voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van deze Pensioenregeling aan klimaatadaptatie. In de EU-taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, waaronder klimaatadaptatie, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. Investerings in bedrijven waarvan minimaal 20% van de omzet voldoet aan de criteria zoals opgenomen in de EU taxonomie, worden als duurzame belegging gezien.

We verwachten dat er steeds meer data beschikbaar komt met betrekking tot de impact van klimaatadaptatie zodat we de bijdrage van de duurzame beleggingen aan klimaatadaptatie

zorgvuldig kunnen meten.

De Pensioenregeling heeft geen beleggingen met een sociale duurzaamheidsdoelstelling.

● **Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologisch of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen?**

De duurzame beleggingen mogen geen significante schade toebrengen aan ecologische of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen. Dit is gewaarborgd door alle potentieel duurzame beleggingen (green bonds en aandelen en/of bedrijfsobligaties) te beoordelen aan de hand van het raamwerk duurzame beleggingen van de ESG-dienstverlener (hierna: raamwerk) en de EU-criteria voor ecologisch duurzame beleggingen. Daar bovenop is een screening op controverses uitgevoerd.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De duurzame beleggingen van deze Pensioenregeling hebben als doel een positieve impact te realiseren door middel van doelinvesteringen in green bonds of via beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties. De ESG-dienstverlener beoordeelt of de uitgegeven green bonds, de aandelen en bedrijfsobligaties voldoen aan het raamwerk. Daarnaast is via het uitsluitings- en engagementbeleid rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten, zoals hieronder beschreven wordt.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

Ja. De Pensioenregeling heeft ondernemingen uitgesloten die met hun gedrag structureel de normen schenden van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

In de EU-taxonomie is het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' vastgesteld. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke EU-criteria.

Het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstig afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De Pensioenregeling houdt rekening met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, zoals gedefinieerd in de EU-regelgeving. Deze ongunstige effecten en de ondernomen acties worden in de tabel hieronder toegelicht. Het pensioenfonds heeft zich gecommitteerd aan het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB)-convenant en daarmee aan de OESO-richtlijnen en de United Nations Guiding Principles (UNGPs). We gebruiken het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad bij de selectie, engagement en monitoring van onze beleggingen. Onze ESG-dienstverlener screent de portefeuille op de eventuele

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheids-

factoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

negatieve impact van beleggingen en prioriteren vervolgens de meest ernstige impacts (op basis van zwaarte, reikwijdte en onomkeerbaarheid en waarschijnlijkheid). Zie voor meer informatie ook het MVB-beleid van het pensioenfonds.

Op de website en in het jaarverslag rapporteren wij over de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren.

Belangrijkste ongunstige effecten (PAI-indicatoren)	Toelichting	Genomen maatregelen
BKG-Emissies scope 1	Monitoren en sturen van de Scope 1 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken tot 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie
BKG-Emissies scope 2	Monitoren en sturen van de Scope 2 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken tot 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie
Koolstofvoetafdruk	CO ₂ /EVIC	ESG-integratie
Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Winning van steenkolen en olie uit teerzanden, winning van schalieolie en -gas, arctische olie en -gas met een omzetsgrens van >5%	Uitsluiten
Schendingen van de beginselen van het UN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Uitsluiten van normschenders	Uitsluiten en Normatief engagement (de dialoog aangegaan met ondernemingen die de UN Global Compact, OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen en UN Guiding Principles on Business and Human Rights (dreigen te) schenden)
Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)	Uitsluiten van producenten van controversiële wapens	Uitsluiten
Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Betrokkenheid bij landen waarin schendingen plaatsvinden op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten en corruptie	Uitsluiten

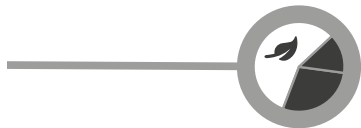
Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
Stichting PVF Particuliere Hypotheekfonds	Overig	4,4	Nederland
De Munt Nederlands Hypotheken Fonds PFV	Overig	2,9	Nederland

referentieperiode, te weten: 2023

Bouwinvest Dutch Institutional Residential Fund	Overig	2,2	Nederland
JPM_ERX_PFV_VM	Overig	2,2	Verenigd Koninkrijk
CCP Barclays - LCH Variation Margin	Overig	1,7	Verenigd Koninkrijk
CCP JP Morgan - LCH Variation Margin	Overig	1,4	Verenigd Koninkrijk
BAR_ERX_PFV_VM	Overig	1,4	Verenigd Koninkrijk
Achmea Dutch Residential Fund	Overig	1,2	Nederland
BNP_ERX_PFV_VM	Overig	1,2	Frankrijk
CCP_BNP_LCH_VM	Overig	1,0	Frankrijk
Northern Trust USD Cash Fund	Overig	0,9	Ierland
Netherlands Government Bond 3,75% 15/01/2042	Overheden	0,8	Nederland
Netherlands Government 2.750% 15/01/2047	Overheden	0,8	Nederland
Netherlands Government Bond 4% 15/01/2037	Overheden	0,8	Nederland
Microsoft Corp	Software & Diensten	0,8	Verenigde Staten

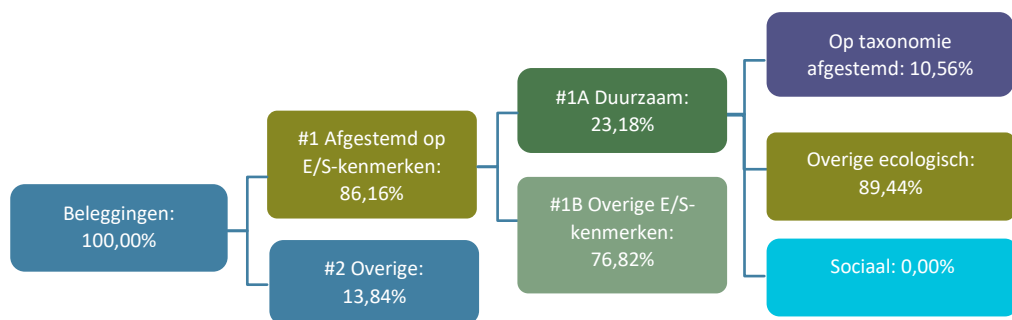

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen was 19,97%

De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

● **Hoe zag de activa-allocatie eruit?**

#1 Afgestemd op E/S-kenmerken omvat de beleggingen van het financiële product die worden gebruikt om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

#2 Overige omvat de overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken en die evenmin als duurzame belegging gelden.

De categorie **#1 Afgestemd op E/S-kenmerken** omvat:

- De subcategorie **#1A Duurzaam** omvat duurzame beleggingen met ecologische of sociale doelstellingen.

- De subcategorie **#1B Overige E/S-kenmerken** omvat beleggingen die op de ecologische of sociale kenmerken zijn afgestemd, maar die niet als duurzame belegging gelden.

● **In welke economische sectoren werd belegd?**

Sector	% van portefeuille
Overheden	29,8
Financiële instellingen	3,8
Consumenten diensten	3,3
Financiële diensten	2,8
Farmaceutica, biotechnologie en levenswetenschappen	2,7
Banken	2,6
Kapitaalgoederen	2,5
Software & Diensten	2,4
Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	2,3
Overig	47,6

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Van de duurzame beleggingen met een ecologische milieudoelstelling mitigatie was 10,56% afgestemd op de EU-taxonomie.

Voor de green bonds die beoordeeld zijn door de ESG-dienstverlener is het percentage afgestemd op de EU-taxonomie volledig gebaseerd op de doelstelling klimaatmitigatie.

Voor aandelen en/of bedrijfsobligaties is:

- 0,62% afgestemd op de doelstelling klimaatmitigatie
- 0,00% afgestemd op de doelstelling klimaatadaptatie.

Voor green bonds wordt gekeken naar de beschikbare, publieke, informatie op de website van de uitgevende instelling, zoals de Second Party Opinion, het Green Bond Framework en het Impact report. Nieuwe uitgevende instellingen die nog geen informatie beschikbaar stellen op de website, worden benaderd met vragen over de exacte afstemming op de EU-taxonomie. Op deze manier komt er steeds meer data beschikbaar. Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de SFDR (Level 2) verwachten wij dat er steeds meer informatie beschikbaar zal komen.

Voor het vaststellen van de percentages afstemming op de EU-taxonomie wordt voor aandelen / bedrijfsobligaties gekeken naar de beschikbare data van MSCI.

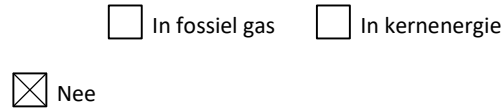
De gerapporteerde percentages zijn op bovenstaande wijze vastgesteld of afkomstig van een onafhankelijke dataverstrekker, in dit geval de dataprovider die uitgaat van door de ondernemingen gerapporteerde data op taxonomie alignment. Hierop is geen aanvullende betrouwbaarheidsverklaring van een accountant afgegeven of een toetsing uitgevoerd.

● **Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie¹ voldoen?**

Ja:

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas- en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie -zie de toelichting in de linker marge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgelegd in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

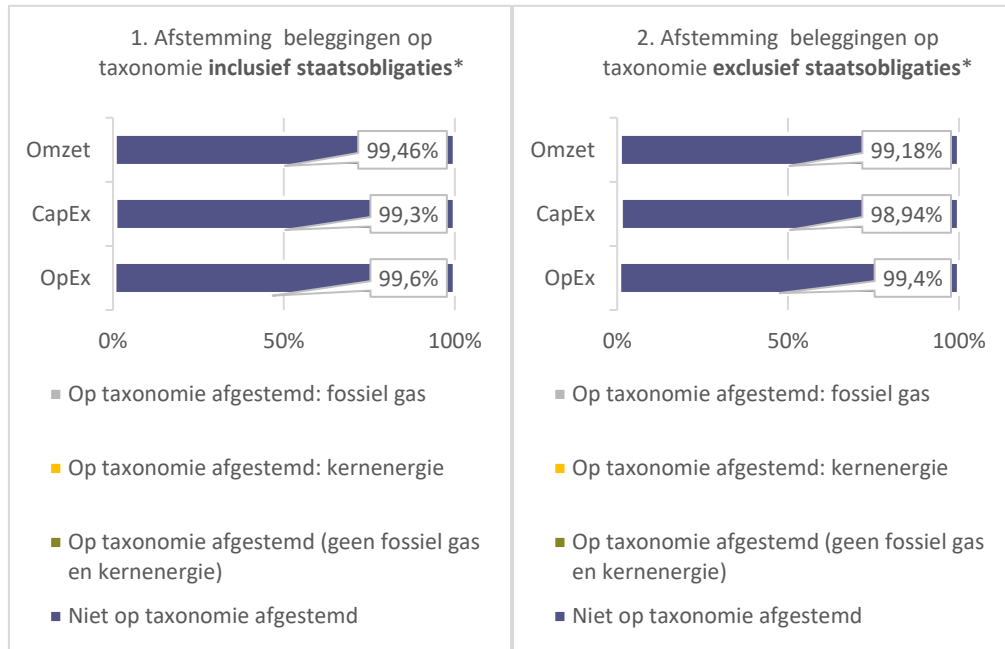
86Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven (CapEx)** die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven (OpEx)** die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weergeven.

De onderstaande diagrammen geven in het grijs, oranje en groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties weer, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

*In deze diagrammen omvat "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissie-niveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

Data omtrent Taxonomy alignment wordt voor green bonds die beoordeeld zijn door de ESG-dienstverlener gebaseerd op documentatie van de uitgevende partij en de Second Party Opinion. Een onderverdeling naar Omzet, CapEx, OpEx wordt voor deze green bonds niet gemaakt in:

- Rapportages van de uitgevende organisatie,
- Second Party Opinion (dit document wordt gebruikt om vast te stellen of iets een green bond is in combinatie met het Greenbond Raamwerk van de ESG-dienstverlener)
- Bloomberg

Aangezien de ESG-dienstverlener zich baseert op onafhankelijke informatie, welke niet beschikbaar is op dit moment, tonen bovenstaande grafieken voor green bonds dan ook geen uitsplitsing naar Omzet, CapEx of OpEx.

Voor overige duurzame beleggingen is data over Taxonomy alignment en de uitsplitsing naar Omzet, CapEx of OpEx afkomstig van de onafhankelijke dataprovider.

● **Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?**

Het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten was 0,21%.

● **Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?**

In de voorgaande periode is nog niet gerapporteerd over duurzame aandelen en bedrijfsobligaties. Daarom kan hiervoor geen vergelijking gemaakt worden met de vorige periode.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet waren afgestemd op de EU-Taxonomie, was 89,44%.

Er wordt ook belegd in duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet zijn afgestemd op de taxonomie. Ondernemingen kunnen duurzame doelstellingen hebben, maar niet verplicht en/of in staat zijn om te voldoen aan de rapportageverplichtingen van de taxonomie.

Het raamwerk voor duurzame beleggingen van onze ESG-dienstverlener neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een aandeel en een bedrijfsobligatie te beoordelen. Het raamwerk voor aandelen en bedrijfsobligaties gebruikt ook vereisten tot wetenschappelijk aantoonbare emissiereductiedoelstellingen en het vereiste van een lagere CO₂-uitstoot dan het sub-industrie gemiddelde.

Het raamwerk op green bonds van onze ESG-dienstverlener neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een green bond te beoordelen. Het raamwerk volgt de ICMA Green Bond Principles. Daarnaast gebruikt het raamwerk de richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative voor het beoordelen van de duurzaamheid van te financieren activiteiten. Zo wordt de kwaliteit van green bonds beoordeeld.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Het aandeel van sociaal duurzame beleggingen was 0%.

Welke beleggingen zijn opgenomen in 'overige'? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die onder '#2 overige' zijn opgenomen bestaan voor het grootste deel uit beleggingen in beleggingsfondsen. Over deze beleggingsfondsen kan de ESG-dienstverlener geen e/s kenmerken meten. Daarnaast zijn onder 'overige' liquiditeiten opgenomen.

Het streven is om het percentage liquide middelen zo klein mogelijk te houden. De beleggingen zijn bedoeld om de portefeuille efficiënt te beheren of rendement te behalen. Er bestaan geen ecologische of sociale minimumwaarborgen.

Een overzicht van alle type beleggingen onder overige is opgenomen in onderstaande tabel. (Door afrondingsverschillen is een kleine afwijking op het totaal)

Type belegging	% van "overige"
Fondsen	77,2
Liquiditeiten	71,2
Alternatieve beleggingen	41,2
Overig	1,0
Derivaten	-90,4

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Gedurende 2023 zijn onderstaande maatregelen getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken:

Engagement: Het Pensioenfonds is in gesprek gegaan met ondernemingen waarin wordt belegd middels normatief en thematisch engagement. Het doel van het normatieve engagementprogramma is structurele schendingen van internationale normen te stoppen of te voorkomen. Bij thematisch engagement staan niet de ondernemingen centraal die normen schenden, maar juist ondernemingen die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties kunnen verbeteren.

Stemmen: Daarnaast heeft het Pensioenfonds actief gebruik gemaakt van aandeelhoudersrechten, zoals het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen, om lange termijn waarde creatie te bevorderen bij de ondernemingen waarin wordt belegd.

Zie voor meer informatie de MVB-documentatie op de website.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. Met dit financieel product wordt de gehele Pensioenregeling bedoeld. Er is geen alomvattende referentiebenchmark op het niveau van de Pensioenregeling om te bepalen of de Pensioenregeling is afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken die het promoot.

- ***Waarin verschilt de referentiebenchmark van een brede marktindex?***

Niet van toepassing.

- ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd wat betreft de duurzaamheidsindicatoren voor het bepalen van de afstemming van de referentiebenchmark op de gepromote ecologische of sociale kenmerken?***

Niet van toepassing.

- ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?***

Niet van toepassing.

- ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de brede marktindex?***

Niet van toepassing.

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

III Begrippenlijst

A

Abtn

Actuariële en bedrijfstechnische nota. In deze, door de wet verplicht gestelde, nota wordt het beleid van het fonds beschreven. Aan de orde komen onder meer de inhoud van de uitvoeringsovereenkomst, de voorwaardelijke toeslagverlening, het financieel toetsingskader en de bedrijfsvoering van het pensioenfonds; verder zijn de verklaring over de beleggingsbeginselen, een beschrijving van de sturingsmiddelen en een financieel crisisplan opgenomen.

AFM

Autoriteit Financiële markten. AFM houdt toezicht op het gedrag van en de informatieverstrekking door alle partijen op de financiële markten in Nederland, waaronder pensioenfondsen. Naast AFM houdt ook De Nederlandsche Bank (DNB) toezicht op pensioenfondsen.

ALM

Asset Liability Management. Een ALM-studie betreft de analyse van het risicobeheer van de balans tussen de bezittingen en verplichtingen van een pensioenfonds. Deze studie dient te resulteren in de formulering van een strategisch beleggingsbeleid, premiebeleid en toeslagenbeleid.

B

Beleggingsmix

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals bijvoorbeeld aandelen, vastrentende waarden en vastgoed. Naast de feitelijke beleggingsmix wordt gesproken over de strategische beleggingsmix; deze laatste is de beoogde lange termijn verdeling over de verschillende beleggingscategorieën. Deze verdeling wordt gebaseerd op een ALM studie (zie aldaar).

Benchmark

Representatieve index waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de 12 meest recente maand-dekkingsgraden.

BOB-model

Het BOB-model is een model van vergaderen en besluitvorming waarin drie fasen worden onderscheiden: Beeldvorming, Oordeelsvorming en Besluitvorming. Deze drie fasen theorie is de basis voor het BOB-model en voorkomt dat besluiten te snel genomen worden.

C

Collateral

Onderpand. Manier om het kredietrisico op tegenpartijen uit hoofde van derivaten transacties te beperken. Het collateral reduceert dit risico doordat er gedurende de looptijd van de transacties onderpand in de vorm van effecten en/of liquiditeit wordt gestort ter dekking van de marktwaarde van de transacties. Dit onderpand valt vrij bij het in gebreke blijven van de tegenpartij.

Compliance

Het begrip waarmee wordt aangeduid dat een persoon of organisatie werkt in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving, waaronder de gedragscode.

Contante waarde

De contante waarde op een bepaald moment van (een serie) betalingen in de toekomst, is het bedrag dat op dat moment aanwezig zou moeten zijn om, rekening houdend met renteaangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariële grondslagen, deze toekomstige betalingen te kunnen verrichten.

Correctiefactoren

Correctiefactoren worden toegepast om de waargenomen sterfte bij het fonds en de sterftetekansen volgens de 'algemene' overlevingstafels op elkaar te laten aansluiten.

Custodian

De financiële partij die de effecten bewaart.

D

Datakwaliteit

De nauwkeurigheid, volledigheid en tijdigheid van gegevens.

Dekkingsgraad

Verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen en de som van de waarde van de opgebouwde aanspraken en de reeds ingegane pensioenen, uitgedrukt in een percentage.

Dekkingstekort

Er is sprake van een dekkingstekort als de beleidsdekkingsgraad onder het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen komt.

Derivaten

Van onderliggende waarden zoals bijvoorbeeld effecten of indices afgeleide beleggingsproducten, zoals opties, futures en swaps.

DNB

De Nederlandsche Bank. Bij wet ingesteld toezichhoudend orgaan, dat onder andere het naleven van de Pensioenwet bewaakt.

Doorsneepremie

Gelijk premiepercentage voor alle deelnemers, ongeacht geslacht, leeftijd en burgerlijke staat.

DORA

Digital Operational Resilience Act. DORA bevat uniforme vereisten voor beveiliging van netwerken en informatiesystemen van bedrijven die opereren in de financiële sector. Doel is om de weerbaarheid van de financiële sector te verstevigen en de bestaande wet- en regelgeving op dit vlak te harmoniseren.

De Verordening bevat specifieke verplichtingen voor IT-risk management, het melden van IT-incidenten en cyberdreigingen en uitwisseling van informatie in dit kader, het testen van IT-systemen en het managen van de risico's bij uitbesteding van IT aan derden. Dit laatste onder meer door bepaalde minimumvereisten te stellen aan uitbestedingsovereenkomsten.

E

Eigen vermogen

Buffer om mogelijke waardedalingen van de in het fonds aanwezige middelen op te vangen. Pensioenfondsen zijn verplicht om te beschikken over een voldoende grote buffer. Tenminste jaarlijks wordt vastgesteld of het eigen vermogen groot genoeg is.

Engagement

Het voeren van een dialoog met bedrijven waarin belegd wordt teneinde verbeteringen te bewerkstelligen op het gebied van het duurzaamheidsbeleid van het betrokken bedrijf.

Ervaringssterfte

De verhouding tussen de gemiddelde Nederlandse bevolkingssterfte en de waargenomen sterfte met

betrekking tot deelnemers en uitkeringsgerechtigden van het pensioenfonds.

ESG (-factoren, -thema's, -aspecten)

Engelse afkorting voor milieu (environment), maatschappij (social) en bestuur (governance).

F

Franchise

Het deel van het salaris waarover geen pensioen wordt opgebouwd.

FTK

Financieel Toetsingskader. Methodiek voor toetsing van de financiële opzet en bestendigheid van pensioenfondsen en verzekeraars door De Nederlandsche Bank.

G

Governance

Het geheel van besturen, beheersen, verantwoord en toezicht houden binnen en tussen de partijen die de pensioenregeling organiseren en uitvoeren.

Groeiaandelen

Groeiaandelen zijn aandelen van bedrijven waarvan een snelle en sterke groei verwacht wordt. Het dividendrendement is doorgaans laag en de koers gemeten ten opzichte van de koers/winstverhouding hoog.

H

Herstelplan

In een herstelplan wordt aangegeven hoe een pensioenfonds dat een reservetekort, en daarnaast mogelijk ook een dekkingstekort heeft binnen een termijn van maximaal 10 jaar denkt te herstellen. Voor het herstel kan een pensioenfonds theoretisch het premiebeleid, het toeslagenbeleid en het beleggingsbeleid inzetten. Zolang het fonds nog steeds een tekort heeft moet jaarlijks opnieuw een herstelplan worden opgesteld. Echter, in maart 2024 heeft het bestuur besloten om ingaande 2024 toe te treden tot het transitie-FTK. Het transitie-FTK is gericht op het bereiken van een evenwichtige overstap naar het nieuwe pensioenstelsel. Daarmee moet voorkomen worden dat fondsen in de jaren tot de transitie maatregelen moeten treffen die voor evenwichtig invaren niet nodig zijn. Nu het bestuur besloten heeft om toe te treden tot dit overgangsregime zal uiterlijk 1 juli 2024 het eerste overbruggingsplan bij DNB ingediend moeten worden. Er hoeft nu geen geactualiseerd herstelplan 2024 meer te worden gemaakt.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een verzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van specifieke risico's bij een verzekeraar, zoals overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's van deelnemers.

I

Illiquide beleggingen

Liquiditeit bij beleggingen geeft aan hoe snel en tegen welke kosten een beleggingspositie kan worden op- of afgebouwd. Bij illiquide beleggingen is de verhandelbaarheid doorgaans minder goed. Het gaat hierbij veelal om niet-beursgenoteerde beleggingen.

Impact investing (doelinvesterings)

Met impact investing (doelinvesterings) worden investeringen bedoeld die ecologische, maatschappelijke of sociale voordelen met zich meebrengen. Hierbij staat in mindere mate (alleen) het financiële voordeel centraal. Het gaat vooral om wat de investering kan betekenen voor de maatschappij, of specifieke groepen in de maatschappij.

Intern Toezicht

Intern Toezicht is één van de Principes van goed Pensioenfondsbestuur (ofwel Pension Fund Governance) en betreft het door onafhankelijke deskundigen kritisch beoordelen van het functioneren van de besturing van het pensioenfonds. In het kader van de implementatie van de Wet versterking bestuur pensioenfonds wordt het intern toezicht bij Pensioenfonds Vervoer sedert 1 juli 2014 uitgeoefend door een permanente raad van toezicht.

Invaren

Bij invaren worden de opgebouwde pensioenaanspraken- en rechten ingebracht in de nieuwe pensioenregeling. Invaren is het bij elkaar houden van het oude en nieuwe pensioen bij dezelfde pensioenuitvoeringsorganisatie.

ISAE 3402/SOC 1

ISAE 3402 (Assurance Reports on Controls at a Service Organization) is de Internationale controlestandaard inzake rapportage door derden. Een SOC 1 rapportage (Service Organization Controls Report) is vergelijkbaar met een ISAE 3402 rapportage. Met zo'n 'derdenverklaring' wordt aangegeven dat een serviceorganisatie, waar een gebruikersorganisatie activiteiten aan heeft uitbesteed, 'in control' is aangaande de activiteiten die binnen de scope zijn gedefinieerd. Een ISAE 3402 rapportage stelt serviceorganisaties en overige entiteiten in staat om hun cliënten en onafhankelijke accountants te voorzien van eenduidige informatie inzake de controle over hun organisatie en bedrijfsprocessen.

K

Korten

Het verlagen van pensioenaanspraken en/of pensioenuitkeringen. In het FTK waren er twee situaties waarbij korten verplicht is:

1. Als het niet lukt om een herstelplan op te stellen zodanig dat de beleidsdekkingsgraad binnen tien jaar weer tenminste gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad. De korting mag worden uitgesmeerd over tien jaar (de looptijd van het nieuwste herstelplan). De korting is dan in het eerste jaar onvoorwaardelijk, maar in de rest van de jaren voorwaardelijk. Dat wil zeggen dat de rest van de kortingen niet meer doorgevoerd hoeft te worden als er voldoende herstel is opgetreden.
2. Als de beleidsdekkingsgraad 5 jaar lang onafgebroken lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, en tegelijkertijd de UFR-dekkingsgraad op het laatste meetmoment ook onder het minimaal vereist vermogen ligt, moet er worden gekort zodanig dat de UFR-dekkingsgraad gelijk wordt aan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Deze korting mag ook worden gespreid over hersteltermijn, maar als om deze reden wordt gekort zijn alle kortingen onvoorwaardelijk.

In de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel zijn de kortingsregels versoepeld. Zie ook onder 'herstelplan'.

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie is opgebouwd uit de actuarieel benodigde premie voor de inkoop van nieuwe pensioenverplichtingen vermeerderd met een opslag van de uitvoeringskosten van het pensioenfonds, een opslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen en een opslag voor de financiering van de voorwaardelijke toeslagverlening. De kostendekkende premie fungeert als (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie die het pensioenfonds in rekening brengt.

L**Liquide beleggingen**

Liquiditeit bij beleggingen geeft aan hoe snel en tegen welke kosten een beleggingspositie kan worden op- of afgebouwd. Bij liquide beleggingen kan dat snel en relatief goedkoop. Het gaat hierbij veelal om beursgenoteerde beleggingen.

Loonaangifteketen

De loonaangifteketen is een samenwerkingsverband van de Belastingdienst, UWV en het CBS. In deze keten worden gegevens één keer opgevraagd en aan verschillende afnemers beschikbaar gesteld. Hierdoor besparen bedrijven op de administratieve lasten en de overheid op de uitvoeringskosten.

M**Megacap aandelen**

Aandelen van ondernemingen die qua beurswaarde tot de allergrootste behoren binnen hun geografische regio.

Minimaal vereist eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen vormt een buffer voor algemene risico's. Deze buffer bestaat vooral uit een algemene opslag voor beleggingsrisico's, ter hoogte van circa 4% van het belegd vermogen. Daarnaast zijn er kleine opslagen voor overlijdensrisico's en arbeidsongeschiktheidsrisico's. Indien het fonds niet over het minimaal vereist eigen vermogen beschikt is sprake van een dekkingstekort.

Minimaal vereist vermogen

Het minimaal vereist vermogen is het vermogen dat het pensioenfonds nodig heeft voor alle pensioenverplichtingen, vermeerderd met een buffer voor algemene risico's (het minimaal vereist eigen vermogen).

Minimaal vereiste dekkingsgraad

De minimaal vereiste dekkingsgraad is het minimaal vereist vermogen gedeeld door de waarde van de verplichtingen.

MVB

Maatschappelijk verantwoord beleggen: een beleggingsstrategie die streeft naar zowel financieel rendement als maatschappelijk belang.

MVO

Maatschappelijk verantwoord ondernemen: in de bedrijfsvoering rekening houden met de effecten daarvan op mens, milieu en maatschappij.

N**Nominale dekkingsgraad**

Verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen en de waarde van de opgebouwde aanspraken, uitgedrukt in een percentage, waarbij de opgebouwde aanspraken contant zijn gemaakt met de nominale markttrente.

Nominale markttrente

De markttrente die volgt uit de prijsvorming van obligaties. De hoogte van deze rente fluctueert in de tijd en hangt af van de looptijd van de kasstromen.

O

Opbouwpercentage

Jaarlijkse pensioenopbouw uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag.

Opkomende markten

Markten die eerder in hun economische ontwikkeling achter lagen op de westerse economieën, maar nu een inhaalslag gemaakt hebben en/of daar (nog) mee bezig zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Outperformance/underperformance

Er is sprake van out- of underperformance als het gerealiseerde rendement van een portefeuille hoger respectievelijk lager is dan het rendement van de benchmark.

P

Paritair bestuur

Een bestuur dat op voet van gelijkheid bestaat uit vertegenwoordigers van groepen met verschillende (en soms zelfs tegengestelde) belangen. Een pensioenfondsbestuur, waarin de vertegenwoordigers van werknemers(verenigingen), tezamen met vertegenwoordigers van pensioengerechtigden ten minste evenveel zetels bezetten als vertegenwoordigers van werkgevers(verenigingen).

Pensioengrondslag

Het pensioengevend salaris minus de zogenoemde franchise; over die franchise wordt geen pensioen opgebouwd.

Pensioenrichtleeftijd

De leeftijd waarop volgens de pensioenregeling het ouderdomspensioen ingaat.

Performancetoets

Zie ook 'z-score'. De som van de z-scores van vijf opeenvolgende jaren, gedeeld door de wortel van het aantal jaren (vijf), moet minimaal gelijk zijn aan minus 1,28. Dit wordt de performancetoets genoemd.

Premie-egalisatiepot

De premie-egalisatie is onderdeel van de financieringsafspraken tussen de sociale partners en de werkgever. Het is een reserve ter egalisatie van de premie over de looptijd van de cao-afspraken tot en met 31 december 2020.

R

Reële dekkingsgraad

De reële dekkingsgraad geeft aan of het pensioenfonds wel (reële dekkingsgraad is 100% of meer) of niet (onder de 100%) voldoende vermogen heeft ten opzichte van de waarde van de verplichtingen, als ook nog rekening wordt gehouden met prijsstijgingen (inflatie). De reële rente is de nominale rente minus de inflatie.

Rekenrente

De rekenrente is het fictieve percentage dat het belegde pensioenvermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst en waarvan bij de berekening van de contante waarden wordt uitgegaan.

Renteafdekking

Het afdekken van (rente- en inflatie-) risico's in pensioenverplichtingen. In plaats van afdekking wordt ook de term 'hedge' gebruikt.

Rentetermijnstructuur

DNB publiceert per looptijdsegment (in jaren) een rente waarmee de actuele waarde moet worden berekend van de nominale pensioenverplichtingen met een corresponderende restant looptijd in jaren. De rentetermijnstructuur (het geheel van al die door DNB gepubliceerde rentes) wordt vastgesteld met behulp van maandeinde-gegevens.

Reservetekort

Er is sprake van een reservetekort als de beleidsdekkingsgraad onder het niveau van het vereist eigen vermogen komt. Bij een tekort dienen pensioenfondsen op 1 april van het jaar, berekend op basis van de uitkomsten tot en met het eind van het voorafgaande jaar, een (nieuw) herstelplan op te stellen. Het herstelplan moet jaarlijks worden vernieuwd zo lang als er sprake is van een reservetekort. Voor Pensioenfonds Vervoer vervalt deze verplichting in 2024 omdat het bestuur besloten heeft gebruik te maken van het transitie-FTK.

S**Securities lending**

Het tijdelijk uitlenen van effecten aan andere marktpartijen. Die andere marktpartijen zijn veelal om goede redenen leveringsverplichtingen aangegaan zonder zelf over de betreffende effecten te beschikken. Voor het uitlenen wordt een vergoeding ontvangen. Ook wordt voldoende onderpand ter beschikking gesteld. De uitlener blijft economisch eigenaar van de effecten.

SLA

Service Level Agreement. Een Service Level Agreement is een type overeenkomst waarin afspraken staan tussen aanbieder en afnemer van een dienst of product.

Sleutelfuncties

Sleutelfuncties hebben als doel 'countervailing power' te bieden ten opzichte van de onderdelen die belast zijn met de uitvoerende werkzaamheden. Van countervailing power is sprake als tegenover de 'macht' die wordt uitgeoefend door een bepaalde groep de macht van een andere groep wordt geplaatst. Het effect hiervan is dat beide machten elkaar min of meer in evenwicht houden. Dat vergroot de kans op een beheerste en integere bedrijfsvoering.

Solvabiliteit

Het vermogen om (nu en op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Solvabiliteitstoets

Toets in het kader van het FTK. Naast het benodigde vermogen uit de 'minimumtoets' dient ook een buffer te worden aangehouden om bij tegenvallende beleggingsresultaten voldoende vermogen te hebben.

SRD2

Het doel van de SRD2-richtlijn (Shareholder Rights Directive) is het bevorderen van de langetermijnbetrokkenheid van belanghebbenden, door meer transparantie te eisen van organisaties in het rapporteren van de beloning voor hun leden van bestuursgremia.

Swap

Een swap is een derivaat waarbij een partij een bepaalde kasstroom of risico wisselt tegen dat van een andere partij. Afdekking tegen renterisico gebeurt onder andere door het afsluiten met renteswaps (Interest Rate Swaps, afgekort IRS) waarbij een vaste lange swaprente geruild wordt tegen een variabele korte rente.

T

Technische voorziening (voorziening pensioenverplichtingen)

Technische voorzieningen worden gevormd om alle uit de pensioenregeling of andere overeenkomsten voortvloeiende pensioenverplichtingen te kunnen nakomen.

Toeslagengrens

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de van toepassing zijnde toeslagengrens mag het pensioenfonds geen toeslagverlening toepassen. Als de beleidsdekkingsgraad boven de toeslagengrens ligt mag het pensioenfonds eventueel gedeeltelijk toeslagverlening geven, als het bestuur van mening is dat dit verantwoord is. Als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de 'volledige toeslagengrens' mag het bestuur volledige toeslagverlening geven. Toeslagverlening is een ambitie, maar geen recht. Het bestuur zal altijd moeten beoordelen of toeslagverlening verantwoord is. Evenwichtige belangenbehartiging zal daarbij altijd centraal staan.

Toeslagverlening/ indexering / indexatie

Toeslagverlening is het met een inflatiecomponent verhogen van de pensioenaanspraken en pensioenrechten, in overeenstemming met de in het pensioenreglement omschreven pensioenregeling. Dit vindt alleen geheel of gedeeltelijk plaats indien de financiële situatie dat toelaat en het bestuur geen andere overwegingen heeft (met name vanuit oogpunt van evenwichtige belangenbehartiging) om af te zien van toeslagverlening. Indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de volledige toeslagengrens kan het bestuur eventueel besluiten om een extra toeslagverlening toe te passen. Daarvan zal alleen sprake kunnen zijn indien in eerdere jaren gekort is op de toeslagverlening en/of vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten heeft plaatsgevonden. De actieve en gewezen deelnemers van het pensioenfonds en de uitkeringsgerechtigden kunnen formeel geen aanspraak maken op een extra toeslagverlening als de situatie zoals hierboven beschreven aan de orde is. De reglementen en de Abtn van Pensioenfonds Vervoer kennen geen rechten op inhaaltoeslagen. Het eventueel toch toekennen daarvan is aan het bestuur.

Toetspremie

Zie ook bij 'kostendekkende premie'. De rente die wordt gehanteerd om de premiehoogte te berekenen kan de actuele marktrente zijn of een historisch gemiddelde rente. Pensioenfonds Vervoer hanteert dit laatste, om te voorkomen dat de kostendekkende premie te veel van jaar tot jaar fluctueert. Dit wordt een 'gedempte kostendekkende premie' genoemd. Deze mag voor de toetsing of er voldoende premie binnenkomt worden gehanteerd. Men spreekt daarom ook wel van 'toetspremie'.

U

Uniform Pensioen Overzicht (UPO)

Een pensioenoverzicht waarin onder meer de verwachte uitkeringen bij pensionering, overlijden en arbeidsongeschiktheid voor deelnemers op algemeen gangbare wijze worden gepresenteerd.

V

Valutatermijncontract

Bindende overeenkomst tussen een bank en een tegenpartij, waarin wordt afgesproken om een bedrag aan vreemde valuta's op termijn te kopen of te verkopen tegen een nu reeds vastgestelde termijnkoers.

Vastgoed

Direct vastgoed betreft rechtstreekse beleggingen in onroerende goederen. Indirect vastgoed betreft participaties in beleggingsfondsen die beleggen in onroerend goed of onroerend goed ondernemingen. Indirect vastgoed kan wel of niet beursgenoteerd zijn.

Vastrentende waarden

Verzamelnaam voor beleggingen die in beginsel een regelmatige en vaste rentebetaling opleveren en een vaste looptijd kennen. Voorbeelden zijn: staatsobligaties, bedrijfsobligaties (credits), onderhandse leningen en hypotheken.

Vereist eigen vermogen

Het vermogen dat nodig is om te bewerkstelligen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen. Het vereist eigen vermogen wordt berekend conform de daarvoor geldende wettelijke regels. Hoe meer risico het fonds loopt, hoe hoger de buffer moet zijn. Het gaat daarbij vooral (maar niet uitsluitend) om beleggingsrisico's, zoals renterisico's, valutarisico's en kredietrisico's. Indien het fonds niet over het vereist eigen vermogen beschikt is sprake van een reservetekort.

Vereist vermogen

Het vereist vermogen is de waarde van de verplichtingen vermeerderd met het vereist eigen vermogen.

Vereiste dekkinggraad

De vereiste dekkinggraad is gelijk aan het vereist vermogen gedeeld door de waarde van de verplichtingen.

Verplichtstelling

Wettelijke regeling waarbij werkgevers verplicht zijn om hun werknemers voor een pensioenregeling aan te sluiten bij een pensioenfonds.

VPL

VPL is de afkorting voor de Wet aanpassing fiscale behandeling VUT/prepensioen en introductie levensloopregeling. Naar aanleiding van deze wet heeft het pensioenfonds een overgangsregeling getroffen; deelnemers die geboren zijn op of na 1 januari 1950 en die voldoen aan de voorwaarden met betrekking tot deelnemerschap en diensttijd kunnen extra aanspraken op ouderdoms- en partnerpensioen verwerven. Deze voorwaardelijke aanspraken zijn op 1 januari 2006 eenmalig berekend en zijn gelijk aan het positieve verschil tussen enerzijds de aanspraken die opgebouwd hadden kunnen worden als de pensioenregeling per 1 januari 2006 in het verleden had gegolden en anderzijds de aanspraken die opgebouwd hadden kunnen worden op basis van het tot 1 januari 2006 geldende reglement. Nadat voor de sector Orsima de VPL-regeling al in 2019 was beëindigd, zijn eind oktober 2020 ook voor de overige sectoren de nog voorwaardelijke VPL-aanspraken omgezet naar gewoon pensioen. Hiermee is een einde gekomen aan de VPL-regeling.

W

Waardeaandelen

Een waardeaandeel is een aandeel dat aan een prijs wordt verhandeld die lager ligt dan zijn fundamentele waarde en dat dus door een waardebelegger als ondergewaardeerd wordt beschouwd. Deze aandelen hebben meestal een hoog dividendrendement, een lage koers-boekwaarderatio en/of een lage koers-winstverhouding.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot een zeker moment opgebouwd pensioenaanspraak.

WIA

Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen. De opvolger van de WAO (Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering). De WIA biedt inkomensbescherming bij (gedeeltelijke)

arbeidsongeschiktheid maar biedt ook prikkels om indien mogelijk weer aan het arbeidsproces te gaan deelnemen. De Wet bestaat uit twee delen: de Regeling werkhervatting gedeeltelijk arbeidsongeschikten (WGA) en de Regeling Inkomensvoorziening volledig arbeidsongeschikten (IVA).

Z

Z-score

Jaarlijkse meting van de beleggingsresultaten van verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfondsen. De z-score geeft de afwijking weer van het werkelijk behaalde rendement ten opzichte van het rendement van een vooraf door het bestuur vastgestelde wettelijke normportefeuille.

IV Colofon

Tekst, redactie en vormgeving:
Bestuursbureau Pensioenfonds Vervoer

Uitgave:
Pensioenfonds Vervoer
18 april 2024